

دنزاں گپتگیں مروارد
(میر شاہو)

ڈاکٹر فضل خالق

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
عدالت روڈ، کوئٹہ

(c) All rights are reserved.

اے کتاب ۽ درائیں حق گوں بلوچی اکیڈمی ۽ انت۔
بیدۂ اکیڈمی ۽ رضاء کس ایشی ۽ مواداں چاپ کت نہ کنت۔

دنزاں گپتگیں مروارد (میرشاہو)
(پٹ ۽ پول)

ڈاکٹر فضل خالق
2019ء

ISBN # 978-969-680-073-6

نہاد: =/200

بلوچی اکیڈمی ۽ اے کتاب ذکی پرنٹنگ پریس کراچی ۽ چاپ کتگ۔

نامدات

بزگیس راج ء بامردانی نام ء
کہ چه راج ء درگیجگ ء و داری انت

لتا کدیمسرگال

- 6 عہدے گوں جگیں ء بستگ ... یوسف گچی
19 اے بابت ء ڈاکٹر فضل خالق

بندات

- 23 ۱۔ داستان / قصہ
28 ۲۔ اولی شعر
31 ۳۔ دومی شعر
35 ۴۔ واجہ ملا شفیع محمد ء راہ دا تگیں پر بند
37 ۵۔ تُرک ء دَمگ
40 ۶۔ کلاسیک ء تہا ترک
46 ۷۔ جگیں ء گپ ء جبر
کردار یک یک ء

- 50 ۱۔ میر شاہو
53 ۲۔ مریم (جنک)
57 ۳۔ تلانگ (برات زتک)
60 ۴۔ شپانک
63 ۵۔ حسن (ذامات)
66 ۶۔ میر شاہو ء گوہار

داستان ۽ بابت ۽ نبشتا نڪ

- 72 ۱۔ ڏاکڻو محمد حيات مری ۽ نبشتا نڪ
- 81 ۲۔ واجه علی رئیس ۽ نبشتا نڪ
- 85 ۳۔ واجه غنی پھوال ۽ نبشتا نڪ
- 96 ۴۔ واجه فقیر شاد ۽ جنگانی حبر
- 109 ۵۔ شاہ میر ۽ جگین ۽ ہتلی
- 117 ۶۔ واجه اسحاق محمود ۽ ڏرامہ
- 130 ۷۔ واجه پیر محمد زبیرانی ۽ درگپتگیں پر بند

اہتیں بحث

- 134 ۱۔ اصلیں جنگجہاہ؟
- 137 ۲۔ یکیں داستان یا مماثلت
- 138 ۳۔ مردمانی کساس
- 139 ۴۔ ترک ۽ ہبیل
- 140 ۵۔ گمانی نین و ہد
- 142 ۶۔ پیغام
- 144 ۷۔ چے کنگ لوٹیت؟

عہدے گوں جگین ء بستگ

بلوچ مہلوک ء راجی چار حد ء سمسرانی تہا و ہدیکہ ماچماں شانک دیاں ء چاراں تہ ہے گندگ بیت کہ منے مہلوک ء وتی کو پگ ء گدان ء ابید کرنانی دراجیں پندے ء حاک ء دنزانی یک دگہ گراں بہائیں بارے ماں کو پگاں زرتگ کہ اگن ماپہ سار ء ہوش ایشراچنڈگ ء جہدے بہ کناں تہ الم ء اچ ہے بار ء دنزاں کپتگیں باریں دگہ چنکہ مروارد درگیجگ ء شوہازگ بوت بیت کہ ایش منے ہما بے دروریں سر ء پیشونک بوتگ انت کہ ایشاں وتی جان گوں شکلیں ارواہاں پہ وتی راج، پہ وتی مہلوک ء پہ پلین ڈیہہ ء سر ڈگار ء رکھ ء دیمپانی ء ندر ء کولیک کرتگ انت کہ ایش الم ء منے راجی ہیر و (Hero) بوتگ انت ء مرچی ہم است انت۔ و ہدیکہ پہ یک اتراشکے ء پہ یک گدارے ء ماوتی گوست ء نیمگ ء نگا ہے تالاں کنیں تہ پہ درور ء ہے رنگیں دگہ چنتے نام ہم دیم ء کاینٹ چو کہ میر دادشاہ، غلام حسین بگٹی، نور امینگل، ملک دینار گجکی، گوہر خان زرکزئی، میر شاہد گجکی، گازی سلیمان گرگناڑی، میر حمل جیہند، علی دوست سناڑی، میر بلوچ خان نوشیروانی، میر خلیل خان گمشادزئی، بی بی گل بی بی، مانی بیہو، بی بی صاحب خاتون یا بی بی بانڑی کہ تن روچے مرچی ء چو میر شاہو ء وڑ ء انگہ بیگواہی ء دنزان چیر ء اندیم انت ء شوہازگ لوٹ انت۔ ایشانی ہما کار ء کرد ء دیم ء آرگ ء وتی دور ء مرچیگیں ورناباں ء اچ ڈیہہ ء ہے گران بہائیں راجی بالادانی زند ء کرد ء گوں پجاروک کنتگی انت۔ ورنابزان انت ء سر پد بہ بنت کہ منے راج ء پہ وتی ڈیہہ ء رکھ ء دیمپانی ء چونیں چونیں کنگریں سر ء مات کوہی بالادانی سولیں پسگ، ج پالیں شیر زال ہے سرگیں حاک ء پادکت انت کہ زند ء ہج ساعتی ء ہم اچ پلین

ڈیہہ، گلزمین، پہازگ، گم، گرتی، سوڈگاں، چہ بے ترانگ، بے حالی، نہ گوازینت
اش۔ دائم، چم، اش گوں، وتی راجی دمگ، سیمسراں، مزاری، پنجگ اش من کلم
گوشیں مزاری تیگانی چپتاں اتنت۔ اگن ماوتی راجد پتر، نیمگ، حیال گورکناں،
بچاریں تہ ماگندیں کہ منے ڈیہہ، ہرگٹ، دپ، ہرگر، ہرگر، سرچاراں سنگر گپتگ،
پہ وتی مسکین سرڈگار، رکھ، دیمپانی، ہرکیے چومیر شاہو، چاڑگگ، جاڑی اتنت۔
چنکہ میر شاہو، دور، زمان، دنز، مجاں اندیم وتی شکلیں ساہ، ہنبوئیں پنس ندرکت
انت۔ مکہ نیں ڈیہہ، سرگیں حاک، شتکیں تلاراش گوں وتی ذگریں حوناں سہریں
الوانی رنگ دات۔ بلے انچو کہ واجہ ڈاکٹر فضل خالق گشیت، اے مرورد، اے ڈر
دانگ انگہ شوہازگ، اچ کرناں دنزاں چنڈگ، دیم، آرگ لوٹ انت۔ چنکہ
مزن مریں سراں ساہ ندرکت انت، جگیں نامدار کت۔ بلوچ، سرڈگار، سر، ہر
ہند، ہر دمگ، دور سریں کورانی کرناں دیر پنڈیں ہاراں شاتا پیں پٹ، میداناں
ملان، ملک دیان، ہبے دیر پاندیں کوچگی نام دات۔ بشامی نگورتیں، سارت،
زمستانی نرم شنزگیں بہار میچینی ہورانی گوارشتاں مدام، اے کوچگاں، سر سبزیں
ملپد، ملگزاریں رنگ دات کہ ایشاں وتی سینگ، سر، مہلوک، رانہ ایوک، سیر
لاپ کرت بلکیں کش، کر، دیر، نزمیکیں راج، قوماں گوں حرص، جو پہی رنگ،
ایشاں، چاراں، وتی مرکب، بورانی، ہکھیں نالانی لگت مال، گواچی کناں، پل،
پانچ، آماچاں جت۔ اے رنگیں پل، پانچ اولی گشتاں گوں جگیں، مہلوک، نہ بوت
بلکیں ہر کوچگ، ملگزار گھوڑوانی دنزاں چیر چتگ انت۔

بلوچ راجد پتر مارا ہمشی پیشداریت، ڈسیت کہ بلوچ سرڈگار، عربانی
بنداتی روچانی ارش، بھیر آرگاں رند مستریں ارش، یلگا کہ ایشاں بلوچ راج، سر
نہ بوتگیں تاوان باری، پل، پانچ، لٹ، پل، داستان کہ پشت، پشت گیتک انت

آج قطبی (گوریچانی) پلوء مگولانی اُرش ء تباہ کاری اتنت کہ اچ سینز دہمی کرن ء
بندات ء 1215 ء ء بگرتن 1320 ء عیسوی ء میانجی سالان برے چنگیز خان ء رنگ
ء، برے بلا کو خان ء برے تیمور لنگ ء نام ء اچ کرمان ء کوہستگاں بگرتن سیستان ء،
ہیلمند ء ہرات ء کوچگاں تن جہل ء زرباری دمگاں، ایشانی ہر ارش ء چوزر ء مستیں
چولانی رنگ ء ہرچی وتی پشت ء پتہ بان ء بُرت۔ بلتے بلوچ ء اے بے سد ء بے
سمائیں جنگولیں لشکراں ء پھلو ہالویے وتی ڈیہہ سرگوز کنگ ء کدی ہم نہ اشت۔
بلوچ ء وتی ہر ڈک ء، ہر چوٹ ء، ہر کوہ ء اگار ء ہر دمگ ء چوشتکیں تلاء ء آوانی دیم
داشت۔ جنگ دات، مرک ء راگوں پراہ ء پیچیں سیگاں باکرت۔ ماں چاگئے ء
حسن ترکہ، شے بلانوش، شے حسین ء آئی ء ورنائیں بچ شے نوجوان وہدیکہ ماں مکران
ء شاہوکلندر، شے رجب، شے رمدان، شے بچار، شے کوہی ء آئی ء بچ نوجوان، شے
دیہاشاہو باتل ء دگہ بازیں انجیں نام انت کہ ایشاں گوں مگولانی لشکراں جنگ دیاں
ء شہیدی ء منزلان ء گپت کہ اچ وتی ہما جوانیں کار ء کردانی سوب ء مرچی بلوچ راج ء
تہا بزرگی ء ہند ء منسباں سر بوتگ انت ء راج ء تہانوں نام اش بزرگی ء تالاں
انت۔ چیا کہ شہیدی وت بزرگی ء یک کنڈگ ء پادگل ایت۔ ہما ہما جاہاں کہ اے
شہید بوہان ء شت انت، مہلوک ء ہما زمین ٹک ء ایشاں ء ہند ء جاہ کرت کہ تن روچ
مروچی ء پھراج ء مہلوک ء زیا رنگاہ جوڑ بوتگ انت۔ مہلوک ء سٹک ء بیسہ انت کہ
اگن یک نیمگے ء ایشاں پھوتی بہادری، دلاوری ء سرمچاری ء جنگ دیاں ء شہیدی ء نام
پروت کٹ ات تہ دومی کنڈ ء گوں وتی بزرگی کراماتاں مگولانی لشکراں آوانی بددعاء
سنگ ء سیاہ بوت انت۔

مگولانی اے جہاں سوچیں ء ہتہانی ہتہب ء ویرندان کنوکیں اُرشان پد
بزرگیں بلوچ ء انگہ یک سارت ء آسراتیں گین ء ساہے نہ کشتگ ات کہ یک لشکرے

ترکانی رنگ آوانی سرء ماں رتک انت۔ برے ارغون ترکان، برے سلجوکیں ترکان ء
 برے غز ترکان بیر پہ بیرى ء بلوچ سرڈگار ء سرء پد ماں پدیں اُرش ء سرء اُرش بناء کت
 انت۔ ہنچو کہ مرچی پہ بلوچ آئی ء نیلبونیں زر ء چیر زینی گنج ء مڈی یک زحمتے جوڑ
 بوتگ انت ء ہر تیار ء زور اکیں قوم ء وتی چم پہ ہے مڈیاں سک داگ انت ء وت ء
 را پہ ہمیشانی پُل ء پانچ ء سمبرینان انت۔ بلوچ ء مال ء رمگ گشے آوانی پتی گڈ ء ونڈ
 بوتگ انت۔ ہر تیار ء زور اکیں راج ء اُرش کتہ ء بیڑ آ ورتگ تنکہ وتی بہر ء برے پہ
 سُنک ء مالیات ء برے پہ گٹہ ء شکل ء لٹ ء پُل بہ کنت۔ چیا کہ بلوچ چوہے میان
 ایشیائی ایں مگولانی ڈول ء بگ ء گورم ء سیاہ مودیں رمگ ء رنگسریں گورگ ء اسپیت
 دروشمیں کیسانی واہند ء واجہیں مال واہندیں راجے بوتگ ء پہ ہے وتی مالانی
 چراگ ء والینگ ء گدان ماں کوپگ ء شپ جاہ ء روچے پہ جاہے، برے اے
 گواش دیے، برے آ کوچگ ء کدی پہ دگہ کنوردپے ء وتی پہوالیں زند ء گوں یک
 Unsettled ایں راجے ء وڑ ء وتی روچاں گوازیں بوتگ۔ ہے سوب آ را یک
 مرکزیت (Central Controlling Authority) یے نہ بوتگ بلکیں آ ہاں
 وتی ہما ٹک بولکی ایں زند ء بودی رہنبدانی سرء زند ء روچاں ء گوازیںنگ اش پمیشاہر
 کہ پہ دیم وتی جہدان بوتگ۔ یا آ وان ء یک جمیں (اجتماعی) رنگے ء اچ وتی
 سیمسراں در ء اتلگیں ڈرمن ء بدواہ ء دیم ء دارگ ء جہدے ء سکین، سوج ء رہشونی
 یے نہ بوتگ۔ ہر ٹک ء وتی ہبیل ء ہمتب یاہمتب ء وتی دیم داشتنی یا مزاحمت ء جہدان
 ء بر جاہ دارگ ء یک ناکا میں جہدے کتگ پمیشاہے سوب بوتگ انت ء ہر دشمن ء
 دیم ء پروش اش وارنگ بلے پدانہ کنزنگ انت۔ ایش راستی ء بلوچ ء وتی ہماراجی
 پجار بوتگ کہ حافظ شیرازی ء را پہ راستیں گپ ء گشگ ء لاچارے کرتگ کہ:

سپاہے زگردانِ کوچ و بلوچ
 سگالیدہ جنگند ماند غوچ
 کسے درجنگ پشت ایشاں ندید
 زآہن یک انگشت ماند پدید

چوناہا انچو کہ من پیسرء گشت، بلوچ ء ہر ڈک، ہر گرء ہرا گار پہ ڈر مناں
 یک جگینے بوتگ۔ بلوچ ء ہر سنو لیں پسگ پہ وتی لجانی دیمپانی ء ڈیہہ ء دمگ ء
 سیمسرانی رکھ ء یک تلانگے بوتگ ء بلوچ ء ہر نر مزاریں سرء کماش پہ وتی مال ء
 مڈی ء رمگ ء گورمانی پہازگ ء چومیر شاہو ء رنگ ء یک شتکیں تلارے بوتگ ء
 ڈر من ء دیم ء دراتنگ۔ منے راجد پتر مارا ہمیشی پیشداریت کہ بلوچ ء پہ وتی ننگ ء،
 پہ وتی مال ء ء پہ وتی پھلین گلزمین ء ہچبر ساہ ء سراں ء نہ پہازتگ۔ دائم ء بیسی
 چوٹواں ء ء ڈالشاٹیں بروتاں کہ پہ میثی دمبگ اش رودینتگ انت پہ ڈیہہ ء رکھ ء
 پلگارگ ء ندر ء کولیگ اش کرتگ انت۔ بلنے مرچی ما ادا ہما زمین ٹک ء بابت ء جبر
 کنتگایاں آ جگین انت۔ ہما جگین کہ آئی ء اچ وتی دلبند ء میر شاہو ء رنگیں مزن
 مزیں نر مزارے رودینت تنکہ ذگریں حوناں ء شکلیں ساہ ء ڈیہہ ء دیمپانی ء دات
 کُرت بہ کنت۔ جگین کہ مرچیگیں دور ء باریگاں بلوچ سر ڈگار ء ہما بہر ء کہ آمرچی
 باندا ایران ء حاکمی ء حکومت ء دست ء چیر ء انت۔ ایرانی دمگ ء بلوچستان ء
 ہندوہتہب چار حدانی نشکے منی دیم ء ایر انت کہ جگین اچ گہہ ء کہ مرچاں نیک شہر
 گشگ بیت، زرباری روبرکت ء جاشک ء بدن ء کسے برز ء انت۔ بلنے ادا
 دو جگین انت کہ یکے ء راہے نشک جگین بالا گشیت ء دومی ء راہنا جگین
 پیشداریت۔ وہدیکہ چاہان گہہ ء نزیک ء گور ء انت کہ اگن ما ایشرا اچ گہہ ء یک
 سد کلومیٹرے ء دوری ء پند ء منزل بہ گشاں تہ رد بوت نہ باں۔ بس یک گپے ادا

شوہازگ ء پکو کنگ لوٹیت کہ میر شاہو ء جگین اچ دوئیں ہنداں کجام بوتگ؟
 چیا کہ پہ چم ء نگاہ ء چارگ ء پیشکان در کرد چاہان ء اچ جگین ء سکین دیریں پند ء
 منز لے ء کیت اوشتیت۔ ہاں بوت کہ کنت کہ اے ہم چولاشار ء وڑ ء دو بہراں انت
 چو کہ نانی لاشار ء کاہی لاشار یا ادا منے کنگ ء جہل جاہو ء برز جاہو، سر کولواہ ء برز کولواہ
 یا کہ سردشت ء جہل دشت انت۔ ہے رنگ ء جگین ہم دو بہراں انت ء ایش یک
 کور دپی کوچک ایت ء کور ء نام ہم جگین انت۔ بلتے ہاں! جگین جگین انت
 آ سری جگین بہ بیت یا کہ جہل دنگی جگین۔ ہنچو کہ من و مے پیش گوشت مے ڈیہہ
 ء ہر ہند ء ٹک، ترویں ننگپالیں، دلاور ء سر مچارانی ہنکین بوتگ ء است انت۔ بلتے
 اگن چہ حک ء حد اسلین وچکین زمین ٹک شوہازگ ء درگیجگ بہ بیت۔ تہ دوشش
 انت ء گپ ہم یک جوانیں رنگے ء گیشیت۔

یک دگہ بحث طلبیں گے ڈاکٹر فضل ء آرتگ کہ ہے کسہ ء گوں
 رودر آتگی گالوار ء شاعری ء یک رنگی بزاں Resemblance یا مماثلت، کہ منی
 خیال ء ایش مے شاعری ء را اچ و ہد ء کدیم ء گون انت۔ مے ہرچی کہ رومانوی یا
 Epic poetry انت یا کہ مے ہما عہدی ایں داستان Ballads انت۔ ایشانی
 تہا ہر جا گہہ ء (دمگاں) ء ہر رنگ ء جتا جتا گنگ ء کاینٹ بلتے ہر دو پلواں چہ
 Resemblance ہر ڈول ء نہ ایوک ء یک انت۔ بلکیں جاڑی انت۔ رند ء
 لاشار ء لڈ ء بار ء شعر ء بزور یا کہ دہلی ء جنگ ء شعر ء میر ہیبتان ء بگ ء چا کر ء لوک ء
 کسہ ء بچارے، یک رنگے مے روبرکتی انت ء یک رنگے لانگ ورتھ ڈیمز ء
 نز آرتگیں ہے جنگی شعرانی بہر انت۔ چیا کہ اے داستانانی کردار ء کارست مے
 ہماراجی سر ء پیشونک ء ہیرو انت کہ آوان ء دوئیں نیمگ ء یک پیم ء یک رنگ
 گوں شرپ ء عزت ء چارگ بوتگ ء بیت۔ ایشی یک کسانیں درورے من اچ

حمل ۽ شیر ۽ دیم پیدیکی ۽ مڑ ۽ پیش کناں کہ رودر آتئی گالوار ۽ شاعر گشیت:

نیں کہ داں سنی کور دپ ۽ کاتکاں
 دستے ماں مل ۽ سیریں واغاں
 دستے ماں ڈالشائیں بروتان ات
 چم جتہ سروان گردنیں سیاہ ۽
 دمب یے گوں دچین ۽ برتگ ات بال ۽
 سنٹ گوں سرواغاں حریوی ایں
 پشت ۽ کنزی نئے دیم جنت گاماں
 مانظر کت گوں رتگیں چماں
 اژ منی دیم ۽ سیاہگے رُستہ
 من دل ۽ گوشت کہ بنوی کھنڈے
 یا دل ۽ گشتاں کہ ستلگیں بندے

نیں! ہے شعر ۽ روبرکتی یا کمرانی گالوار ۽ بچارت کہ شاعر چون بیانے کنت:

پادماں تاسیں دورواں داتیں
 شپ اول پاس ۽ ماہکان رنگیں
 سردیاں شور دات سیاہ پلنگ ونگیں
 من چماپنی کنڈگ ۽ کلاں
 شیر چماں سوہائی تڑیں گوراں
 نارگی جنت ۽ ہر گور ۽ سمریت
 مرد ۽ نامرد ۽ زہرگ ۽ دریت

ہے شعرءِ روبرکتی Version ءیک دگر رنگے ہم است کہ اے وڑء شاعر

بیان نئے کنت:

پادی ماں مل ء دوراں گوازینت
 اتکاگاں کدے، گوش کتگ ماہ ء
 کپت کلم گوش پر مادنیں راہے
 اتکاگاں سورانی سری سنٹ ء
 پر بہیں شیرے کپتگ چو کنت ء
 نارگ ء جنت ء اچ گورے سریت
 ہینزہگاں نامردانی دل ء دریت

شعرءِ ہما اولی رنگ (Version) ء کہ من برزء پیشداشت، شائر بیان
 کنت کہ حمل ماں کچھی ء پٹ ء میداناں بوری ترانجاں ہدیسنی کوردپ ء کیت تہ
 گوں شیر ء دچار کپیت۔ بلئے و ہدے اگن ماہے شعرءِ روبرکتی (Version) ء
 چاریں تہ حمل وتی سیاہ ء پر بہیں ونگ ء نشتہ، بزئی ء بندے گوازینتگ، ہنگولی کورء
 سرگوز کناں ء جاہو ء پراہ ء شاتا پیں گریٹگ ء کوچگ ء ایر کپیت۔ ہر پلو ء مزن
 اسپنڈیوں کوچگی ڈگار انت کہ جاہے جاہے ء وتی سیاہ گوات ء ہے بند ء اسپنڈانی سرء
 کڈی کناں انت کہ اناگت ء گوں شیر (مزار) ء دچار کپیت۔ ہے شعرءِ اولی
 Version یاردر آتگی رنگ ء شاعر دیمتر ء بیان کناں ء گشیت:

بیالغورنیں کڑزی ء پھلائیں یے
 گوں کش ء کھلی ء روئے لوغ ء
 ذال پہ بھونڈو کور کناں چماں

یا ترا پیشی چترے نیاداں
 انہہ اوشیر چک تھہ نہتے سرحال
 ماں کش ۽ کھلی ای نیاں مردی
 نہ ذال من ۽ پیشی چترے نیاداں
 نئے پما بھونڈوہاں کورکناں چہماں
 من ہما ہوت ۽ کستریں براتاں
 کہ تیغ درپھاناں جتتی سوزیں
 شیری گڈتاں دودوئی جاڑیں
 کہ نشکے ماں کلچات ۽ شماں گواہاں
 ہکلے ماخوں، نارہے شیر ۽
 نارہاں سوزیں سنول چھنڈینتاں
 چھنڈغاں درشکانی بر ریتکاں
 آ کہ منی سیاہاری جغ ۽ کاتکاں
 کل مزار ۽ ماں سینغ ۽ داستاں

شعر ہے یکیں انت۔ داستان حمل جیتند و شیرینگ انت۔ رودر آ تکی
 رنگ ۽ گندگ ۽ پدنوں چمے پہ ہے داستان ۽ روبرکتی رنگ ۽ کہ اے دمگ ۽ اے پلو ۽
 شاعران شعر ۽ راچونیں دروشمے داگ:

شیر چاریت کہ لہمگیں مردے
 بز شپانکیت و گوکی گوبالے

یا جنوزامی آم دپیں بچے
گوں اول ہکلے ء بی بہ سرہمیںاں
گوں کش ء کلی ء بروت لوگ ء
اگل ات پرات اوشیر شکارانی
من حمل جیبتنداں مڑایانی
سے جن ء جوداں و واجہ بورانی
یکے ماں ہندویکے ماں سندھیں
یکے ماں نامانی بسول نوویں
ہر سے آں من یک شپے گنداں
انگت پہ دزی واندرے ننداں

ہے شعر ء یک دگرنگے ء ہے گالاں ء چٹاچٹ نہ بوتگیں گپے گندگ ء
کیت۔ بلتے شاعروتی گالانی گشوک وت انت کہ آگشیت:

من نیاں ذالی حام دپیں چکے
نئے شپانکے او نہ گوکی گوہالے
حمل جیبتنداں من مڑایانی
ہپت مزن پادینکیں جن ء جوداں
یکے من سیوائی قلات کوہیں
یکے ماں شار ء یکے ماں شیشار
یکے ماں مستنگی گر ء گٹاں
یکے ماں پنجلوری بدرنگاں انت

یکے ماں حاراں انت گیا بین ء
 کلمت ء حاتونیں جن انت یکے
 ایشاں من ء سیاہ یک شب ء گولاں
 انگتاں چموں جدگال ء جنک ء انت

ہے رنگیں ہم رنگی مارا بالاچ گورگچ ء شعری داستان ء تہا ہم گندگ ء کیت کہ
 روبرکتی یا مکرانی گالوار ء شاعر اے داستان ء کردار ء کارستاں ء ماں کلانچ ء کوچگ ء
 لاہوت ء کوہ ء اگاراں ء منگے پیر (کراچی) ء گرم آپ ء سرد آ پاں شوہاز انت۔
 و ہدیہ رودر آتکی گالوار ء مہلوک ڈیرہ بگٹی ء سنگسیلا ء ہندو جاہاں ء بالاچ ء کسہ ء بن ء
 ہنکیں لیک انت ء شمار انت۔

حانی ء شے مرید ء عشقی داستان ء درستیں دروشم اچ سببی ء پٹ ء میداناں ء
 ڈھا ڈری جنپاں چست بیت، ردوم زوریت ء تاں یک راجی رنگے ء کیت بلے
 روکپتی دمگ ء شاعر حانی ء گوں دزگہاراں مکران ء تیاب دپی ریک پاداں بوجیگانی
 راہ چاری ء گوں پیش دار انت کہ شعر گشیت:

بُرے دزگہارے زرتگ
 ریکی دامنے ایرکپتگ
 دیرگندے وتی شانک داتاں
 گوں آسکی میں حماریں چماں
 بوجیگے زر ء پیداکیں
 بوجیگ کرگی ترینزانیں
 چؤلانی سر ء سرائیں

واگاں ناخدا کجائیں
 گندگ بیتگ ات اچ دیرء
 نشنگ ناخدا چو میرء
 آچارے ترپیت چوشیرء
 نزیک اچ تیابء اتلگ
 لوہیں ننگرے ایرداتگ
 میاء کابلی دررتک انت
 بازارء تہا شنگ بیت انت
 تہنا شے مرید پشت کپتگ
 کچول ء عصائے زرتگ
 بازارء کنارے گپتگ
 دیم پہ چاکری ماڑیء

ایش ء ہمے رنگیں بازیں دگہ چنکہ اے رنگین شعری داستان ء کسہ انت یا
 کہ راجد پتری Epic رنگیں شعری مدئی انت کہ آوانی تہا گوں یکے دومیء ہم رنگی یا
 Resemblance گندگ بیت کہ ایش درحک ء ہما مئے راجی نیں Heroic
 Character انت مئے ہر ہند ء دنگ ء مہلوک آہانی ہما Heroism ء دیم ء
 آراں ء وتی وتی وڑ ء ڈول ء آہانی ہماراجی ایں کرد ء سہڈائیت، توسیپ کنت ء وتی
 راجی پیشونک ء رنگ ء دیم ء کاریت۔ چیا کہ اے کردار مئے راجی پجار جوڑ بوتگ
 انت ء ہما چیدگ انت کہ پہ وتی مہلوک ء یک شرپ مندیں زندے گوازیںگ ء
 رہشونیں استال انت۔ بلوچ سیمسرانی تہا جہہ مندیں سجنیں مہلوک ایشان ء اچ
 وت ء لیک ایت ء شمار کنت۔ ایش نوں ایوک تہنا یک ہندے، ہتے یا کہ یک

ٹکے ۽ سیادی داروک پش نہ کپتنگ انت۔ بلکیں ایش راجی مڈی جوڑ بوتگ انت۔
 پمیشا جگین ۽ حاک ۽ چہ سرچست کرتگیں میر شاہو مرچی ایوک ۽ جگین ۽ پجار نہ
 انت۔ بلکیں تیوگیں بلوچ راج ۽ ننگریں مرد ۽ سنو لیں پسگ انت۔ میر شاہو ۽ وڑیں
 ننگپا لیں ۽ وتن دوستین دُر ۽ دانگ ۽ شوہازگ ۽ درگیجگ واجہیں ڈاکٹر فضل خالق ۽ ہما
 بے دروریں کتگیں کاراں یکے انت کہ آسدستا کرزیت۔ چوہما داتگیں نام ۽ اے
 پہک و ہد ۽ زمانگ ۽ دنزاں گاریں مرور دانت کہ باریں گوں کجام جہد ۽ جکانسری
 آں واجہ ڈاکٹر فضل خالق ۽ شوہازتگ ۽ وتی راج ۽ گوں ایشی ۽ کار ۽ کردان ۽
 پجار روک کنائیتنگ، من اومیت کشاں کہ منی دیدگیں دوست ڈاکٹر فضل خالق وتی
 اے رنگیں جہداں چہ دستان نہ داریت ۽ سرگیں حاک ۽ پیشکانڈگ ۽ ہے رنگیں دگہ
 مرور دانی شوہازگ ۽ جہداں ۽ برجاہ داریت چیا کہ اے رنگیں دگہ سداں میر شاہو
 انگہ است انت کہ آ شوہازگ ۽ درگیجگ ۽ دیم ۽ آرگ لوٹ انت۔ واجہ فضل خالق ۽
 سہڈانگ ۽ مستریں گپ اش انت کہ آ گوں زند ۽ یک انچیں پڑے ۽ ہم گرنچ ۽ دز
 گٹ انت (بزاں ڈاکٹری ۽ پڑے) کہ آ ہانی کار ۽ راپچ و ہد ۽ پاس نیست۔ بلتے ایشی
 ۽ ابید ہم ڈاکٹر ۽ اچ ادبی پٹ ۽ لوٹ ۽ شوہازکاری ۽ وتی دست نہ داشتنگ ۽ گامے پشت
 نہ کنزتگ۔ چوش بہ گش کہ اے دوئیں تک ۽ کار راجی ۽ قومی انت کہ پرے حساب ۽
 آ اچ مادستے دیم ۽ انت۔ گڈسراں منی لوٹ ۽ دعا ہمیش انت کہ آ زمان ۽ واجہ آرا
 وتی اے رنگیں راجی کاراں دائم ۽ سر سوبی بہ دنت (ہنچوش بہ بات)۔

یوسف گجلی

بڑے کھور، کچ

2 جنوری 2017ء

اے بابت

وہدے منی سر نوکریء صورتء پیشکانء کپت گڑ امن چرے داستانء
 شترئیء سر پد بوتان۔ بازیں جُست ء پُرساں منی دلء سر چست کُت ء ہمیشاں من
 وہد وہدء سرا درشان کنان بوتان۔ ہما وہداں دوستاں ہے بابتء باز کمک کُت ء
 خاص ارشاد زہیرء۔ یک ء دو براں ہمودا بُرت نی ء ہرچی کہ وت سر پدات مارا
 سر پدے کُت، ء پد انیامء باز وہد گوست ء سرکاری ذمہ واریانی جاگہ بدلاں بوت
 بلے من سُبک سُبک ء کارء اتاں ء چرے داستانء بے خیال نہ اتاں۔ انچو پد امنی
 بدلیے بوت ء منی بازیں پُتینک دستء ناکساں کپت انت ء من چرے داستانء
 کئے موادء ہم زہر بوتان۔

ء نون یکبرے پد امن ہرجت کہ گوں میر شاہو ء جنگجاہ ء ہما کول کہ دلء
 بوتگ انت۔ آہاں گیر آرانء چرے مر وادان دنزء بہ چنڈاں ء دیمء بیاراں کہ میر شاہو
 سر جیء دست بہ کپیت۔ انچو من قلم دستء کُت ء پد ہما پداں گران بوتان ء یکبرے
 پد امن ارشاد زہیر مان ترینت کہ کسترات ء سادچہ بارگیں جاہء سدیت۔ نون بلے من
 یک سکلیں مزنیں گپے جنگ ء دلمازاں انچیں بلا ہیں گپے کہ چہ منی وس ء بلکیں مستر
 انت بلے منی ذربندی ایش انت کہ اے گپ ء ڈالچا رمہ کن ات بلکیں اگاں بوت
 کنت ایشی پٹ ء پول ء ہی ء اے بابت ء شمے گو راہر وڑیں موادے کہ بیت اگاں
 من ء شاتے بہ کن ات شے من ء واربوں من چشیں زانکارے نیاں کہ منی گپ
 حرف آخر بہ بیت اگاں ردباں، ردیاں الم ء دیمء بیاراں کہ میر شاہو ء گوں انصاف بہ
 بیت۔ آگپ کہ من آئی Claim کنگ لوٹاں ایش انت کہ میر شاہو د مگ ء تہا پہ

درآمدوں مزاحمت، اولی بلوچ انت۔ من گپ، یکبرے پداگشاں کہ آمنے راجد پترے
 اولی بلوچ انت کہ آئی مزاحمت کتگ۔ تیوگیں دنیا، دود بوتگ کہ زوراک، ہرچی
 کتگ بلے نزورے دست نہ رستگ۔ نزورے ستر کہ دست نہ رستگ بلے وت، را
 رکینگ، جہد کتگ، ستر کہ بے سوب بوتگ۔ انچو میر شاہو، ہم چہ زوراکاں
 رگ، واستا ہم جہد کتگ بلے بوگی کار بوتگ انت۔ آدشن، دپ، کپتگ، بے
 سوب بوتگ۔ آئی نام، ننگ، ہاتراوت، را کوشارینگ، نریں، نگیں بلوچی فیصلہ
 کتگ۔ دنیا، تاریخ چہ انفرادی، اجتماعی ہجرتاں پُرانت۔ آئی ہم اے پریکٹس کتگ،
 بے سوب بوتگ، وت، رارکینت، نہ کتگ۔

ما بزرگ تریں راجے بوتگیں، ہر کسی دل، ہل کتگ، وتی لٹ، زحم، پے ما
 چست کتگ۔ ما بلکیں آدورے، ”ملو“ بوتگیں کہ مارا اجتماعیت، مرکزیتے نہ بوتگ۔
 چشیں وانندگیں راجے ہم نہ بوتگیں کہ دورے، جہل، برزاں بہ زانیں، دیم، وہدے پیش
 بندی، بہ کننیں۔ مئے ہمک رد عمل ہما وہدے عمل یا Action، صورت، دیم، اتلگ،
 بس۔ آوہدے مستریں کارانی تہا چراگ جاہانی شوہازیک مزینے بوتگ۔ ہے شوہازے ہم
 برے ڈولے مارازدگ کتگ۔ مئے جندے سرزمین اش پلدنگ دست نہ رستگ،
 اے بزگیں سرزمین، راہیر و بوتگ کہ اے چشیں سننیں زمینے نہ بوتگ بلے وہدے،
 اندی، نادرسی، تنداں انچو کپتگ کہ درابوت اش نہ کتگ۔ اے گلزمین، اے سرے
 تاں آسمرے، اے دمب چنکہ شاہدی دینت کہ ہے زمین، چنکہ تہذیب اوگارتگ بلے
 کے پد بہ جنت اش۔ موسم، زمین چنڈ، ہار، ڈگال چشیں بازیں چیزانی رستریں نیشاں
 اداہمنکہ بیشکاری کتگ کہ نام نہ گرنے۔ ایشاں چچ وٹریں ریکارڈ نیست چیا کہ
 ماگوں ہما دورے ہمگام بوہگ نہ زانتگ۔ پے دنیا، ”عادل“ بوتگ انت بلے زحم اش
 پے مئے گردناں مدام چہ چپتاں دراتلگ انت۔ مرچی و بلے دورے تہتگ۔ سائنس،

دیرنی کتگ۔ باہد انت مئے زانتکار اے پسوۂ دات بہ کن انت کہ مراد خان ۽ نشان
 داتگیں چیدگ (ماں لہڑی سوری ۽) ۽ چنکہ دیر انت۔ میر شاہو ۽ اے ادیرہ پیشکان ۽
 گٹ ۽ سرائت چنکہ وہدنیگ انت یا گٹ ۽ جہل ۽ وپتگیں ڈھانچہ چہ کجام راج ۽
 تعلق دار انت کہ مئے مردم آہان ۽ ترک گشت۔

میر شاہو کہ وت راجی تنبہے، اولی بلوچ انت کہ گوں درآمداں دست ۽
 جیگ بوتگ، مزاحمت ۽ اولی علامت انت اے دگ ۽ تہا، آنچیں مزنیں ہیروے کہ
 آئی بالاد ۽ کساس ۽ شایان شان یادگاری ۽ راج ۽ بیچ و امدر انت۔ من یکبرے گوں
 لہتیں دوستاں جگین ۽ چاہان ۽ روگ ۽ فرمائش کت۔ مئے سنگت ریاض ۽ ہو کت
 بلے چیزے منی نزوری ۽ جان بڈی ۽ لاچاری ۽ چیزے آہانی، انچو رابطہ پُرشنت انت ۽
 اے کارمہتل بوت نوں باریں گوں من بیت یا نہ بیت بلے منی دز بندی گوں سیم سر ۽
 دوئیں بہرانی دوستاں ایش انت کہ آے بابت ۽ دستے پادے بہ سمرین انت ۽ ریکارڈ ۽
 گہتر بہ کن انت۔ من یک ۽ تہنا انفرادی وڑی ۽ بوتگاں۔ وہد ۽ وسیلہ انوں شرتر
 شو بازگ بیت۔ اجتماعی ۽ Institutional تسمی ۽ کار ۽ دیم ۽ برگ ۽ بہ جیڑ انت ۽ وتی
 ہیرواں آہانی حق ۽ بہ دینت ۽ بدیا نین انت۔

ڈاکٹر فضل خالق / کیچ

(08-04-2016)

بندات

داستان / قصہ

میر شاہو جگین ۽ نندوک پیتگ۔ آیک نٹرس ۽ دلاوریں بلوچے بوتگ۔
 آرا اے گپ ۽ باز تصور پیتگ ۽ پدرد کتگ کہ وہد ۽ بے وہد درمی مردم سر ۽ چست کن
 انت کانت ۽ آہانی مالاں پہ زور بر انت۔ آئی ۽ وتی مالانی نہ دیگ ۽ محکمیں جزم کتگ
 کہ آہر ڈول بیت وتی مال ۽ پہازیت ۽ آئی ۽ اینکہ درد ۽ جکانسری پہ ہے مالاں
 زرتگ، مپت ۽ حُدا آہاں درآمدانی دست ۽ بہ دنت ۽ پہ ہے حاترا بہ دنت ۽ کہ
 آزوراک ۽ دَمگ ۽ نندوکیں مردم زور انت۔ آئی دل ۽ ایمان ۽ اے گپ ناروائیں
 گپے زانتگ۔ بندات ۽ آئی ۽ جہد کتگ کہ وتی کش ۽ گور ۽ مردماں ہور بہ کنت ۽
 ایشانی دیم ۽ درنیت بلے آرا رندتری جاوراں اُنچونگیگ کتگ کہ چک جھنگلی نہ
 بوتگ ۽ آئی ۽ وتی دَمگ ۽ تہانشت ہم نہ کتگ۔ آگول وتی بگ ۽ رمگ ۽ شب
 جاہ، روج جاہ کناں بوتگ ۽ وتی مَن ۽ آچہ آہانی Range یا دزرس ۽ شہار ۽ دُور
 اتلگ ۽ پہ ہمیشی آئی وتی سواسان ۽ دیم ۽ دیم ۽ بدل ۽ پشت ۽ پشت ۽ بدل ۽ دیم ۽
 کتگ تنکہ آہاں بہ رپیپین ایت ۽ آ آئی روگ ۽ دیم ۽ مہ زان انت ۽ رد بہ کپ
 انت۔ ترک شاہو ۽ نیمگ ۽ یکبرے دیم ۽ گور نہ کن انت بلکیں جاور ۽ شاہدی اُنچودرا
 کن انت کہ میر شاہو ۽ آہانی دُچار کپگ وہد وہد ۽ سرا باز براں بوتگ۔ شاہو آہانی
 نگاہاں بوتگ کہ آدَمگ ۽ تہانا مدار تریں مالدار بوتگ۔ اے ترکانی واستا گہتر بوتگ
 کہ آچہ یک جاہی ۽ بازیں دلوتاں بہ رُمبیناں ایشی بدل ۽ کہ آچہ باز جاہاں اینکہ دلوت
 کم کم ۽ جم بہ کن انت۔

میر شاہووتی نزیک گورۂ سلاہ جنت بلے آمد م پوت پت چیزے کہ نہ بوتگ
 انت پت میر شاہوۂ چے بوت کن انت؟ میر شاہو آہان ۽ گیش دگہ چکاسی ۽ پڑینگ نہ
 لوٹیت ۽ وتی خاندان ۽ زوریت ۽ درکنیت۔ اے سفر ۽ تہا تلانگ (آئی برات
 زتک) ۽ حسن (آئی زامات) ہمراہ بنت گوں و ہدیہ آدگہ ذالبول ٹولی بیت۔ یک
 روایتے ہمیش انت کہ میر شاہوۂ راوتی مات ہم ہمراہ بیت۔ آہانی اولی منزل باہوات۔
 باہوۂ میر ۽ امیراں آرا مہمانداری کت ۽ ماں باہوۂ ننگ ۽ سلاہ ہم جت بلے شاہوۂ
 آہان ۽ گشت کہ ترک ۽ لشکر منی رند ۽ انت۔ آہر جاہ ۽ ہر کجا من ۽ درگیج انت چیا کہ من
 پت آہان چر پیں لنگھے نہ بوتگاں بلکیں گوں آہان جور جوانی کتگ ۽ باہوۂ چہ جگین ۽ نزیک
 انت۔ آداپہ شوہاز ۽ زوت اتک کن انت۔ من دیمتر ارواں، انگت دیمتر ۽ کہ ملک
 بلوچی انت ۽ من وت ۽ جاہے الم ۽ درنگ کناں۔ اے پیم ۽ شما ہم چہ ترک ۽
 زورا کیاں رک ات کہ من شمارا دگہ نوکتریں چکاسی ۽ بہ پڑیناں۔ شمتاں اے
 و ہداں دارگ ۽ مہمانداری ۽ منت۔ میر شاہووتی خاندان ۽ زوریت دیم ۽ جمنزان
 بیت۔ شاہو دیم ۽ آیان آیان تاں جیمڑی (جیونی) ۽ سر بیت چیزے روچاں ہدا
 داریت پت ۽ آپ ۽ چراگ پٹیت۔ ترک ۽ لشکر میر شاہوۂ بوۂ گران بیت ۽ آئی
 رند ۽ آیان بیت۔ باہوۂ مردم میر شاہوۂ حاترا قاصدے راہ دینت کہ لشکر جسمبان
 انت ۽ آتی ماں اے دگ ۽ ہستی ۽ ننگ ۽ سر پد انت۔ چرے قاصدانہ احوالاں پد
 آیکبرے پدا روچ درا تک ۽ نیمگ ۽ دیم ۽ سراں بیت ۽ آکنت ماں گنز ۽
 داریت۔ آرا ادا سر پدی رسیت کہ دیمتر ۽ پیشکان ۽ نزیک ۽ یک کوہے است کہ
 چپ ۽ چاگرد ۽ گٹ انت ۽ آکوہ ۽ راہ کیے۔

میر شاہو دیمتر اتک ۽ و ہدے ہے گٹ ۽ نزیک ۽ رس ات گڑا آئی گوں
 وتی ہماہاں شنور ۽ سلاہ کت۔ آئی ہماہاں مزنیں پندے جتگ ات ۽ مال ۽ دولت

ہم دمبرنگ اتنت ۽ سُودگ اتنت گڑا آہاں ہے گٹ ۽ تہا دارگ ۽ فیصلہ کت۔ اے
گٹ ۽ تہا پڑ پتچ ات۔ کوہ ۽ سر ۽ اے دیم ۽ آدیم ۽ چراگ ہم آست ات۔ سر بر ۽ کعبے
ہم آست ات کہ آپ نے داشت۔ راہ کیے ات ۽ پہ سنگر ۽ کوہ ۽ ٹل بروبر اتنت۔
میر شاہو ۽ ہماوتی بنگ دوردات۔ لہتیں روچاں ایبئی نشت۔ اے جاگہ ۽
شری ایش ات کہ جاگہ ۽ حساب ۽ آدگہ مردی ۽ منت وار نہ ات ۽ نا کہ پہ دگہ کسی ۽
چکاس ۽ وہدے ات۔ آوت ۽ وتی خاندان ات۔ شاہو ۽ ہے کوہ ۽ میانجی ۽ یک
ڈگارے یا بست گونگیں ہندے داشتگ ات۔ تُرک ۽ لشکر وہدے کہ اتک ۽ کوہ ۽ را
وتی انگر ان زرت نے گڑا میر شاہو دیم تر ۽ اتک ۽ کوہ ۽ ٹلاں داشت نے کہ چہ ہما
راہ در ات ۽ ہمک سر کپوک ۽ را آئی ۽ چہ ہماں داشت کت۔ شاہو یک وڑی ۽ سر پد
ات کہ مرک آئی سحت ۽ نبشتہ انت بلے اے مرک وژنا میں مرکے بوگہ لوٹیت تنکہ
کسے پہ تژن ۽ بنا می آئی نام ۽ گیر میاریت ۽ بلوچ راجد پتر ۽ آرانمیر انیں سرے زانگ
بہ بیت۔ شاہو ۽ وت ۽ را کوہ ۽ راستی نیمگ داشتگ ات وہدیکہ تلانگ ۽ چپیں نیمگ ۽
بُرز ۽ تلار ۽ سرا حسن گوں ذالبولان نشتگ ات۔ حسن پہ دل اے جنگ ۽ گون نہ ات
بلکیں پہ وتی جن ۽ حاترا گون کپتگ ات۔ آئی وہدے تُرک ۽ تہمردیں لشکر ۽ سرا چمان ۽
شانک ات گڑا آئی دل کپت ۽ ہمیشی لگوری ۽ بگانی پیشداران ۽ آچہ جنگ ۽ پڑ ۽
تتک۔ یک روایتے ایش انت کہ آئی وتی دست چست کت انت ۽ تُرک ۽ لشکر ۽
گوراشت بلے دگہ روایتے اے ہم گشتگ بیت کہ آچہ وتی ہماہاں انچو گسر بوت ۽
جست کہ آئی مردمان ۽ باز دیراں پد سما کپت کہ منے ہما ہے تتلگ۔

دومی نیمگ ۽ تُرک وتی وسیں زور ۽ جننگ ۽ ات کہ آکنڈگ ۽ سر بہ کپ
انت ۽ آہاں دزگیر بہ کن انت یا بہ جن انت بلے آہاں چوش کت نہ کت۔ آہانی لشکر ۽
بازیں مردے چہ شاہو ۽ تلانگ ۽ دست ۽ جننگ بوت انت۔ جنگ چنکہ روچاں

برجاء ات اے بابت ء بازيں گپ انت بلے گيشتریں پر بندانی تها مير شا هو ء
 جنگ ء واستا هپت شپ ء هپت روچ ء نام گرگ بوتگ۔ مير شا هو ء تلانگ کو ء
 انچیں جا هے سنکر کتگ انت کہ آهان ء پرواه نہ بيت بلے ترک ء لشکر ء باز تاوان
 رسيت۔ گڑا آئی سروک پریشان بيت ء کئے دنيا گندیں ء عمر ء مستریں ترکانی
 دیوانے کنت ء سلاھ گپت ء۔ اے نوکیں شتور ء سلاھ ء حساب ء ترک هواری ء
 ارشے کن انت بزاں یک یک ء بدل ء آسرم ء رونت سر برا گڑا مير شا هو ء شیریں
 تلانگ جنگ بنت۔

داں دوشش ماہ ء هو ر بہ بيت طوفان چڑپیت

شا هو ء جنگجاہ ء زمین کو رهاک نہ بيت

یک روايتے ايش ہم است انت کہ مير شا هو و ہدے گندیت کہ من ء دشمن ء لشکر
 ء چا گردکتگ۔ گڑا آوت ء راوت کُشیت تنکہ من آہانی دست ء مہ کپاں۔ بلے اے
 روايتے بيت ء آہانی جنگ ء سلاھ تیر کمان بنت۔ مير شا هو ء شیریں تلانگ ء ساہ
 دیگ ء ساری آذالبولاں درکن انت۔ بزاں حسن ء لوگی مریم ماں پلیری ء مير
 ابراہیم ء میار بیت۔ جنگ ء پد حسن وتی لوگی ء پد جنگ ء پلیری ء روت گڑا جن آئی
 ہمراہ بوہگ ء ”انناں“ کنت ء پدا گول شرطے کہ حسن دگہ برے جنگ ء مہ تچیت گڑا
 آئی لوگی بیت، آوتی سر ارش کنائین ایت بلے حسن تچیت ء ہما حسن ء را تیر جن
 انت ء کش انت۔

چوش گشت کہ ترک ء لشکر ء سرچہ مير شا هو ء دلاوری ء باز متاثر بیت ء آئی
 مرک ء افسوزی ہم بیت۔ آوتی سپاہیگاں گشیت کہ پیر ذال ء دست مہ جن ات۔ رند
 تراہے پیر ذال ہما مير شا هو ء تلانگ ء نزیک ء ساہ دنت۔

ارشاد زہیرؔ گشگؔ حسابؔ کہ منے پیریں قصہ کن انت کہ پیشکانؔ
 و ہدے ترندیں شمالؔ کشؔ اتگؔ گڑاچہ ہے کوہ بزاں شاہوؔ گٹؔ دیمؔ انسانی میدؔ
 ناخناں ظاہری کُتگؔ۔ میر شاہوؔ تلانگؔ ء ہے بُلکؔ قبر ہے کوہؔ بُرزیں تلمسیؔ سمر
 انت۔ ہے کوہؔ دیمؔ جہلؔ تُرکؔ سپاہیگانی قبر انت کہ یہ نشان انگلت ایر انت۔

اولی شعر

(میر شاہو ۽ جنگ ۽)

پہ من اے پر بند واجہ پھلان صابر پیشکافی ۽ 27-05-04 ۽ راہ داتگ۔
آوہداں من پیشکان ۽ پوسٹ بوتگاں۔ سنگت پھلان صابر ۽ بازمنت واراں۔

شالا جتائی ۽ بند بہ بے شاہو ۽ شپانک
زان پہ زانی ۽ دست تی پہ میر ۽ سبرہ انت
شالا جتائی بند بہ بے ترا اُکبالے گرات
شاہو ۽ بگ ۽ نام داں تُرکستان بہ بُرت
داں دوشش ماہ ۽ ہول امیراں جواں کتاں
تیگے نوک سج ۽ اسپر اش پلبند کتاں
اے پر آشاہو ۽ مبارکیں گندگاں
تُرک چہ تُرکستان سر بہ گر، شاہو اچ جگین
اتک دُچار کپت انت، برہنگیں سیہ ڈٹی سرے
تُرک ۽ سالار ۽ گوانک پر آ شاہو ۽ کتہ
دیم دے رسمیگاں، توبہ گر گئے گمبیدیں
شاہو ۽ جواب داتگ پوپل ۽ ہیرواریں دپے
عہدیں ڈاچیکاں قولے ہستیں گوں واجہاں
بُزگل ۽ ٹول ۽ گوں کپوت گوانکیں پاچناں

شپ گورے گرنڈ ۽ گوں زمین چنڈیں نعرہ ۽
 تیہری تیگوں دروہ دیاں جامی کوپگاں
 تیروں چڑوکیں گوں کش ۽ پہنات ۽ گراں
 (گڑا) عہدیں ڈاچیگاں گوں کسانیں ہراں برات
 اوتلانگ شیریں پیشگوری پیش کڑ۽ بہ گر
 تیراں پرتاب کن تو پر آ رنگیں دشمنان
 نا کو! من جناں تیراں، تیرمنی ڈال ڈال ۽ نہ جنت
 گہیر ذالاں درشتگیں آرتان نہ جنت
 عیبت چر آ باسکان انت کمان تیران نہ جنت
 وٹی ۽ وہد ۽ تو دات من ۽ سُھرو ۽ پگے
 کمنام اتلگ ات، داتگ تو مُرگانی پلو
 کنوانی وہد ۽ دل ۽ ۽ جاتیک ورائنت
 نوں تیر چر آ شاہو ۽ کمان ۽ کش ۽ شتاں
 جتکگاں مردم کپتگاں، ہمگوش ۽ بہان
 ہپت مبارکیں شپ گوں آ تُرکاں روچ کتہ
 پیرکیں تُرکے اتلگ چہ پیشی زانگاں
 بیائے براتاں! سازتگ شورے ماں دل ۽
 شاہو یک شیرے، شیرترین مسکانیں تلانگ
 ہمریکی ۽ بوراں گوں بالاداں برات

ہمریکی ءِ گوں سری نوباتاں جن ات
 ہپتھی روچ ءِ شاہو گوں حوناں لیٹ اتگ
 مادگ ءِ میشاں، گورماں ماہور ماں کتگ
 یک گورے گوک ءِ یک گورے سہر بکشیں شنک
 پاداں ماں شاہو ءِ شہیدی ہوناں جن انت
 ہشتی روچ ءِ تُرک وتی آپ بند ءِ شنک
 تُرکانی ذالاں ماں دریگاں سسا کتگ
 ”اچ کجا کاینٹ اے بکم رنگیں چہ زہا؟“
 کورات چہ چماں کہ بور جلپ کشاں ماں گورا
 اے ہے شعرانی حُدا بنداں کُشتگاں
 شیریں شاہوئے دیستگ گوں مسکانیں تلانگ

داں دوشش ماہ ءِ ہور بہ بیت طوفان چڑیت
 شاہو ءِ جنگ جاہ ءِ زمین کور حاک نہ بیت

دومی شعر

میر شاہو ۽ جنگ ۽ دومی پر بند

پیش ۽ گیشاناں گُشتگ ات کمنام ۽ ہے
 کہر با رنگیں گونڈ لیں تیراں دار نگاہ
 نمبانی و ہداں مان گُشان ۽ چیر ۽ تے بہ دار
 ناگہاں شیطانیں شنک بیران تے کناں
 سہراں تیر پہ چار ۽ پنج تہراں ریتگ انت
 یکے پہ براتانی مراگاہ ۽ شاداں
 یکے پہ ستیداں، یکے پہ کوہی پاچناں
 یکے پہ بچانی مبارکیں بیتناں
 یکے پہ تُرکانی اناگتیں اتکناں
 تُرک ۽ نربور پہ شاہو ۽ ہلک ۽ رتگاں
 تُرک ۽ نربور پہ آدگل بانز پہ بیتگ ۽
 وقتے من چارت اچ نیاد ۽ چیر ۽ دراتک
 بے حیاں ات آ چہ اسپر ۽ تاڑیں جاواں
 نوں دلوں وش ات روت پر آمیش ۽ مادگاں
 گوانک ۽ راہی ۽ کمنام ۽ رند ۽ کپتگاں
 سے براں گوانک پہ کمنام ۽ بالاد ۽ کتیں

کمنام پدا پد تر ۽ سِلاہاں یکے بہ زیر
 دیم ۽ ترینت چو جنوکیں کانگیر ۽
 (گشت ۽!) ناں تئی جوداں، ناں تئی چکانی پتاں
 من غریبے آں، پہ غریبی راہے رواں
 سر نہ انت لکے سبز بیت ملانی پداں
 لک بیتگ کوہ ۽ چو ہموچک واریں پاچن ۽
 ہیرگے ڈوکاں مان انت چو لاگی ڈمبگاں
 لنگ ۽ لرزان انت چو نولیں کانگیر ۽
 ہورت چاریت کہ کوہ کجام دیم ۽ برز ترین
 چم ۽ پہ کوہ ۽ برز ترین سَرتل ۽ جنگ
 سے براں کمنام ۽ سلاہوں آس داٹگاں
 کمنام وت کمنام انت سلاہ ۽ چاء رد تراں
 مشکلے ۽ گوں کمنام ۽ سجاں نشتگاں
 برزے درنجاں ماں زری نمبان کیاں
 جہل ۽ درنجاں مُشکے گوں بلگاراں گڑاں
 چکوں ترینتگ داں منی نا کو زتک تلانگ
 اچ من ۽ دست ۽ گپتگ انت کمنام ۽ سلاہ
 بُرزے درنجیت وتی مزاری کوپگاں
 شما مہ گریوات ترو ۽ نا کوگی دختران
 شما مہ گریوات ۽ گریبتگیں ارساں پہک کن ات

من شمشے سواراں پہ کبندیں گئے براں
 (بلے) من ہما مرداں کہ ناز منی بالاد ء کتیں
 ”او تلانگ شیریں! تو اگاں چٹ تے چے کل ء
 اے من ء کول انت کمنام ء سہناں گراں“
 آسری سواراں من سبکیں جنگے دیاں
 رند ترین سواراں یکبر ء چکپروش کناں
 پنچوں پہ کیسی گونڈلیں کارگاہے جتیں
 پنچوں پہ زر مُشتیں سگار ء جہل ء کتیں
 پنچوں پہ برات ء، پنچوں پہ ناکوگ ء جتیں
 دیر نہ بیتگ سالونک گوں شہیدی ہوناں ہر تک
 برنگن ء ریش ماں ڈگاری درہتگاں
 زرک ء زندو، دادی گوں نریں قصہاں
 بیا ات گہاراں کہ شمارا سو جے من دیاں
 کہ پروتوں دیستگ ء شمارا چوش گشاں
 کہ سانگ غریب نیگ انت، انچو کہ سے تا کی تپ ء
 گر مُپک ء ہوپ انت کہ نہ گندی مات ء پت ء
 سانگ ہما ساڈگاں، ترو ء ناکوگی پُسگاں
 زندگ ء جوداں، گرماں گور ء مہرماں
 (بلے) دراہ منی مات ء کار انت ء کم عقلیں پت ء
 اشاں من ء داتیں پہ دشتی باز مالیں بے دل ء

من نہ زانتوں کہ کمنام وتی قولوں دُرست نہ انت
 (اگاں نہ) من وتی دیم گوں تنگہیں دُران نہ دات
 من وتی جان گوں سندھی درپشوکیں نرمگاں
 (حسن!) منیگ ء تئی دوستی چوگوک ء سری دناناں شنگ
 اسطل ء زنگ ء داں کسر بور ء گُرگ ء
 مار ء پاد ء ء گز ء آزاتیں گُننگ ء
 عیسیٰ منی کونڈیں، موسیٰ ماں شاگیں گوانزگ ء
 چُک من ء نیلاں کہ کمنام ء گالاں باز کناں
 چیلکے بہ رسیاں، درک ء منیدان ءے گواز کناں
 نوں حسن باز انت، من حسن دوستین ء گشاں
 دوستین دگہ باز انت، من دوستین ء میرو ء گشاں
 میرو دگہ باز انت، من میرو ء شہک ء گشاں
 شہک دگہ باز انت، من شہک ء سیاہی ء گشاں
 سیاہی دگہ باز انت، من سیاہی ء دیم سیاہ ء گشاں
 دیم سیاہ دگہ باز انت، من دیم سیاہ ء زواہ ء گشاں
 مٹہیں داگے ہم ردیں برواناں دیاں

واجہ مُلا شفیع محمدؑ راہِ داتگیس پر بند

واجہ مُلا شفیع محمدؑ اے ٹکرؑ پماراہ دات انت وہدیکہ گوں ہے داستانؑ
ہمگر نچیں میر شاہوؑ گہارؑ کردارؑ پیٹؑ پولؑ شتیں۔ آئی گہارؑ بحثؑ دیمترؑ کننیں۔

شالا گاربات ے شاہوی میشانی شپانک
کہ شاہوی بگ ے حال بہ تُرکستان رسانت
سے ے چار سالان کہ شاہو چہ ملک ے درشتگ
ہشتی سال ے شاہو ے واترے کتگ
تُرک ے چہ ایران جہ جتہ شاہو چہ جگین
نکسین بانگواھے دپ کپاں سیہ ڈنی سرے
تُرک ے گوانکے پہ شاہوی بالاد ے جتہ
(کہ) مادگ ے میشاں چہ تئی بہر ے بس کتہ
مادگ ے میشاں بل، وت ے مات بندے بہ کش
شاہو ے گوانکے پہ تُرک ے سالار ے جتہ
من وتی بگ ے گوں زمین جمبیں لیرہاں
من وتی میشاں گوں پتن رانیں مادگاں
پہ بلو ہالو دات نہ ہاں تُرک ے لشکرؑ
تیر کہ چہ شاہو ے کمان کش ے شتاں

نے خولاں داشتاں، نے خراسانی اسپراں
 چپتگ ء مرد کپت انت ء ہمگوش ء بہان
 شش شپ ء شش روچ شاہوگون تُرکاں جنگ کتہ

گوش کن ات براتاں، شاہو بلوچیں مردے نہ انت

 راجی واجا یے
 شاہو اش کشت ء امرء آپاگ اش کرو تک
 ہپتہمی روچ ء بگ سر رہتگ انت
 در رچاں تُرکانی جنک چار گلی دپاں
 از گجا گون انت اے غریب رنگیں چیدبا
 سُنٹ اش آسکی انت کو کوری گر پھش رستگ انت

بس کن ات تُرکانی حرام خوریں دختران
 سے سد اشماری گون نہ انت تُرکی پہلواں
 درست ہے بگانی حُدا بنداں وارنگ انت
 نے کہ پہ شاباش شاہوی تیگ ء داتگ انت
 سیاہ گتان دیوان اتنت جونء بے سرگ
 ماں پٹاں جلوآن دینت بور بے واجہء

تُرک و دَمگ

اے سر حال ء گپ کنگ ء پیش لہتیں کتابانی حوالہ ء لہتیں گپانی دیم ء ایر کنگ شربیت۔ واجہ ملک محمد سعید دہوار ء تاریخ بلوچستان ء تا کدیم 281 ء نویسیت کہ، مارا چشیں شاہدی دست کپیت کہ و ہدے عرب مکران ء جھالاوان ء دَمگ ء پترتگ انت تہ آگوں ہمدے دگی مردماں دچار کپتگ انت کہ آتُرک، جٹ ء مید بوتگ انت۔ اودا تُرک زور بوتگ انت ء اے تُرک ابید دگہ گیشی یے سفید خون بوتگ انت کہ چہ آہانی دلاوری ء عرب باز متاثر بوتگ انت۔ اے محمد بن قاسم ء دُور ء بار یگ ء گپ انت۔

ہے پیم ء ڈاکٹر حمید بلوچ ء کتاب ”مکران، عہد قدیم سے عہد جدید تک“ ء تا کدیم 150 ء احمد بن یحییٰ بن جابر الشہید، البلاذری ء حوالہ ء گشگ بوتگ کہ امیر معاویہ ء دُور ء دَمگ ء المہلب بن ابی صفہ ء سروکی ء ہما اسلامی لشکر کہ اتلگ ات، آہاں دیست کہ ہر ذہ تُرک دُمب گڑھتگیں اسپاں سوار اتنت ء آہاں گوں باز دلیری ء جنگ کت۔ المہلب ء چہ وتی ہما ہاں جُست کت کہ کجام چیز ء اے عجمیان ء چہ ماگیش پُر چاڑ ء نہ مر ینوک کتگ گڑا لشکر ء آرا ہے دُمب گڑھتگیں اسپانی نیگ ء دلگوش کنائنت ء پدا آئی ء ہم وتی اسپ ء دُمب گڑھت۔

مکران ء خاص اے دَمگ ء تہا عر باں 44-643 عیسوی ء دُور کتگ۔ پدا عباسی حاکماں تاں 861 عیسوی ء وت ء راداشنگ ء پدا صفراوی خاندان ء امیر یعقوب اتلگ۔ چہ امیر یعقوب ء پد غزنی ء حاکم اتلگ انت کہ آہانی تعلقداری چہ تُرک کہول ء بوتگ۔ آہانی نامدار ترین مردم سلطان محمود غزنوی بوتگ کہ آئی

ہندوستان ۽ سراہندہ گشتاں اُرش کتگ۔ سلطان محمود 1030 عیسوی ۽ مُرت ۽ پدا بیست سالانی تہا سلجوق تُرکاں آہان ۽ Replace کت ۽ طغرل سلجوق حاکم بوت ۽ ہمے پیم اے د مگ ۽ سرا سلجوق تُرک ۽ غرترکمانانی مستری بوت۔

تاریخ بلوچستان (نہشتہ ملک سعید) ۽ تا کدیم 245-250 ۽ اے نہشتہ انت کہ غرترکماناں گڈی سلجوق حاکم سلطان سنجر ۽ را پرورش دات چیا کہ سلطان سنجر ۽ چہ غرترکماناں ہر سال بیست ہزار (20,000) مال ۽ دلتوتی چراگ جاہانی کارمرزی ۽ مُز ۽ بدل ۽ لوٹ ات۔ پہ غرترکماناں اے سُنک ۽ دیگ گران ات آہاں چراگ جاہانی بدل ۽ اینکسیں بلاہیں قیمستے دات نہ کت ۽ آجنگ ۽ تیار بوت انت۔ سلطان سنجر ۽ چہ ہمے غرترکماناں شپانک ۽ پہوالاں شکست وارت ۽ پدا ہمے ترکماناں تیوگیں د مگ تاراج کت ۽ شنکینت ۽ پدا اتک ۽ غزنی ۽ کش ۽ گورا آباد بوت انت۔ سال ۱۱۷۲ ۽ مے ملک دینار کہ غرترکمانانی سردارات، آئی سرخس ۽ کلات ۽ سرا قبضہ کت ۽ اے دگہ راجان ۽ چہ د مگ ۽ گلینت کہ آہانی تہا بلوچ ہوار انت۔ سال ۱۱۸۵ عیسوی ۽ کرمان ۽ مکران ۽ گڈی سلجوق حاکم مُرت گڑا تیوگیں د مگ ابید دگہ ال ۽ گشے ملک دینار ۽ دست ۽ اتک ۽ ۱۲۱۰ عیسوی ۽ اے خاندان ۽ حکومتی ۽ ہلاسی ۽ گون غرترکمانانی طوفان ۽ داشت۔

نوں بیپدا ڈاکٹر حمید بلوچ ۽ کتاب ”مکران عہد قدیم سے عہد جدید تک“ ۽ لہتیں تاک چاریں۔ تا کدیم ۹-۱۷۸ ۽ نویستگ کہ سلجوقیانی دست ۽ آگ ۽ ابید مکران ۽ تہا ہندی حاکم کہ آہان ۽ ملک گشت انت ۽ یکی ۽ رند دگری ۽ ہندوتی دست ۽ کت بلے آہانی اثرتاں وتی جنہ ۽ دمگان ات ۽ مکران ۽ کدی یک وحدتی ۽ دروشم زرت نہ کت۔ آیکی ۽ رند دومی فاتحانی دست ۽ چیر ۽ آیان بوت انت۔ چہ درستاں ساری سلجوق اتک انت۔ چہ آئی ۽ پد غزنی ۽ سلطاناں آہانی جاہ گپت۔ غزنی ۽ سلطانانی زور پُرشان بوت گڑا آہانی جاہ ۽ غوری ۽ منگول اتک انت۔ مکران ۽ گیدی داستاناں

آہانی زور، ظلم پد، کنگ بوتگ انت۔ ماں مکران، اے بابت، شے نوجوان، آئی
چٹ، قرہانی، مرچی ہم مردم گیر کار انت۔ اے بابت، ہندی مردمانی گشگ انت
کہ وہدے مکران، سراترک لشکر، اُرش کت تہ آمدمان، گشان، بندیک کنان
بوت انت گڑا، اے مردمانی تہا شے نوجوان، پنج اول ہوارا، شے نوجوان کرامت
داریں بزرگے بیت۔ آئی گو، راہ بنت۔ اولی ایش کہ آوتی پنج، بہ رگین ایت،
دومی ایش کہ آچہ وتی پنج، بدل، قوم، دیم، بہ کنت بزاں قوم، بہ زوریت۔ گشنت کہ
آئی اللہ، دربار، پریات کت کہ اے زورا کیں ترکانی قہراں گار کن۔ دعا قبول
بوت۔ ترک، لشکر، ہواریں، دُرسیں مردم سنگ، سیاہ بوت انت، مرچی ہم تلاء
دگ، خاصیں کوہانی ظلاں ہندی مردم ہما سینگاں ہمیشانی حساب، گیر کار انت کہ
آشے نوجوان، بددعا، گپتگ انت۔

ہے پیم، حمید بلوچ، کتاب، تا کہ 185 ہم چارگ کرزیت۔ نبشتہ انت
کہ چغتائی اولس، پہوالیں ترکاں مکران، درسیں شہراں لٹ، پُل کت۔ آہاں ادے جہہ
منندان، چہ وتی اسپانی نالاں/ سرمباں لگتھماں کت۔ مردینان، کشت، ذالبولان، بے
عزت کت۔ چرے منگول، ترک، اُرش آروکاں سر مکران یک ایمن، سر سبز، شادا میں
دگے ات۔ چرے اُرشاں یک گپے درابوت کہ مکران، مردمانی تہا ہمت، جوش، چاڑ
انگت است ات کہ آہاں ہر تباہی، پد مکران، راسر سبز کنگ، پد لانیج ات۔ چہ اے
اُرشاں مکران، جہہ مندان، یک مزنیں بہرے غلام جوڑ کنگ، فارس، عراق، نہادیاں
بہا کنگ بوت انت۔ اگاں چے دگی روایتانی رد، شاہونا میں یک مردی، کہ آپشکان،
نزیک، پسو، مردم ات، آئی سراترکاں اُرش کت، آئی بگ، رگ، رمینت انت۔
اے جنگ، شاہو، آئی برات زتک تلانگ جننگ بوت انت۔

کلاسیک ۽ تہا ترک

ترک ۽ گیشواری ۽ داستا یک شتر تریر رہندے مئے کلاسیک ۽ چارگ
انت۔ مئے بازیں کلاسیکل داستاناں ۽ پر بنداں ترک ۽ نام گرگ بوتگ۔ شے مرید
کہ یکبرے واتریت ۽ کئیت، پجگارگ نہ بیت گڑ اھانی ۽ کڑ ۽ کائنت ۽ جست ۽
کن انت۔

شما کہ کسانی لئیب کتیں
نشک ۽ نشانی چے کتے؟
بیا کہ مرید درست نہ بیت
ترکی بروت ۽ رستگ انت
جہل چے تمیز گوستگ انت

انچو میر حمل ۽ شعر ۽ تہا ”حمل ۽ ترکی تیغ بر لانک انت“ گشگ بوتگ۔
چریشی اے در ابیت کہ اے ترک ہما و ہد ۽ چے ساری بوتگ انت کہ آبان ۽ تشبہاتی
صورت ۽ کار گرگ بوتگ۔ ترکی سلاھ ۽ ابید ترکی کلاہ ہم نامدار بوتگ۔

دوستین ۽ شیرین ۽ داستاں مئے ہمک دگ ۽ گشگ بیت ۽ گیشتریں
مردماں یات اوں بیت۔ دوستین گرگ ۽ برگ بیت۔ پدا شیرین ۽ داستا سور ۽ ڈہل ۽
دماہ بنت آئی دز گہار آرا ملوری ۽ گندانت جست کن انت تہ وتی دز گہاراں پتہ دنت۔

بل ات کٹلوں کوردیم انت
بیکوں بمبویں دزین انت

سہروں ماں مکہ نیلان انت
 آمد کہ جن ء دوزواہ ات
 سہر ء را دیات ترک ء را
 دوستی اوں شے پکار ننیں
 دوستی ات ہما مردانی
 (کہ) ترکاں چہ حریو گوازینتگ

راجد پتر ء ہر کسی کرد گیشنگ۔ بیبگر اگاں ہر جاہ ء ہر کجا فیصلہانی واہند
 بوتیں گڑا بلوچ ء تاریخ ء جغرافیہ دوئیں اے نہ بوتگ ات۔ راجد پتر ء شکل و پہک ء
 بدلتگ ات چو کہ چا کر ء اسپ ء واگ ء دارگ پہ جنگ ء سر گرگ ء و ہد ء انچو
 بادشاہانی آوار گراناز ء چٹی ء میر گوہرام ء میار بوہگ ء۔ لال سدو ء ابید بیبگر ء گوں
 ترک ء بازیں دیم پہ دیمی ء گر ء چک انت گرانازوت ترک ذالے بیت ء آرا بیبگر
 چہ ترکانی بزاں بادشاہ ء کلات ء ڈڑیت ء دیم پہ بلوچ ڈیہہ ء کثیت ء گوہرام ء باہوٹ
 بیت تنکہ چا کروتی لوگ ء آرام دل نشت مہ کنت۔ اے پیم ء رند ء لاشار دوئیں گوں
 حاکمی ترک فوجاں مرگ ء تیار بنت بلے بیبگر شپ ء ساری روت ء وتی گردن ء
 بادشاہ ء را پیش کنت۔ آئی چرے عمل ء راج چہ یک مزنیں لگتمالی ء ججالی ء رکیت۔

سرمنی کپتہ حاکمی کیزاں
 بادشاہانی تاڑ ء تیلانکاں
 ماں مغل کوٹی بستگیں مرداں
 شپ پرے دو روکاں میایاتیں
 روچ پرآباندہ بستگیں مرداں

ما دی پہ سیستان ء جنوں شعراں
تلوساں ترکیں جن ششی پاساں
گریہہ کش انت چہ چجوویں محلاں

بیبگر ء شعر، آہ ء زاری بیبگر ء یلہ دیان انت ء بیبگر میہ شتر کنائین ایت ء
گراناز ء قلات ء پانگاں لب دیان ء تانکہ پہ گراناز ء رسیت گڑا گراناز ہر کنت ء پاد
کنیت ء آراجست کنت کہ تو چونینے آہ دنت۔

من ہما بیبگراں کلآمانی
تو منی ہیلی ء سلامانی
کہ قول ترا ماڑی ء بُن ء داتوں
من وتی کول ء موگگ ء اتکوں

گراناز باز حیران بیت کہ اینکہ چاریگ ء پانگانی تہا باریں چون اتلگ ء
سر بوتگ۔ گشیت ء کہ

گھبرو! تقدیراں ترا آرتہ
ترک تئی گہگیں سر ء گڈاں
ماں حریوی دروازگ ء درنجاں

بیبگر کہ پہ سفارت کاری یے راہ دیگ بیت۔ اے وڑا گوں گراناز ء ہمراہ
کنگ ء وتی ڈیہہ ء آرگ ء وتی آسر ء رسیت بلے آئی وتی گردن ء پیش کنگ آرا
راجد پتر ء تا کہ یمانی تہا یک جتا نیں کرد ء بالادے بکشائیت۔

چریشی ابید ”ترک ء کنڈ“ ماں مری ڈیہہ ء چا کرتک ء یک مزبیں
جڈوے کہ ہمود ترکیں کوڑی پوڑ ء اُرد (فوج ء لشکر) اوتاک گتہ (بہ حوالہ: بلوچی
کہنیں شاعری، میر شیر محمد مری، تا کہ یم 74)

ہے پیم میراث (اولی چاپ، تا کدیم 29، فقیر شاد) ء بازیں جاہاں ترک ء

ذکراست انت۔ یکیں دہلی ء لچھہ ء تہا باز جاہاں

سے سال گو سنگ ات کتار ء

زور کرتگ پدا گازیاں

ترک ء بلھڑیں تازیاں

.....

جم بے راج ء بستگیں فوجاں

ماں پُرشاں بے چو دور سریں موجاں

دیم پہ ہندوستان ء ترک ء تارا جاں

.....

رپتگ میران چو گروک گزند ء

چو گروک گزند ء رہیں گرک ء

ہول ء پوش ات چو کابلی ترک ء

.....

چُچاں مہ دار ات یکدے

ترک ء جبر گرانیں گے

مال ء برات ماں سر شمشے

کٹ ء پہ گٹے دلچمیں

رند ء لاشار ء سی سال ء جنگ ء برے سوب لاشار ء برے سوب رند ء بوتگ

میر چا کر ء دلچمیں باسک ء رندانی تنگویں ایران ”میران“ وہدے ہے جنگانی وڑالاں

رؤت گڑا میر چا کرء باز باز توریت آہم سائیگانی گورا مکم ء لوٹگ ء رؤت کہ من ء
 ترک لشکر ء بہ دئے۔ آرا بازیں چکاساں پر ینگ بیت بلے آرا رند ء ڈو لے نہ ڈو لے
 کہ فوج رسیت ء آلاشار ء سیرایلغار کنت گڑا میر گوہرام ء اے بنداں بہ چار

مئے سر ء اندیش ء گمان نیست ات

مئے دل ء گواہیگ نہ دات چوشیں

اژسر ء کائنت رند ء ڈومبکی

زہر کنی ء گوں ترک ء نربوراں

ء بلوچانی ہے جنگ ء باریگاں کہ برے رند باز بے وار بنت ء سخی نود بندگ
 چہ جنگ ء پڑ ء چا کرء در کنت گڑا تیوگیں لاشار آرا مان ترین ایت کہ تو چوش
 چیا کتگ؟ تو رندے، لاشارے نئے۔ گڑا نود بندگ کہ میر چا کرء گہارزتک انت
 گشیت۔ ”من رندے نیاں لاشاریاں۔ بلے چہ رندیں ذالی ء بیتگاں۔ آئی من ء لولی
 داتگ کہ روچے ماں جنگ ء نہ وٹشیں ساعت ء من چا کرء کار ء بیاباں ء بلے آروچ شمارا
 یات نہ بیت کہ

آروچ ترا یات نیت

ماں ڈیوارغ ء ریک ء سرا

”گلی“ ء ”بیو“ نیک زینیں

کہ ترکاں پہ ہڈی بستگاں

ہیت مند بہان تنگ بستگیں

گوں پانڈ ء پونڈیں لیرواں

داتگ امیریں چا کر ء

چہ لاشار ء لجانی بہا

دانکو دپ ء ریزے
میر چاکر ء نام ء گرنے

(تاکدیم 117۔ بلوچی کہنیں شاعری: میر شیر محمد مری، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ (دومی چاپ)

”بکر لاشارء قوی نیں سردار میر گوہرام ء پنج ات۔ چونکہ براتی سی سالی
جنگ ء ملک سیوی ء کچھی چہ بلوچ ء پلا سینتہ ء ترکاں گپتہ۔ باز رند ء آوتی پت ء پیرک
ڈیہہ کچھی ء چھر ء گولی ء اتکہ تہ کچھی ء دراجیں سہریں ہوشگاں گوں سرگواتی لڈگاں
براہندگ ء دل چکٹہ گڑا آئی باز خوبصورت ء گوں ارمان ء گشتہ

دوراں بلوچ دھلینتگ انت
پیل گوں ہرون آں تاتنگ انت
ترکاں منی برات بنگویں
چاکر ء گوہرام پہ وت ء
حوتاں پہ لاپ ء سیری ء
چہ ربامی سراں ایر گیتگاں
چو لھمیں دریائی دریکنتگاں
نڑ اتنگ انت قوم ء قہار
چندی صد ء چندی ہزار
سہسی بلوچ داہ وارنگاں
سہسی داں دنزیں دیگر ء
بھوت ء مزن گواتیں سگر
تیغاں چوکڑبی رنتگاں
کچھی نہ پرآم نئے من ء

جگین ۽ گپ ۽ جبر

”ترک چه ترکستان رجب انتت، شاهوچه جگین“۔۔۔ میریں شاهوچه چه وتی
 کرد ۽ جگین ۽ راوژ نام کنگ، اے جبر ۽ تهاشک نیست بلے چه میر شاهوچه ابید هم جگین ۽
 رایک نام ۽ بالادے است۔ جگین چراگیں دمگے که اونی بلوچستان ۽ ایرانی بهر ۽ تها
 انت ۽ چه باهوچه نزیک ۽ گه (نیک شهر) ۽ روبرکتی پانداگون وتی شان ۽ بالادے اے
 شادی ۽ دنت که آراجد پتر ۽ شمشکار نه بوگی تا کدیے۔ گوستگیں دور ۽ حواله ۽ یک
 جاہے ونگ ات که جگین ریاستے بوتگ۔ بلے وهدیکه تور ریاست ۽ تعریف ۽ چارے
 گڑ بلوچانی گور ریاست شلاگیں نظمی ۽ گوں باز دیراں پد بوتگ۔

اے گپ وت بحث لوٹیت که بلوچ ریاست کدی بوتگ ۽ آئی ڈول ۽ ڈیل
 چه بوتگ بلے جگین البت یک سبز ۽ میز رانیں دمگے هر عهد ۽ بوتگ ۽ پداپه بلوچاں
 یک ”پڑاؤ“ یے بوتگ۔ واجه فقیر شاد ۽ میراث ۽ اولی چاپ منی دیم ۽ انت۔ چه آئی
 من لهتیں مگر گچین کنگ تا نکه جگین کئے گیر آرگ به بیت۔ حسن خان ۽ پر بند ۽ انت که

چد اش کوچ کت چو پاتی ۽
 شت انت چو هور ۽ گواتی ۽
 جگین رپت انت بیاتانی
 همود ۽ گوهر ۽ کانی
 (آ) مند پیشی بلوچانی

چرے پر بند ۽ اے پد ر بیت که جگین مئے عهدی ترم دیں ۽ میار جلیں بلوچانی مند جاہ
 بوتگ که انگت گوهر ۽ کانی همود انت نون بیات ”بن دپتر ۽ شعر ۽ چاریں که اے هم

رند حلب در کپتگ انت
 لڈان ء بوجاں بوتگ انت
 جاشک ء جگین پرداتگ انت

♦♦♦♦♦

رند نشنگ انت ماں پہروء
 لاشار ماں بمپور ء دراں
 گوہر جگین ء رپتگ ات
 سے سال حساب ء گوستگ ات
 فوج چہ سرون ء اتلگ ات
 گوشتگ پدا شہک ہے
 چُکّال مہ دارات یکدمے
 تُرک ء جبر گرائیں گے
 مال ء برات ماں سرشمے
 کٹ ء بہ گٹے دجمیں

شہک کہ میر چا کر ے پت انت۔ آکستر نیاں پنت دنت کہ اے دَمگ ء مہ
 دارات کہ ”ترک“ ہے نیمگ ء انت۔ بزاں چہ شہک ء باریگ ء سر ترک ہے بلوچ
 دمگاں اتلگ انت ء مانشاتنگ اش۔ ہے پیم ء بازیں تاریخ زانت رند ء لاشار ء
 جنگ ء 1540 ء گشیت و ہدیکہ واجہ مولائی شیدائی 1480 ء بیان کنت ء انچو اے
 جنگ بیست ء پنج براں بنت کہ دہ براں لاشاری ء پانزدہ ء رند سوب مند بنت (بہ حوالہ:
 بلوچ قوم اور اُسکی تاریخ: نور احمد خان فریدی۔ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ۔ سال 2014،

یکبرے پداوتی اصلیں بُن گپء کائیں بزاں جگینء گیر آریں۔

پنچ سال حسابء گوشتگ ات

گوہر جگین درکپتگ ات

میر جتء نازیں دُختر ات

راجئے تمامیں زرتگ ات

ہے وڑادگہ یک پر بندے کہ آئی نام انت۔ گوہرء ہرانی لچھہ ماں

میراثء انت۔ آئی لہتیں بند چوش انت۔

جہہ جت گوہرء چہ رندء

میر جتء گہیں فرزندء

اودا ماں جگینء ہندء

اتلگ چہ ہما در بندء

♦♦♦♦♦

بی بیء جو اب گردینتگ

دروگے پر زبان ترینتگ

ڈاچیاں جگین اومان انت

چاہبار تاں گیاہیں سیناب

کردار یک یک

میر شاہو

میر شاہو اے داستانِ مستر مستریں کردار انت کہ آئی دیم آدگہ دُرسیں
 کردار بے جان ء کور دیمگ انت۔ آئی کرد ء مرنی ء گمان چریشی کنگ بیت کہ
 اے داستان ء ہر ہر گپ ء بیان ء گوں آہمگرنج انت۔ اگاں ما آئی ء را اے تیوگیں
 دگ ء تہا مزاحمت ء اولی نشان بہ کشیں، رد نہ ہیں۔ بلتے میر شاہو ء کردار ء چارگ ء
 سر بیات آوہد ء جاورانی کئے گپ ء کنیں۔ آدور ء کہ ”ہر کس گیش بوتگ مال واہند
 ہما بوتگ“ ء دود ء رہند ء اصول نہ تہنا پہ ایوکیں مردماں بوتگ، بلکیں پہ راج ء قبیلہماں
 ہم بوتگ۔ شور ء شار ء وہد بوتگ۔ بازیں قومماں لاچتگ پہ کسترینانی چیر جننگ ء
 آیانی کٹاں پہ زور شریدار بوگ ء یا برگ ء چوگشے مستریں قومانی واستا فیشنے
 بوتگ۔ جنگ ء مر ء جمہر ہر گورا ہر وہد ء ساچان بوتگ انت۔ لہتیں کردار (اجتماعی
 قومی یا قبائلی حوالہ ء) ڈراں بوتگ انت ء دگہ نوکتریں نوکیں پیسے رداں بوتگ
 انت۔ ہر کس ء وتی دگ ء راوتی حساب ء کسان لیک اتگ ء آچہ ہے رومانس ء
 خمار ء در آگی نہ بوتگ۔ ہے نوکیں صف بندی کہ بوتگ انت گڑا آہان ء نہ ایوک ء
 لاپ پکار بوتگ بلکیں وتی ہمراہ ء مردمانی مشکولی، رعب ء داب ء برجاہی ء وتی نام ء
 توار ء برزی ء واستا وتی چاگرد ء رائڑ آرگ ء مچ کنگ ء کارگرگ ء پکر ء سوزماناں
 زرتگ گڑا آہاں دیم گوں کستریں راجانی مال ء مدی ء حد ء بہیل ء کتگ۔ کدی،
 کے، چہ جُا رُش کنت تہر دیں راجاں زانتگ بلے مئے گونگیں کسان ء کم زانگیں راجاں
 کدی نہ زانتگ۔ مزنیں راجانی واستا اگاں فیشنے بوتگ یا نہ بوتگ بلے راجد پتر ء تہا
 زندگ مانگ ء درادرانیں فارمولہ (FORMULA) یے بوتگ۔ قوم ء راج

(لہتیانی سر پہ در) گیشتر مرکزیتے ۽ تہا نہ بوتگ انت ۽ اگاں بوتگ انت گڑا
سُستیں (LOOSE) شکی ۽ بوتگ انت۔ نزیک گورا یکے دومی ۽ گوں دژمنی ۽
دوستی ۽ ہم یک مزنیں کردے ادا کتگ۔ اے پیمیں جاوڑ ۽ چاگردی ۽ میر شاہو ۽
نمیر انیں کردار دیم ۽ کنیت۔ آاے بزگیں سرزین ۽ بزگیں وارث ۽ نمیر انیں سر بیت
کہ گوں دری زورا کاں دچار کپیت۔

میر شاہو کئی چک انت سر پدی نیست۔ آئی تعلقداری گوں کجام تمن ۽ انت
ہم در انیں جبرے نیست البت اے دگ ۽ ہوتیں بلوچ جہہ منند انت۔ بلے واجہ حیات
مری ۽ حساب ۽ ”رند ۽ دیرو ۽ ایر رچ انت“ کساس دُرسیں پر بندانی تہا آرا جگین ۽
ندوک گشگ بوتگ۔ واجہ علی رئیس ۽ نبشتا نک ۽ رد ۽ (کہ آرا واجہ فقیر شاد ۽ Follow
کتگ) جنگ ماں چاہان ۽ بوتگ ۽ چاہان سراہنگی ۽ نزیک ۽ انت۔ چاہان ۽
سراہنگی، گہہ (نیک شہر) ۽ روندی ۽ انت ۽ شاہو ۽ ادیرہ چاہان ۽ کوہ ۽ گٹ ۽ بڑ ۽ انت
کہ اُشتر اش دُشگ ۽ ادیرہ ۽ حاک گوں شیراں تر کتگ ۽ بستگ، دنیگہ اسپیت
اسپیت چوشیر ۽ انت۔ وہدیکہ پیشکان ۽ گشگ بیت کہ شاہو، تلانگ ۽ بُلک ۽ قبر شاہوی
گٹ (پسو ۽ نزیک ۽) کوہ ۽ برزیں تلمسی ۽ سر انت۔ وہدیکہ ڈاکٹر محمد حیات مری ہم
یک جاہی ۽ نشان ۽ دنت چیدگ ۽ حساب ۽ خیر، پٹ ۽ پول ۽ حاترا پڑ پچ انت۔

۔ شاہو یک شیر یے ۽ شیر تریں مسکانیں تلانگ

شیریں شاہو جگین ۽ آبادیں مردے کہ آرا وتی بلوچی کساس ۽ مال ۽ دولت
چُچ بیت۔ تُرک آئی بگ ۽ رگ ۽ رمبینگ ۽ نیت ۽ اودا کنیت۔ بلے میر شاہو چہ
وتی بیتگ ۽ ساری ترا دَر کنیت۔ ہے پیم ۽ یک پر بند یے توک ۽ اے ہم است کہ
آہپت ہشت سالان جگین ۽ چے در کنیت تنکہ آچہ جنگ ۽ بہ رگیت۔

سے ء چار سالوں شاہو چہ ملک ء درشتگ
ہشتی سال ء شاہو ء واٹریے کتگ

آوتی ہمساہگ ء ہماہاں شری ء زانت۔ آہان ء دگہ چکاس ء کچلی ء دور
دیگ نہ لوٹیت بلکیں وتی جنء کشیت کہ گرانیں ساعتے پہ آئی ء، پہ آئی راج ء دگہ ء
منیت بلے بلوچ ء گشتگ ”بوہگی کار و بیت“ ء انچو دودانی تہا پہ نام ء ننگ ء وتی مال ء
سرء ندر کنگ عزت ء شرپے زانگ بیت ء انچو میر شاہو ء ہم پہ ہے عزت ء شرپے
دست گرگ ء وتی ساہ ندر کت ء نام ابدمان کت۔

میر شاہو ء قافلہ ء ہمک مردم راجد پتر ء تہانہ شمشگی بالادے داریت ء میر شاہو
انچیں دلاور ء تمردیں سرے بوتگ کہ آئی دژ مناں ہم پہ وشنامی آئی نام کپتگ۔

مریم (میر شاہوہء جننک)

مریم میر شاہوہء مستریں جننک بیت۔ مریمء مات چہ اے دنیاۓ روت گڑا
میر شاہوہء گہ سورے کنت۔ تلانگ میر شاہوہء برات زتک بیت ء چور ہے بیت۔ آرا
میر شاہوہء دینیت ء مزن کنت۔ میر شاہوہء نوکیں جن وتی برات زتک حسن ء راہے مریم
بئیگی زوریت ء میر شاہوہء برات زتک ء راہچ حساب ء نیاریت۔ حسن چہ پیش ء سیر ء
آبدانیں لوگی ء مردم بیت بلے آئی ترو (میر شاہوہء لوگی) انگت واہگدار بیت کہ میر
شاہوہء دُرستیں مال ء دولت حسن ء دست ء بیا انت۔ اے وڑا حسن ء سورگوں مریم ء
بیت ء آیک ایمنیں، وشیں زندے گوازیگ ء بنت۔ ہے پیم ء آہان ء چُک بیت۔
آوہد شور ء شار ء بیت۔ زوراک نزورانی مال ء آوار جننگ ء وہد ء بے وہد
رُمب انت ء کاینٹ ء انچو آہانی دَگ جگین ہم تُرکانی نگاہ ء کئیت ء یک روچے تُرک
گوں وتی بوراں آہانی بیگ ء ایر رچ انت۔ آہانی ایر رچک ء درائیں مطلب ہمیش
بیت کہ آمر دماں بہ جن انت ء آہانی مالاں آوار بہ جن انت۔ تُرکانی اے ناگتیں اتکن ء
آہانی بزاں ہے داستان ء کردارانی اصلیں چکاس بندات بیت۔ مریم ء زبان ء چوش کہ
وہدے من حیال کُت آچہ نپاد ء چیر ء در اُتک۔ من دل ء گشت کہ روت ء ہتھیارے
زوریت بلے آچہ سلاھاں شمشکارا ت۔ مریم آئی رند ء کپیٹ ء سے براں توار کنت
بے بلے آئی دل آرا لگوری پیش داریت بزاں سے براں گوانک ء مانا ہمیش انت کہ
مریم ء وتی دل ششت ء وت ء را چر آئی ء جتا کُت۔ آحیرانی ء نندیت کہ تلانگ
(بالاچ۔ گاریں گوہر ء تہا ڈاکٹر محمد حیات مری ء جم کتگیں شعر ء تہا ہے کردار ء نام

انت) آبانی مکء کئیت۔ شگان ء گہاں پد

۔ دراه منی مات ء کار انت ء کم عقلیں پت ء
ایشاں من ء داتیں پہ دشتی باز مالیں بے دل ء
من نہ زانت کہ کمنام وتی قولاں درست نہ انت
(دگہ) ما وتی دیم گوں تنگہیں دُران نہ دات
تنگہیں دُران ء سندھی بے دوچیں نرمگاں
برنگنیں جان ما بے دُہر ء چیر گچ نہ کُت

مریم وتی پشومانی ء ماریت۔ آے اعتراف ء کنت کہ من ذالبولی جاہ ء رد
وارتگوں۔ بلے اے و چوناه ٹریجڈی یے کہ ذالبول تہناوت ء را ذالبولی حساب ء
میاریگ نہ کنت بلکیں آرامردین آدم (چو کہ حسن وت) آراہے پیم گشیت کہ تو
ذالبولے ءے کہ تئی سر پر نہ بیت ء سر گلے نہ انت کہ ملانی پداں سبز بیت۔
خیر اے جدائیں باوستے

۔ اوے من باتاں گوں وتی ذالی زانگاں
ہو، منی ذالی زانگ ء سیہ مارے ورات
(کہ) ناز پہ بالاج ء جُڑیں بالاد ء کتہ

(کتاب گاریں گوہر ء تلانگ ء کردار ء نام بالاج انت)

چم گور دوستین ء بگائیں بیچ ء جتہ
دیستہ گور دور ء، دیستہ گوں تاڑی مادگاں
دیستہ گور گوکانی دورنگیں کاریگراں
دیستہ گور بورانی لطیفیں گُرگاں
دیستہ گور میشانی چلنڈویں دُمبگاں

دیستہ گور دورے، دیستہ گور ملگوشیں بُزاں
 کمبریں کیس ء گوں بہان ء دریکینگ ء
 کمبریں کیس ء چہ کرود ء پرینگ ء

مریم ء وتی لوگ واجہ ء راے حساب ء دیستگ گڑادوستے بوتگ بلے آرا
 لگوریں لوگ واجہ کدی دوست نہ بیت چیا کہ راجد پتر اے شاہدی ء پُرء چکار انت
 کہ بلوچ جنین ء کدی ہم لگوری ء رانہ گوں وتی زندء ہمگڑنچ کتگ ء نا کہ وتی لوگ ء
 واستایا لوگ واجہ ء واستا شات کتگ ءے۔ مریم ء کردار ہم پہ بلوچ ذالبول ء
 کیشینتگیں ہما اصولانی منوک انت کہ لگوری ء نادوست کنت سورء سر آ جنین زہگی ء
 بلوچ جنین زہگ ء ہما ڈرسیں اصولانی منوک انت ء پدا سورء پدا آراجی کیشنتگیں
 رہندانی ہم ہما پیم منوک انت کہ آئی راج اجتماعی صورت ء منیت اش۔ نوں زندء و
 آئی نام ء دپ ء آرگ ء ہم روادار نہ بیت ء وتی گہاراں انچیں پنت ء نصیحت کنت کہ
 آبلوچ ء چا گردء ہوریں دودء شکل ء زور انت۔

زرک ء زندو، دادی گوں نریں قصہاں
 بیات گہاراں کہ من شمارا سو جے دیاں
 کہ پرتوں دیستگ ء شمارا چوش گشاں
 سانگ غریب نیگ انت انچو کہ سے تا کی تپ ء
 گرمپک ء ہوپ انت کہ نہ گندی مات ء پت ء
 سانگ ہما سانگاں ترو ء ناکوگی پسگاں
 زندگ ء جود انت گرمراں گور ء مہرماں

مریم ء ہمک کردار ہر جاہ ء ہر کجا باوقار ء گران انت۔ چہ جنین چکلی ء بہ گرتاں

سورہ پداا یمنی ءدورء تاں جنگ ءپدا با ہوٹی تاں مرک ہر جاہ ءآئی وتی بلوچی زانت ءوتی
دودمان ءپہازگ ءکدی لپرزگ نہ بوتگ بلکیں یک ڈک بزاں فیصلہ کن بوتگ۔
حسن وہد یکہ جنگ ءکے وہد گوزیت گڑا مریم ءلوٹگ ءپلیری ءمردمانی
گورا پہ میر براہیم ءرؤت۔ مریم آئی ہمراہی ءپہ وت ءعیبے زانت۔ آمرمدمانی بازیریں
منٹتاں گڑا ہے شرط ءایر کنت کہ اگاں دگہ برے مہ تجحیت گڑا۔۔۔ بلے اے ہم
گشیت کہ اگاں تنک، گڑا زندگ ءنیل ات ءے۔ ہے شرط ءگوں حسن پدا کہ رند ء
ءے رؤت ءگوں ہکلی ءحسن تجحیت گڑا مریم آئی جنتگ ءوت ہوار بیت۔
اے شیر ذال ءنہ تہنا وتی گہار ان ءپنت داتگ بلکیں وتی عملی زندہ ہم بلوچ ء
تب ءگوازینتگ ءپہ بلوچ ءمرچی ہم آئی نام بلا ہیں میرا سے۔

تلانگ (میر شاہوہ برات زتک)

ڈاکٹر محمد حیات مریء کتاب ”گاریں گوہر“ء تہا تلانگء کردارء نام بدل
 انتء بالاج انت۔ دوئیں Versionء پر بندانی تہا اے کردار مریمء ناکوزتک
 انتء دوئیں جاہاں مریم حیران نندوک انت کہ اے کردار دز کمکیء کئیت۔ تلانگ
 وتی دلء خیال کنت کہ من چور ہے بوتگوں، ناکوہء منء رودینتگ، من آئی ہمک
 سکیء گوں بوتگوں۔ ناکو منء ذامات کنت بلے لہتیں نبشتہ کارانی گشگ انت کہ میر
 شاہوہء اولی ذالء مرکء پد جاوہر بدل بنت گڑا میریں شاہوہء نوکیں ذال تلانگء را
 ہما بلا دء وزنء نہ دنت کہ آرا پیش تراستگ۔ آرا کہ تلانگ دوست نہ بیت گڑا آئی
 چماں سارت بیت۔ تلانگ تیوگیں دل کہریاں دلء داریت بلے لوگء یل نہ
 کنتء ہروڑیء گزراں کنت۔ مریمء لوگ واجہ، حسن گوں میر شاہوہء نوکیں جنء
 نزدیک بیت بلے و ہدیہ تڑکانی اُرش بیتء حراہیں و ہداہاں مان تڑتیت، ستر کہ
 تلانگ وتی تڑنء شگانی گپاں ایر کنت بلے آتچگء میار کنت۔ آاے حراہیں
 ساعتاں چہ وتیگاں سدگ نہ لوٹیتء وتی عزیزانی حشکی حیرانی آرا توریت۔ نوں مریمء
 ، زبانء

چکوں تڑینتگ داں منی ناکو زتک تلانگ
 اچ منی دست ئے گپتگ انت کمنامء سلاہ
 بڑے درنجیت وتی مزاری کوپگاں
 (گشیت!) شماہ گریوات تروء ناکوگی دختران

شما مہ گریوات، گریتگیں ارساں پہک کن ات
 من شمنے سواراں پہ کبندیں گئے براں
 (بلے) من ہما مرداں کہ ناز منی بالاد ء کتیں

وتی ناکوزتک تلانگ ء اے گپ ء اشلنگ ء گوں مریم آراپسہ دنت۔

او تلانگ شیریں! تو اگاں چٹے چے کل ء

اے من ء کول انت کمنام ء سہناں گراں

تلانگ ء راشگان جننگی بیت وتی ہما گوستگیں و ہدیات دیاننگی بیت ناکو
 میر شاہو ء آئی جننگ مریم ء را۔ ہر پیم کہ بیت قول ء بلوچ ء ”جان جان ء

اوشنتیت، جاگ دیر ء جان“۔ میر شاہو ہم آراہے جنگ ء ساعت ء گشیت کہ
 ”تلانگ! تیر نزیک ء کیگ ء انت گرا

او تلانگ شیریں، پیشگوری پیشکڑ ء بہ گر

تیراں پرتاب کن تو پر آرگیں دشمنان

(گرا تلانگ گشیت ء کہ)

(ناکو!) من جناں تیراں، تیر منی ڈال ڈال ء نہ جنت

گیر ڈالاں درشتگیں آرتاں نہ جنت

عیب چہ باسکان انت کمان تیر نہ جنت

وٹی ء و ہد ء تودات من ء سہرو ء پگے

کمنام کہ اتگ داگ تو مرگانی پلو

(نی) کٹوانی و ہد ء دل ء ءے جاتیک و رانت

شگاناں وتی ناکوہ جنت بلے ہمراہداری ء یل نہ دنت۔ بلکیں گیشتر مطیت ء جوریں
دشمنناں گاڑ لیناں کنت، چکپروش کناں کنت۔ مریم ء گپانی اُشکنگ ء آئی بزگی ء
گندگ ء پد

آسری سواراں من سبکیں جنگے دیاں
رند تری سواراں یکبر ء چکپروش کناں
پنچوں پہ کیسی گونڈ لیں کارگاہے جتیں
پنچوں پہ زرمشتیں سگار ء جہل کنتیں
پنچوں پہ برات ء پنچوں پہ ناکوگی جتیں

تلائگ گوں ہزوم ء جنگ کناں بیت ء وتی جوشاں بیت جنگ کہ

دیر نہ بیتگ سالونک گوں شہیدی ہوناں ہر تک
برنگن ء ریش، ماں ڈگاری درہتگاں

واجه ڈاکٹر محمد حیات مری ء کتاب ”گاریں گوہر“ ء تہا ہے ندارہ شرترین
وڑے بیان بوتگ یاچوش کہ آئی کار بستگیں لبر شر ترانت۔

بجریاں شہمالتہ بالاچ ء سرا
کشتہ بالاچ شدواں، روک بیتہ ڈگار
رتکگاں خون گوں قندہاری مسکاں ہوار
بالاچ تئی جنگ جاہ ء لونگی درچکے رُدت

شپانک

تا کبند زرمبش ۽ اولی تاک ۽ جگین ۽ هٿلی ۽ سر حال ۽ شاهمیر وتی
 نبشتانک ۽ نویس ایت ”بلے ادا یک چنونیں کارستے دیم ۽ اتک ۽ دیم سیاہی یے
 کرت۔ آشاہو ۽ شپانک ات کہ جبر یے سراگوں شاہو ۽ زہرے کرت ۽ آئی ہمرائی
 ۽ یلہ کرت ۽ راہ ۽ ترک ۽ لشکر ۽ ڈیک ۽ وارت ۽ آئی ۽ شاہو ۽ سو جے دات“۔

اے داستان چو کہ ما اُشکتگ ۽ بازیں شعرانی حساب ۽ ہم پدرا انت کہ میر
 شاہو ۽ شپانک ۽ ترکان ۽ حال دات کہ میر ۽ رامال ۽ دولت باز است۔ گشت کہ
 شپانک گہی ۽ سرازہر زوریت ۽ میر شاہوی انچو بد بیت کہ آراہروڑیں تاوان دیگ ۽
 دُمب ۽ بیت۔ ہما و ہد ۽ راجاں یک زور اکیں راجے ترک بنت کہ مدام پہ لٹ ۽
 پُل ۽ سرین بستگ بنت۔ ترکان ہم ہے دگ ۽ لٹ ۽ پُل ۽ مہلوک ۽ مالانی آوار
 جنگ ۽ مدام ہے دمگاں رو ۽ آکت۔ آہانی لشکرانی و استا ارزانیں لاپ ہم ہمیش
 ات کہ دگرانی مال ۽ مدی ۽ چیر بہ جن اُنت ۽ وتی بہ کن اُنت۔ پہ ہے حاترا آہاں
 ہر و ہد ۽ دگ ۽ دُور کتگ ات ۽ چوناء آہانی چم پہ دگر ۽ مالان اتنت کہ میر شاہوی
 شپانک ۽ آہان ۽ سیکنے دات ۽ راہے پیشداشت کہ آہانی چاڑ پادا تک چوناشعری ۽
 تہاچوش ہم است کہ آئی میر شاہو ۽ زان پہ زانی ۽ نان وارنگ یکیں پروزنگ ۽ سرا

۽ شالا جتائی ۽ بند بہ بے شاہو ۽ شپانک

زان پہ زانی ۽ دست ات پہ میر ۽ سبرہ انت

شالا جتائی ۽ بند بہ بے ترا اُکبالے گرات

کہ شاہوہ بگت نام بہ ترکستان بہ بُرت
چوش کہ شاعر گشیت۔ شپانک کہ میر شاہوہ نان وار بوتگ، آئی ء میر شاہوہ
بگت ء حال احوال تُرکان ء دات ء آئی نام تیوگیں ترکستان ء پُرشٹ۔ ہے حالانی
اُشکنگ ء آہاں وتی تیاری بندات گت۔

ے داں دوشش ماہ ء ہول امیراں جواں کتاں
تیگ اش نوک سچ ء اسپراش پُلبند کتاں
اے پر آ شاہوہ ء مبارکیں گندگاں
ہے ڈول ء واجہ فقیر شاد ء کتاب ”جنگانی جبر“ ء تہا میر شاہوہ شپانک ہے
کردار ء ہم دیم ء آرگ بوتگ۔

ے شالا جزایی ء بند بیئے شاہوہ ء شپانک
شاہوہ بگت نام بہ گر، ترکستان بہ رُمب
داں دوشش ماہ ء ہور امیراں جواں کتاں
تیگ اش نوک سچ ء اسپراش ماں رند کتاں
اول آپہ شاہوہ ء تپن رانیں مادگاں
دومی آپہ شاہوہ ء مواکیں گندگ ء

چرے بنداں پُدرانت کہ آول و آشاہوہ بگت ء رُمبینگ ء واہدار
بوتگ انت بلے ایشی پچی پچی ء آہاں میر شاہوہ راستے ہم دیگ لوٹنگ ات۔ زانہ
پمشکا کہ میر شاہوہ دگ ء تہا مدام آہانی دیم ء مان تزوک ء چیلنج کنوک بوتگ۔ واجہ
فقیر شاد ء نبشتانک ء رد ء میر شاہوہ تُرکانی جنگ یکبرے نہ بوتگ بلکیں باز براں
بوتگ، ء ہے پیم ستر کہ منے بُن گپ شپانک ء سرانت بلے دگہ پر بندے مارا واجہ نلا

شفیع محمدؒ نیمگ ء رستگ آئی تہا اے پد رانت کہ میر شاہو لہتیں و ہداں دراں ڈیہہ
 بوتگ گڑادگہ سبے و بوت نہ کنت بلکیں ہے دری مردمانی پہہار ء ترس بوتگ کہ آئی
 مال ء رمبین انت ء بر انت ء آراگوں وتی مردماں بے عزت کن انت۔

ے شالا گار بات ے شاہوی میثانی شپانک
 کہ شاہوی بگ ء حال بہ ترکستان رسانت
 سے ء چار سالان شاہو چہ ملک ء درشتہ
 ہشتمی سال ء شاہو ء واترے گتہ

حسن (ذامات)

بلوچ ء یک رہبندے است۔ اگاں کسے مہر ء محبت کنت، یا دوست
 داریت ءے آئی نام ء نہ گیپت ء ہمے پیم ء اگاں گوں کسی ء نفرت کنت یا نادوست
 کنت گڑا انچو ہم آئی ء نام ء نہ گیپت۔ اے کردار کہ ایشی ء سرا اٹوں گپ کنگ ء
 دلما نگوں اے ذامات ء کردار انت کہ ماں منے د مگ ء حسن ء ماں آد مگ ء مراد
 خان ء نام ء گیر آرگ بیت۔ اے گور ء حسن ء را کمنام ء نام ء ء آئی مگ ء مراد خان ء را
 بے د ہر ء بے سوب ء بے روچ گشگ بوتگ۔ البت انچو کہ دوئیں نیمگاں مریم ء نام
 مشترک یا ہوار انت ہمے پیم ء ذامات ء پت ء نام دوستین ہم ہوار انت۔ بے غنی
 پہوال ء وتی نبشتا نک ء تھا آرا حسن شاہی گشتنگ۔ حسن آپ ء لاپیں مردے بیت ء
 میر شاہو ء جنک مریم ء سور کنت۔ آوتی زند ء ایمنی گوازینگ ء بنت کہ یک روچے
 د مگ ء تھا ترک لشکر درر چیت۔ ترک لشکر ء گوں جنگ کنگ ء بدل ء آوتی لگوریں
 بلا د ء زوریت ء تچیت۔ آئی جن آرا توار پر جنت کہ بیاء سلاہاں بہ زور جنگ بہ کن
 گوں بے حسن آرا ذالبول بوگ ء تژن ء جنت ء گشیت کہ تو ذالبول ءے، تئی
 سردر نہ روت ء ”سر کگے نہ انت سبز بیت ملانی پداں“ مریم ء توار کنگ ء پد
 ے دیم ءے ترینت چو جنوکیں کاسیگر ء
 (گشت ءے) ناں تئی جوداں، ناں تئی چگانی پتاں
 من غریبے آں، پہ غریبی راہے رواں
 سر نہ انت کگے سبز بیت ملانی پداں

وتی ذال ۽ پٽه ۽ انچو گشیت۔ آچا اے گپ ۽ شمشکار بیت کہ ”سال رو نت
 ۽ گال اوشت انت“ ۽ منی نام راجد پتر ۽ تاکانی تہا پولنگیں بیت۔ بس آوتی ساہ ۽
 پھریزگ ۽ دُرسیں قولان، دُرسیں دوداں بے حیال کنت۔ پہہے حاترانوں گورے
 کردار ۽ بازیں درونت ۽ سبق ہم بستگ

۽ شاریں شلوارے چیر جت چو میدی گردگاں
 لک بیتگ کوہ ۽ چو ہموچک واریں پاچناں
 ہیرگے ڈوگاں مان انت چو لاگی ڈمبگاں
 لنگ ۽ لرزان انت چو نولیں کانگیراں
 چم ۽ پہ کوہ ۽ بُرز تریں سرٹلاں جتہ
 حسن کہ مریم ۽ لوگ واجہ انت، آئی وتی زندگی حسن ۽ نام ۽ کتگ گڑا حسن ۽
 تچگ ۽ پد مریم حشک ۽ حیران بیت۔ الم ۽ اے و سکیں گرانیں ساعتے بلے بلوچیں
 ذال بول انچیں و ہد ۽ ہم شتری ۽ زانت کہ آراچے کنگی انت۔ آپر بند ۽ گڈی بہر ۽ آئی
 ہپت پشت ۽ نام ۽ گپت کہ بلوچ چا گرد ۽ تہا اے مزنیں گپے بیت ۽ چوش گشیت،
 ۽ (حسن!) منیگ ۽ تئی دوستی چو گوک ۽ سری دناناں شنک
 اسطل ۽ زنک ۽، داں گنر بور ۽ کرگ ۽
 مار ۽ پاد ۽ ۽ گڑ ۽ آزاتیں گنٹگ ۽
 عیسیٰ منی کونڈیں، موسیٰ منی شاگیں گوازگیں
 چک من ۽ نیلاں کہ کمنام ۽ گالاں باز کناں
 چیلکے بریساں، درک ۽ منیدان ۽ گواز کناں
 نوں حسن باز انت، من حسن دوستین ۽ گشاں

دوستین دگہ بازانت، من دوستینء میروء گشاں
 میرو دگہ بازانت من میروء شیبہک ء گشاں
 شیبہک دگہ بازانت من شیبہک ء سیاہی ء گشاں
 سیاہی دگہ بازانت من سیاہیء دیم سیاہ ء گشاں
 دیم سیاہ دگہ بازانت، من دیم سیاہء رُزواہ ء گشاں
 مہنہیں داگے ہمدیں برواناں دیاں

مریم وتی جارء اے صورت ء جنت بلے لہتیں و ہدء رند حسن سر پد بیت کہ آئی
 لوگی ماں پلیری ء لوگی ء باہوٹ انت۔ آچھو داسر گیپت ء میر براہیم ء گورا کنت کہ منی
 لوگی ء بدئے ات۔ میر آئی لوگی ء راجست کنت گڑا مریم (لوگی) روگ ء اناں کنت
 کہ من گوں چشیں لگورء زندء نہ گوازیناں۔ حسن میر براہیم ء سک بازمنت کنت گڑا
 میر پداروت مریم ء کرء آرا اے سر پد کنائین ایت کہ آئی ء لوگ واجہ انت۔ نون قول
 کتگئے کہ چوش نہ کنت۔ میرء گپاں مریم لاچار بیت ء شرطے ایر کنت کہ شما آرا
 دگہ روچے بہ لوٹائین ات ما کہ روگ ء ہیں۔ شما منے سرادر وگیں اُرشے بہ کن ات،
 اگاں تنک، بہ جن اتئے ء اگاں نہ تنک گڑا من آئی پچی ء رواں۔

میر، حسن ء رادگہ روچے آیک ء کشیت۔ ہے پیم حسن و ہدے وتی چُکت
 چلا نگاں زوریت روگ ء بیت گڑا میرء مردم آرا ہگل کن انت۔ ”انچو آپدا مریم ء
 یل دنت تجیت۔ میرء مردم گڑا آرا جن انت ء کشنت۔ اے پیم ء منہیں داگ آئی
 برواناں سر بیت بلے یک روایتے اے ہم است انت کہ مریم آرا جنت ء کشیت۔

میر شاہوہ گہار (دروگ یا راست؟)

چہ واجہ علی رئیسہ نبشتا نک ”تُرک چہ تُرکستان۔۔۔“ (کہ جولائی 2009ء ماہتاک بلوچی کوئٹہ ء چاپ بوتگ) ء سرائے تصوراتی کردار ء بابت ء نہ کہ من اُشکتگ ات ء نا کہ ونتگ ات۔ بلے راج ء مردمانی تھا اے کردار ء بابت ء الم ء چیزے نہ چیزے انچیں جبر بوتگ کہ آہاں ماں واجہ علی رئیسہ نبشتا نک ء تھا جاہ کنگ ء یک بنیادے داتگ۔ واجہ علی رئیسہ نبشتا نک 2009ء جولائی ء تاک ء اتلگ وہدیکہ واجہ غنی پھوال ء نبشتا نک ”الت چہ باسکان انت۔۔۔“ جنوری 2009ء بلوچی اتلگ اے کردار ء بابت ء آپہک بے توار انت۔ تاک بند ”رز مبش“ ء تھا جگین ء ہتلی ء سرحال ء شاہمیر ء نبشتا نک (چاپ مئی 2010ء) ء واجہ فقیر شاد ء کتاب ”جنگانی جبر“ (چاپ سال 2010ء حوالہ ء گپ کنگ بوتگ ء وت واجہ فقیر شاد ء ہے کردار ء بابت ء (گیشتر گمان انت) چہ واجہ علی رئیسہ نبشتا نک ء کمک زرتگ بزاں منی گشگ ء مطلب ایش انت کہ اے کردار ء را واجہ علی رئیسہ ء اول سر ء دیم ء آرتگ ء راج ء تھا اے کردار ء بابت ء گپ ء جبر یا گش ء دھ الم ء بوتگ کہ آئی۔۔۔

بازیں پر بند کہ گوں ہے داستان ء تعلقہ دار انت چہ بازیں جاہاں اُشکتگ انت، آہانی کیے ء تھا ہم میر شاہوہ گہار ء ہے تصوراتی یا یوٹو پیائی کردار نیست انت۔ (اگاں است گڑ منی دیم ء نہ گوستگ۔ نوں بیا ہما نبشتا نک ء کئے چاریں۔

شاہوہ گہار آرا جُست کنت کہ دشمن چے ڈول ء ترا پر وش دات کنت ء تو چے ڈول ء گرگ بے؟ گڑا شاہوہ آرا پتہ دنت کہ ”منی مستریں دشمن منی سینگ ء

دراجیں مودانت۔ اگاں یکے منی دوئیں دستانی شستاں گوں منی دل ۽ موداں بہ بندیت، من سمرات نہ کنناں۔“

گہارے گشیت: ”بیاپہ چکاس انچو کنناں باریں، انچش انت کہ تو گش ۽؟“
 آنچش کت ۽ سرگ ۽ تڑینت ۽ تڑک ۽ لشکر ۽ حال دنت کہ من برات بستگ۔ تڑک
 کابنت ۽ شاہو ۽ کشت۔

میر شاہو ۽ گہارے مستقبل چے بیت؟ اے بابت ۽ رند ۽ گپ ۽ جبر کننیں۔
 بلے کردار اگاں راست انت کہ ہست ۽ انچش کتگ ۽ گڑا میر شاہو جنگ ۽
 پڑ ۽ جنگ نہ بیت۔ جنگ ۽ پڑ ۽ آئی شہید بوگ ۽ جبر دروگ بیت ۽ قول ۽ واجہ
 شاہمیراے فارسی، عربی اثرات انت کہ جنین بلوچ دودمان ۽ ہم کم بالادلیگ بوگ ۽
 انت (انچوش بوتگ ۽ اے فرضی کردار تراشگ بوتگ)۔

ہے پیم ۽ ”جگین ۽ ہتلی“ (زر مہش، مئی 2010ء، شاہمیر) ۽ تہا شاہو ۽

گہاروتی برات ۽ جہست کنت

”ترادشمن چے رنگ ۽ پرورش دات کنت؟“

شاہو ۽ پسہ دات کہ ”اگاں منی دست گوں منی دل بند ۽ مزین موداں بندگ بہ بنت گڑا
 من جنگی نہ بیاں۔“

شاہو ۽ گہارے گشت۔ ”بیاتراہے پیم کہ تو گشگ ۽ ۽ بنداں، چاراں، تو سمرات کن
 ۽ یا نہ؟“

ہے پیم گہارے آہست ۽ تڑک ۽ لشکر ۽ مستاگے دیم دات۔

”جگین ۽ ہتلی“ ۽ دیم ۽ نویس اتگ کہ ادا ۽ قصہ ۽ تہا اے رنگ ۽ بیان کنگ
 بوتگ کے دروگ ۽ گمان بیت پرچیکہ ہے رنگیں قصہ قصص الانبیاء نامی اسلامی
 قصہانی کتابی ۽ تہا پیغمبر ۽ بابت ۽ ہم است۔ آہم سکیں تہا پڑو ۽ پڑو ۽ مردے

بیت کہ ہچ رنگ ء چہ دشمنانی دست ء پرورش نہ وارت۔ آئی لوگ بانک گوں دشمنان
ہمشور بیت ء شپ ء برے سائل ء برے ساد ء گوں وتی لوگ واجہ ء بندیت، دانکہ
دشمن ء دست ء کوشارینت ء بہ کنت بلے آساد ء سانکلاں گوں وتی زور ء پرورشیت
وہدیکہ وتی جن ء جُست کنت کہ آچوش پرچہ کنگ ء انت، جن پِسہ دنت ء کہ
”من تئی زور ء چکاسگ ء آں۔“ مردا یکیم بوت۔ میکروچے پہ ٹھگی جُستے کنت کہ
”شتریں تو پہ کجام چیز ء بندگ بے!؟“

پسو ہمیش ات کہ شاہو ء گُشگ بیت بزاں کہ منی دل بند ء موداں اگاں کسے بہ
بندیت من چہ وتی تُرس ء وت ء بوتگ نہ کناں۔

ما گڑا میکروچے قصص الانبیاء ء ہے داستان ء راست کنگ ء واجہ مولانا
عبدالحق بلوچ ء لائبریری ء شتیں۔ اودا پروفیسر صلاح الدین (مولانا ء کستریں
برات) ء مئے دز کمکی کُت۔ آئی وتی نا کو واجہ ملّا شفیع محمد ء راہشونی ء اے بابت ء
مارا راہ ء گیتک۔ آئی گُشگ ء رد ء اے واقعہ حضرت شمعون نیگ انت ء آئی دل ء
سر ء مودا ناں بلکیں آئی سر ء مود بوتگ انت۔ آئی لوگی زر ء مال ء جو پہ ء گوں آئی
دژ مناں گوں کپتگ۔ حضرت شمعون کہ آئی بستگیں ریز ء سائل چہ وتی زور ء
سستگ انت چہ وتی سر ء موداں انچو بیوس بوتگ کہ دست ء نہ رستگ۔ آئی اے
بابت ء بلوچیں شاعر یے فارسی پر بند یے بہرے ہم پمّا راہ دیا نینت کہ چر آئی اے
داستان بلکیں شتر تر بہ گیشیت۔ اے پر بند ء شاعر انت ملّا رحیم بخش ولد ملّا نبی بخش
دِزگی (چہ صاحبان انت)

یوسف زبابا شد جدا

از بہرے شد مبتلا

افتاد اندر قہر چاہ
 از دستِ کے، از دستِ زن
 شمعون کہ اندر بند شد
 باموئے جاں پیوند شد
 بندش جدا، از بند شد
 از دستِ کے، از دستِ زن
 باروت با ماروت چوں
 زنجیر در خلقِ جنوں
 در چاہِ بابل سرنگوں
 از دستِ کے، از دستِ زن
 این کینہ از زن بود کہ من
 بر شد رحیم بخش از وطن
 در ملک غربت شد سکن
 از دستِ کے، از دستِ زن

اے گپاں ابید من ء ہپت ہشت جاہاں میر شاہو ء پر بند اشلنگ ء موہ
 رستگ بلے من یک ہم جاہے پہ میر شاہو ء گہار نہ دیستگ۔ البت آئی چُکٹ مریم ء
 ذکر دست کپیت۔ گیشتریں گمان ہمیش انت کہ پہ داستان ء براہ دار کنگ ء اے
 دروگیں کردار ساچک بوتگ کہ آئی یک مقصدے فارسی ء عربانی گیگان انت ہم
 چیا کہ آبانی کوہن تریں چاگرد ء تہا پہ ذالولان انچیں گپ پہ درونتی مان گیجگ بوتگ

اَنت۔ منی دل ء اے دروگیں کردار ء ساچک ء دگہ مقصدے میر شاہو ء کردار ء را
 پولنگیں کنگ انت دانکہ آئی ہما مزن مڑی ء با مردی ء خیال کور دی مگ بہ بیت۔ میر
 شاہو ء جند ء کردار، آئی جنکانی کردار، آئی آدور ء دود ء اخلاقیات اے کردار ء دروگ
 کنگ ء یاد روگ گشگ ء حاترا و بس انت چیا کہ اے داستان ء بابت ء مستریں
 مواد ہے پر بند انت ء پر بندانی تھا اے کردار نیست۔

داستانِ بابتِ نیشا نک

ڈاکٹر محمد حیات مریٰ و نبشتا نک

چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ و نیمگ و واجہ ڈاکٹر محمد حیات مریٰ و کتاب ”گاریں گوہر“ کہ سال ۱۹۸۷ء می علی پرنٹر لاہور و چاپ بوتگ، آئی تہا بالاج و سر حال و نبشتہ و دیم و کاراں کہ دوئیں داستان چنکہ یک یا نزیک انت۔
گاریں گوہر تا کدیم ۲۷

بالاج

بالاج و مریم و شعر و قصہ دی بلوچی شعر و قصہ ہوانی تہا یک جوانیں و شر میں ہندے داریت۔ اے شعر و قصہ ماں یک مریم نائیں ذالے و تی بے عقلی و نازانتی و دست و چہ و تی حقیں ناکوز تک بہادر و سر مچاریں و رنا بالاج و چہ پہنادی و ناز کنت و یک مالدار و ہست گاریں بلے یک لگور و کھنگالیں مردے مراد خان و مال و مدی و سرا دل و باہ دنت۔

ہمادیری نیں و قتاں ماں ملک و جن و و ر بازا ت۔ یک روچے ترک دشمن و گھوڑ و ناگماں کنیت ماں رند و دیرو (بیتگ) و ایر رچیت۔ مراد خان دشمن و گھوڑ و پاد و رشپ و چہ و تی ذال و مال و ہما ہند و میدان و کلہیت و پدات گردیت و روت۔
مریم مراد خان و زحم و ڈھال و زیریت۔ مادن و واگ و گپیت، و تی مرد مراد خان و گوانک جنت گشیت۔

”اوبے دُہر، پدتر مرو، تو و تی ہتھیاراں زیر، دشمن و گول دیم و دے۔ اوبے سوب! من تی ہتھیار ہو رانی روچاں ماں لہیپانی توک و ایر کتگ انت کہ نوا (چوش مہ بیت) ہتھیار نمب گرانت و اے رنگیں روچی و منی بے دُہریں مرد و دروہ دینت۔“

مریم ء گوانک جتہ گشتہ کہ او مرادخان من ء ایوک ء ماں دشمن ء نیام ء بل ء

مہرو۔

آکجام سال ء تُرک ء بر بوراں مانڑوا
 تُرک ء نر بوراں مانڑوات سنیں قندہار
 بانگہ ء سُہسی کابلی تُرکاں سر کُتہ
 کابلی تُرکاں قندہار ء پوشیدگاں
 سر کُتہ تُرکاں سورہ (سور) ء شلوار لانچتہ
 پٹیں شلوارے داں مگنڈاں برز ء برتگے
 مرو بے سوب تو وتی ہتھیاراں بہ زیر
 من تئی ہتھیار چہ پڑیاں پہریزنگاں
 ہورانی روچاں ماں لہیپ ء توک ء ایر کُتاں
 (کہ) نوانمب گراں ہتھیار، بے دہریں مرد ء دورہ دیاں
 منی سر ء سہریں تنگواں منیل ماں جیھڑواں

مرادخان گڑ کنان ء وتی دیم ء چرینیت ء وتی ذال مریم ء راے ڈول ء
 گشتے کہ مریم، مروچی منی چمانی دیم ء حونی شے گیشترانت۔ من مروچی ناتئی
 جوداں نا کہ وتی مال ء وارثاں۔ من مروچی بس وتی جان ء کلہ بچائیناں۔

گال کنیت ریشوگوں وتی ایر وانڑیں دپ ء
 نے تئی جوداں، نے منی لوگ ء مردمے
 من تئی سر ء سہریں تنگوانی والی نیاں
 ماں منی چماں وکتکی شے حونی گیشتراں
 ایچ وت ء پشت ء تپتگیں گرو ء جناں

اچ منی رند ءِ گردت ملگوشیں بزاں
 اچ منی رند ءِ گردت بلّے حونی اش براں
 کوہسری سندے بستے پہ لاگی پوہگاں
 پادشپادی ءِ ہما کوہ ءِ کلگراں
 آشناکانی بن ءِ گوں دو درک ءِ کتے

مرادخان لگی نیں مریم ءِ ہے دلبریں پریاتاں ہم پد نہ گشت ءِ ہما کوہ ءِ
 کلگراں گڑکنان ءِ شنگ۔ مریم ءِ یک دستی ءِ زحم ءِ ڈھال ءِ کمان ات ءِ دومی دست
 ماں مادن ءِ پرگاں گیتی ءِ لوگ ءِ دیم ءِ حشک ءِ حیرانی ءِ نشنگ ءِ وتی چاریں
 کُنڈاں چماں گردینگ ءِ ات۔ ہے وقت ءِ ناگمانی ءِ بالاچ اتلگ ءِ رستگ ءِ مریم ءِ
 دست ءِ چے کل ہتھیار کپتگ انت ءِ۔ وتی ناکوز تک مریم ءِ دل دہیرو (تسلّا)
 دات ءِ ءِ گشت ءِ۔ اگاں جیگ مہ سدیت، کمان دروہ مہ دنت تہ انشاء اللہ من
 دشمن ءِ ہے سری زواراں جوانیں جنگے دیاں۔

دستی ءِ ہتھیار، دستے ماں بور ءِ پیٹک ءِ
 چماں چریناں پروت ءِ دوستیں مردے
 اچ گورے ماءِ اچ گورے بالاچ شہ مجاں
 آتکھ ناکوز تک گوں مزاری دل دہیرواں
 جیگ مہ سدیت (مارا) دروہ مہ دنت بے سوب ءِ کمان
 من سری زواراں بیرویں گونڈین ءِ دیاں
 من وتی ہیسی چوٹو ءِ قربان کناں
 پر وتی نیاڑین ءِ سر ءِ سُہریں تنگواں

بالاچ وتی ناکوز تک مریم ءِ رادھی دیان ءِ گشت ءِ۔ اومنی نیاڑین توغم

مہ کن۔ من وتی سرء پر تو قربان کناں۔ ہما ہلک ء دوہمی زینفاں (ذالبولان) دشمن ء
گھوڑو ء ٹرس ء بھیم ء بالاج ء نیمگ ء گڑ کتگ۔ بالاج ء ہما زینفانی رمبگ دیست ء
آہان ء گالانی تہا اے رنگ ء گشت ے۔

وش و ش ء طل ات بیڑی گراں املیں کرگزاں
نوا کلگری زوریں سنگ شے پاداں خون کناں

ہمدانی دشمن ء گھوڑواتک ء بالاج ء گوں دیم پہ دیم بیتگ انت۔ بالاج دشمن ء
چک ء ہے رنگیں تیر ریتک ے کہ دشمن ماں ہما ہند ء ٹھل ات ء داشت ے۔ آخر کار
دشمن ء لشکر بازات بالاج چاریں کنڈاں بیڑکت ء نیٹ کشت اش۔ مریم بالاج ء ہے
جنگ ء مرطائی ء بہادری ء گندیٹ گڑ آپہ بالاج ء بازارمان ء اپسوس ء کنت ء وتی مرد
مراذخان ء لگوری ء گڈکنگ (خچگ) ء گندیٹ وت ء رالکھ ملامت کنت ء دومی
ذالاں یک پنت ء نصیحتے کللیت کہ گندے نوا منی ڈول ء مال ء مدی ء بے سیتیں
رنگ ء دروشم ء دل ء دہ ات ء پداقتی ء جیڑیانی (ذرگہارانی) دیم ء لچی بے۔ مریم وتی
اے ارمان ء اپسوس ء حال ء چوش بیان کنت ے۔

کتر ہے گوستہ کہ ٹرک ء نربوراں بیڑتہ
محرّیاں شاملتہ بالاج ء سر ء
کشتہ بالاج شدواں، روک بیتہ ڈگار
رتکگاں خون گوں قندہاری مسکاں ہوار
بالاج تئی جنگ جاہ ء لونگی درچکے رُدرات
اوائے من باتاں گوں وتی ذالی زانگ ء
ہو، منی ذالی زانگ ء سیہ مارے ورات

(کہ) ناز چہ بالاچ ۽ جڑیں بالاد ۽ کتہ
چم گور دوستین ۽ بگائیں بیچ ۽ جتہ
دیستہ گور دور ۽ دیستہ گور تاڑی مادگاں
دیستہ گور گوکانی دو رنگیں کاریگراں
دیستہ گور بورانی لطیفیں گڑگاں
دیستہ گور میثانی چلنڈویں دمبگاں
دیستہ گور دور ۽ دیستہ گور ملگوشیں بڑاں
کمبریں کیس ۽ گوں بہان ۽ دریکینگ ۽
کمبریں کیس ۽ شہ کرود ۽ پڑینگ ۽
سہی نہ اتاں کہ بے روج ماں پہراں درست نہ بیت
(ناتو/دگہ) ماوتی دیم گوں تنگہیں دُران نہ دات
تنگہیں دُران ۽ سندھی بے دوچیں نرمگاں
برینگیں جان ما بے دہر ۽ چیرگچ نہ کت
کمبریں ریزے بیارات مس درکاں کچ کناں
چک من ۽ نیلاں من بے دہر ۽ گالاں بازکناں
آدگہ روچے مرد جن ۽ منیلیت ۽ مہ روت
ما وتی مرد ۽ سے وتی دستاں وارنگ انت

ہر وقتے دشمن ۽ گھوڑواں لٹ ۽ پُل کت ۽ شنگ انت، مرادخان گردات ۽
لوگ ۽ اتلگ تہ مریم ۽ آرالوگ ۽ منیشہ۔ مریم ۽ گشتہ کہ ”نے تو منی مردے، نا کہ من
تئی ذالاں۔ من نہ زانہ کہ تئی بس اے ہورکیں ڈیل ۽ بالادی ۽ اندر ۽ تئی بوہ انت“

ہلکے دومی میرے معتبراں مریم ءے رامنٹ کت کہ نیں تو مرادخان ءے رامنٹ ءے پیش کن ءے
ہل۔

مریم ءے میرے معتبران ءے گشتہ کہ من نیں ہے شرط ءے مردکنان ءے کہ شما آئی ءے
حال مہ دیت ءے شما یک سھسی ءے مہلی ءے بڑے گھوڑ وکن ات، بیائے۔ اگاں مرادخان ءے
گڑ نہ کتگ (نہ تنگ) گڑا من مردکنان ءے، اگاں آئی دو بر گڑ کتگ تہ آنے منی
مردیں ءے نہ من آئی ءے ذال۔ یک روچے رندانی کردے (لہتیں) ورناءے مرادخان ءے را
حال نہ دات اش ءے آہاں گھوڑ وکت ءے شت ءے ہلکے ءے مان رتک انت۔ تہ مریم ءے وتی
مرد مرادخان ءے راھکل دات ءے گشت ءے
”مردہمت ءے کن کہ دشمن ءے گھوڑ ومان رتگ۔“

مرادخان ءے ہر وقتے لشکر دیست ءے، آئی اولی ڈول ءے وتی شلوار لانچ ات ءے
گڑ کت ءے۔ مریم ءے ہلکے میرے معتبران ءے گشتہ کہ نیں نے کہ من مرادخان ءے مرد
کناں، نے کہ شمارا باہدیں کہ گرد ات من ءے چی بے بگش ات (من ءے منٹ ءے
لیلا یے کن ات) مریم ءے وتی پدی زندماں بالاچ ءے غم ءے سوگ ءے گوازیں تنگ۔ لہڑی ءے
چے دگ روت علاقہ سوری شہ بُنا شنکانی ءے، مرادخان ءے چیدگ درائیں ہما بنانی کوہ ءے
دیم ءے جنگ انت، کل ءے شعر۔

آکجام سال ءے تُرک ءے نربوراں ماٹروا
تُرک ءے نربوراں ماٹروا سنیں قندہار
بانگہے سہسی کابلی تُرکاں سر کتہ
کابلی تُرکاں قندہار ءے پوشیدگاں
سر کتہ تُرکاں سور ءے شلوار لانچتہ

پٹیں شلوار داں مگنڈاں برز برتگ ے
 تو مہ رو بے سوب ے وتی ہتھیاراں بہ زیر
 من تئی ہتھیار چہ پڑیاں پہریزتگاں
 ہورانی روچ ے ماں لیپ ے توک ے ایر کتاں
 نوانمب گراں ہتھیار، بے ڈہریں مرد ے دروہ دیاں
 منی سر ے سہریں تنگواں مئیل ماں جھیرٹواں
 گال کئیت ریشو گوں وتی ایر وانڑیں دپ ے
 نے تئی جوداں، نے منی لوگ ے مردم ے
 من تئی سر ے سہریں تنگوانی والی نیاں
 ماں منی چماں وتکی شے حونی گیشتراں
 اچ وت ے پشت ے تپتگیں گرو ے جتاں
 اچ منی رند ے گردات شما ملگوریں بزاں
 اچ منی رند ے گردات، بلاں حونی ے براں
 کوہسری سندے بست ے پہ لاگی پوہگ ے
 پادشپادی ے پہ ہما کوہ ے کلگراں
 آشنکانی بن ے گوں دو درکے کت ے
 دستی ے ہتھیار، دستے ماں بور ے پیٹکاں
 چماں چریناں پہ وت ے دوستیں مردے
 اچ گورے ما ے اچ گورے بالاچ چہ مچاں

اتنگ ناکو زتک گوں مزاری دل دھیرواں
 اچ منی دست ئے گپتگ انت بے دھر ء سلاھ
 جیگ مہ سدیت (مارا) دروہ مہ دنت بے سوب ء کمان
 من سری زواراں بیرہ یے گونڈینے دیاں
 من وتی ہیسی چوٹواں قربان کناں
 پر وتی نیاڑین ء سر ء سُہریں تنگواں
 وش وش ء طل ات بیڑی گراں املیں کرگزاں
 نوا کلگری زوریں سنگ شمے پاداں حوں کناں
 کترہے گوستگ کہ تُرک ء نربوراں بیڑتہ
 بچریاں شہمالتہ بالاچ ء سرا
 کُشتہ بالاچ شدواں، روک بیتہ ڈگار
 رتکگاں حوں قندہاری مسکاں ہوار
 بالاچ تئی جنگ جاہ ء لونگی درچکے رداں
 اوئے من باتاں گوں وتی ذالی زانگ ء
 او منی ذالی زانگ ء سیہ مارے رداں
 ناز چہ بالاچ ء جڑیں بالاد ء کُتہ
 چم گور دوستین ء بگائیں بچ ء جتہ
 دیستہ گور دور ء، دیستہ گور تاڑی مادگاں
 دیستہ گور گوکانی دورنگیں کاریگراں

دیستہ گور بورانی لطیفیں گرگاں
 دیستہ گور میثانی چلنڈویں دُمبگاں
 دیستہ گور دور ء دیستہ گور ملگوشیں بزاں
 کمبریں کیس ء گوں بہان ء دریکینگ ء
 کمبریں کیس ء چہ کرود ء پرینگ ء
 (دگہ) ماوتی دیم گوں تنگہیں دُراں نہ دات
 تنگہیں دُراں، گوں سندھی بے دوچیں نرمگاں
 برینگیں جان ما بے دُہر ء چیر گچ نہ کُت
 کمبریں ریزے بیار من درکاں کچ کناں
 چک من ء ننتیلاں من بے دُہر ء گالاں باز کناں
 آدگہ روچے مرد جن ء منیلیت ء مہ روت
 ما وتی مرد ء سے وتی دستاں وارنگ انت
 سہی نہ اتاں کہ بے روچ ماں (وتی) پہراں دُرسٹ نہ انت

واجه علی رئیس و نبشتا نک

ماہتاک بلوچی کوئٹہ، جولائی 2009ء تا کبندہ، واجہ علی رئیس و وتی پٹ و پوہلی نبشتا نک آزمائش رنگ و نود بندگ و شلی (ہے نبشتا نک و تہا کردار انت) و مہرانی و شہواں درنزاں لوگ و قدرتی چاگردہ بہ گرتاں از بوتک و چاہان و لوگ و سر بوہگ و پیسر پہ وتی ڈیہہ و د مگ و درآمدانی زور و اثراں گیر آران و نہ و شلی درشان کنان و وتی پٹ و پول و راتاں میر شاہو و گہار و آرتگ و رسینگ۔ تا کدیم 7 و چے آوتی دل و گگ و کتھار سس و درشان کنان و تاں تا کدیم 10 و کتیت و رسیت و چہ ہما آاے داستان و راجوش درشانیت از بوتک و زبان و

تُرک چہ ترکمانستان* چنڈتگ شاہو چہ جگین

من چہ پیشی مردماں اشکتگ، بڈ پہ بڈ ہمایاں، گشت شاہو مزنیں مالدارے بوتگ۔ بازیں رنگ، میشگل، گوک و بگانی واہند بوتگ۔ جگین و کچر و زیدانی واہند بوتگ۔ جگین بنت و دہان و رونندی و انت۔ آسکلیں بہادر و میار جلیں بلوچے بوتگ کہ سدانی بلوچ و چہ آئی و برکت و نگن و ارتگ۔

گشت کہ تُرک و چہ تُرکستان و دیم پہ جگین و اُرش کتگ۔ من نہ زاناں کہ تُرکستان کتام د مگ بوتگ بلے آظالمیں مردم بوتگ انت۔ وہدیکہ شاہو و آہانی رمب و رتج و پلپانچانی حال سر بوتگ، آہانی راہ بستگ و گوں وتی سر مچار و بہادریں بلوچاں بازیں چہ آیان و کشتگ۔ آیاں جنگ دیاں کتگ و ہمے د مگ و چاہان انت رسینگ۔

.....

* ادا ترکمانستان نبشتہ انت و ہدیکہ ہر جا کہ ترکستان انت۔

آبرزیں کو ہستگ ۽ گندے، آشا ہو ۽ گٹ انت۔ کوہ ۽ برز ۽ مز نہیں گور بانے۔ سک
 پراہ ۽ مز نہیں ڈٹے۔ اوداں مدام سر سبز، درچک ۽ آپ نہ کٹیت۔ آگٹ ۽ تہنا یک
 راہے است ۽ یک مردے چہ اوداں گوست کت کنت۔

تُرک ۽ لشکر کابینت ۽ کوہ ۽ چپ ۽ چا گرد ۽ تمبو جن انت۔ ہر سپا ہیگے کہ
 سر کپتگ آئی ۽ یک ۽ یک پہ آوہد ۽ سلاہ ۽ کہ تیر ۽ کمان بوتگ، جنگ ۽ دؤر داتگ
 انت۔ یک روپے شاہو ۽ یک زندگیں ماہیگے تیر کمان ۽ سرا شولا متگ ۽ دیم پہ
 تُرک ۽ لشکر ۽ ہلکچ داتگ۔ ماہیگ سیہ ڈن ۽ سٹ ۽ دؤر ۽ کپتگ۔ تُرک سر پد بوتگ
 انت کہ کوہ ۽ پشت ۽ مز نہیں آپے ہست ۽ شاہو پہ بلو ہالو کُشگ ۽ گرگ نہ بیت۔ آدگ
 پندلے ساز انت۔

شاہو ۽ وش رنگیں گہارے بوتگ۔ آبرے برے پہ سنیل ۽ ندرگ یا کہ پس ۽
 شنکانی چارینگ ۽ کوہ ۽ دامن ۽ یہتگ۔ تُرکانی کماندار کہ سکیں و شرنگے ہم بوتگ کم کم ۽
 پہ ہش ۽ دش آئی ۽ نزیک ۽ یہتگ۔ شاہو ۽ گہار آئی ۽ عشق ۽ بندیک ۽ گنوک ۽ شیدا
 بوتگ۔ تُرکانی مستر ۽ رد داتگ کہ من تئی سانگ ۽ کناں پہ ہے شرط ۽ کہ تو وتی برات ۽
 مئے دست ۽ بہ دے۔ تو چہ برات ۽ جُست بہ کن کہ آچوں گرگ بیت؟ آئی ۽ زوری چے
 انت؟ گہار ۽ چم کہ عشق ۽ دوت ۽ کور کتگ انت۔ یک روپے پہ گشکند چہ برات ۽
 جُست کتگ۔

”دژمن چے ڈؤل ۽ ترا پر وش دات کنت ۽ تو چے ڈؤل ۽ گرگ بے؟“
 شاہو ۽ پسہ داتگ۔ ”منی مستریں دژمن منی سینگ ۽ دراجیں مودا انت۔ اگاں یکے منی
 دوئیں دستانی شستاں گوں منی دل ۽ سر ۽ موداں بہ بندیت، من سُر ات نہ کناں۔“
 گہار گشیت۔ ”بیا پہ چکاس انچش کنئیں باریں، انچش انت کہ تو گش ۽؟“
 انچش کت ۽ سریگ ۽ تری نیت ۽ تُرک ۽ لشکر ۽ حال دنت کہ من برات بستگ۔

تُرک کابنت ءِ شاہوہ ءِ کشت -

گشت تُرکانی مستر شاہوہ گہار ءِ سانگ کنت - اولی شپ ءِ نوکیں جنک برے اے
نیمگ ءِ برے آئیمگ ءِ لیٹیت ءِ گشیت -

”تئی و ابجاہ پہ من ءِ نہ وش انت“ - مردک گندلاں پٹیت ءِ گندیت - کر پاس ءِ یک
دانگے کتوک گندلانی تہانت - مردک چہ جن ءِ جُست کنت -
”تئی و پت ءِ واب ءِ گندل چونینے بوتگ؟“

آپسہ دنت کہ ”منی برات ءِ پہ من ءِ بوپے اڈکتگ کہ چہ کر گوشکی پُٹ ءِ پُر بوتگ -“
تُرکانی مستر ءِ پسہ داتگ، ”ترا پہ آبرات ءِ وپا نہ بوت، من ءِ ہم دگریے دست ءِ
کشائینے -“

دو گزنگ ءِ تشنگیں اسپ کار انت - آپ اش تشنگ ءِ کاہ اش گزنگیں
اسپ ءِ دیر ءِ گستا ءِ ایرکت انت - وش رنگ ءِ عاشقیں جنک ءِ یک پادے اے
اسپ ءِ دگہ پادے آ اسپ ءِ بست - گوں اسپانی ترانج ءِ دَوَر ءِ دو چپٹ بوت - اش
ات شاہوہ قصہ ءِ داستان -

شاہوہ ادیرہ ہماگٹ ءِ بزر ءِ انت - گشت اُشتر اش دُشنگ انت ءِ حاک گوں شیراں
ترکتگ انت ءِ ادیرہ بستگ - آ ادیرہ دنیا اسپیت اسپیت چوشیر ءِ انت -
نود بندگ ءِ چلیم یک کر ءِ ایرکت ءِ گشت:

”دگہ برے کایاں ءِ چہ کہدا ءِ دز بندی کناں من ءِ ہما ادیرہ ءِ
پیش بہ داریت -

از بوتک ءِ کمان میانیں ہمسانیگیں جنک ءِ چمڈک پونز ءِ
ات - ناہ ءِ شیلانج ءِ تا سے دوگ نود بندگ ءِ دیم ءِ ایرکت

انت۔ از بوتک پاد ا تک ء دوئیں دستانی گیر دیم پہ کوہ ء
 شہارت انت ء گشت: اے دوئیں پنج ہماہر گیس ذال ء بہر
 انت ء دیم گوں نو د بندگ ء کت ء گشت: منی بچی آ ”چاہانی“
 ذال نہ بوتگ۔ چاہان سر مچاریں ہوتانی مند جاہ انت۔

یک جن سد جن ء ل ج ء بارت
 سد جن یک جنے گیرینک بات

ہے پیم ء واجہ علی رئیس ء شوندا ت لہتیں جاہ ء ہندانی گیشواری ء شر میں
 راہے پیشدار انت۔ شاہو ء سرماں چاہان ء و شیں زید ء کپتگ ات۔ ہما چاہان کہ
 سراہنگی ء نزیک ء انت ء سراہنگی کہ گہہ (نیک شہر) ء رونندی ء انت کہ گو سنگیں ء
 پیشی زما نگاں گہہ ء بادشاہانی شکار جاہ بوتگ۔

واجه غنی پہوال ۽ نبشتا نک

اے نبشتا نک واجه غنی پہوال ۽ شوہاز انت کہ آئی چہ اُستاد صابر پیشکانی ۽
مک ۽ دیم ۽ آرتگ ۽ ماہتا ک بلوچی کوئٹہ ۽ جنوری 2009ء تا کہ بند ۽ تا کہ دیم 31ء
چاپ بوتگ۔

اَلت چہ باسکان انت کہ کمان تیر نہ بارت
شاہو ایرانی بلوچستان ۽ بلوچ ۽ راجد پتر ۽ نامی نیں جاہ جگین ۽ یک مزن ۽
شہشنابیں مالدارے بیت۔ ہمے سبب ۽ دری زوراکیں لشکر کہ اشاں مئے عہدی
شاعری ۽ ترک گشگ پیتگ آشاہو ۽ انجو بیزاری ۽ پھر یگ کن انت کہ آپہ ناکا میں دلے
وتی ہند ۽ دگ ۽ ویل کنت ۽ لڈیت ۽ پیشکان ۽ ہند ۽ دگ ۽ کئیت ۽ داریت ۽ ہمد اوتی
مال ۽ دلو تاں چارینیت۔ شاہو ۽ چور ہیں برات زتکے بیت کہ نامے تلانگ بیت ۽
آشاہو ۽ مالانی نپر بیت۔ آدل ۽ دلما نگ بیت کہ ناکومن ۽ وتی ذامات کنت بلے ناکو
درآمدے ذامات کنت کہ نامے حسن شاہی بیت۔ تلانگ ماں دل ۽ کھت بیت کہ
ناکو ۽ من ۽ نہ زرت بلے بیوسی ۽ ہچ نہ گشیت۔ نوکیں ذامات حسن شاہی تری ۽ ناکو ۽
ایدگرانی دست ۽ دل ۽ بیت۔ ہر رنگ ۽ آئی حیاں داری کنگ ۽ آگور کنگ بیت۔ ملکی
روگن، پنیر، شیر ۽ شیلانچ ۽ گوشت ۽ غلہ ۽ وارینگ بیت۔ حسن ۽ شاہی ہمے رنگ ۽ تر ۽ پرانی
۽ کورتا کارت بیت ۽ بزگیں تلانگ ۽ کس دپی جُستے ہم نہ کنت۔ روچ ہمے رنگ ۽
گوزان بنت کہ کسانیں مدتی ۽ پد ترک چمودا لشکر کنت ۽ کئیت پیشکان ۽ شاہو ۽
سرا اُرش کنت۔ حسن ۽ شاہی کہ آوہد ۽ وتی جن ۽ بگل ۽ بیت، دمان ۽ در کپیت ۽ کوہ ۽

نیمگ ۽ تجگ ۽ لگیت۔ ہے جاہ ۽ گوشدار ات کہ ہے جاوہر شعر ۽ تہا چوں بیان کنگ
بتگ۔

شعر ۽ تہا جنین گشیت:

ہیر گے چیرات ڈوکاں چو لاگی ڈمبگاں
چم ۽ پہ کوہ ۽ برزترین مات بند ۽ جتہ
توارے پر جتہ کمنام ۽ من انچش ۽
چومہ تچ کمنام چہ سلاہاں یکے بہ زیر
تُرک ۽ نرگور ملک ۽ مالاں رتگ انت

جنین گشیت:

چک ۽ ترینتہ پمن ۽ چوکہ بیگانہ ۽
ناں تئی جوداں، ناتئی ملک ۽ مردماں
ناں کہ تئی پیشاں، نان کہ تئی سیاد ۽ وارشاں
من دری مردماں ۽ دری راہی ۽ رواں
من نہ زانتہ کہ ملک شمہ ڈاہ ۽ لشکرانت
تو جنینے ۽ ہچ نہ زان ۽ نیک ۽ بد ۽
سر نہ انت کلکے کہ ردیت ملانی پد ۽
جنین پد اتوارے پر جنت:

تو مہ تچ چوکہ من تئی دوستاں کیگدیں
آ تئی چک انت وپتگ انت جاڑیں، جتنگ ۽
موسیٰ ماں کٹ ۽ عیسیٰ ماں شاگیں گوانزگ ۽

بلے حسن ء ذال ء حبر ہچ بے نہ کت انت ء تنک ء شت۔ نیں جنیں لگ
 ات پری پری ء واہی کنگ ء۔ ہم منچک ء تلانگ کنیت ء آئی ء گشیت کہ دل ء مہ ور
 من ہدایاں، داں من زندگاں شمشے ننگ ء غیرت ء ہچ پرواہ نہ بیت۔ تلانگ ذامات ء
 سلاہاں زیریت ء روت شاہو ء گور ء سنگر ء نندیت۔ ہداناں حسن ء لوگی دل ء تہا قول
 کنت کہ منی مرد حسن نہ انت تلانگ انت ء اے جنگ ء تلانگ ہچ ات گڑا حسن ء
 سہناں گراں ء تلانگ ء سانگ کناں۔ تلانگ سنگر ء تیر کمان ء چکیت ء جنت بلے
 تیرے دژ مناں سر نہ بنت ء پیسر ء زمین ء کپنت۔ شاہو تلانگ ء ہگل کنت کہ ترا
 چون انت تئی تیر دیر نہ رونت؟ نی تلانگ پہ تژن شاہو ء گشیت کہ من وشد ء مرگ ء
 بیٹگاں۔ شیر ء شیلانچ، پنیر ء گوشت ء غلہ شاموتی ذامات ء راوارینتگ انت۔ آدہوت
 تنک ء شت۔ منی مال سرتگ ء سر آروک بوتگ انت۔ منی باسک ء باہڑاں چشیں
 زور ء آٹی یے مان نیست کہ کمان ء من پہ شری چک ات بہ کناں۔ چہ ہے حبر ء بتل
 جوڑ پیتگ:

اَلتَّ چہ باسکان انت
 کمان تیراں نہ بارت

بلے اے راستیں قصہ چہ ہداہلاس نہ بیت۔ نی دیمترادلوکش کن ات کہ چے
 بیت؟ تلانگ ہے لاگری ء زوری ء جاہ ء ہم گوں دژ مناں انچو جنگ دنت کہ لشکر ء
 جان ء کپک ء نیل ایت۔ گشنت ہے زوری جاہ ء ہم تلانگ دوشپ ء دو وچ
 جنگ ء داریت۔ وہدے تلانگ گندیت مانزور ترگائیں شپ ء جنین ء چگاں چدا
 کشائین ایت۔ سہی روچ ء تلانگ ء شاہو جنگ بنت۔

لشکر مال ء دوتاں ربینیت ء بارت۔ وہدے شاہو تلانگ جنگ بنت
 گڑا رند ء شاہو ء جنگ ماں پلیری ء سردار ڈک ء روت ء میرا براہیم ء میار

بیت۔ کمو وہد گوزگ ء پد حسن شاہی سہی بیت کہ آئی ء جنین میرا براہیم ء گورا
میارانت۔ آمیرا براہیم ء گورا کنیت کہ منی جن ء من ء دے۔ میرا براہیم گشیت۔
آئی جن انت من ء با کے نیست بلے تو آئی ء جند ء جُست بہ کن، گوں تو کنیت
یانہ؟ حسن بگا بگا ء جن ء گورا روت ء گشیت۔ من تئی رند ء اٹکاگاں۔ جن ہمودا ہگلے
کنت کہ خبر دار منی نزیک ء میا۔ منی تئی جنی ء مردی ء بند ہماروچی سستگ کہ تو مارا
یلہ کتگ ء تٹگ ء ء من ہماروچ ء وتی مرد تلانگ لیک اٹگ ء نی آ کہ جننگ
بیتگ گڑا تاں قیامت ء منی مرد آئی ء قبر انت ء نبا کن ء دگہ برے منی گورا بیائے۔
زال حسن ء بے عزت کنت ء گلینیت۔ حسن پشل پشلی ء میرا براہیم ء
گورا کنیت ء آئی ء منت کنت کہ آمنی جن ء سر پد بہ کنت چیا کہ من شریعت ء آئی ء
مرداں۔ من انسانیاں، آدمان ء رد کپتگاں۔ منی عقل ء کار نہ کتگ۔ نی چونہ بیت۔
نوں من آئی ء حیال ء شرمی ء داراں۔ حسن ء اے جبراں میرا براہیم لاچار بیت ء روت
آئی ء منت کنت کہ حسن تئی مرد انت۔ انسانے، رد کپتگ، آوہد ء عقل ء ء کار نہ
کتگ۔ دگہ برے نی چونہ کنت۔ پدا دو می تو کسانیں جنینے ء۔ تئی مردم دراہ
جننگ بیتگ انت، ترا دگہ ہز مے نیست پمشکا مرد ء گورا پہ تو شر تر انت۔ میر
ابراہیم ء بازیں گشگ ء منتاں آمیرا براہیم ء جواب دات نہ کنت پمشکہ میرا براہیم ء
گشیت۔ تو شرمیں مرد مے ء، من تئی عزت ء کناں ء تئی گپ ء نہ گڈاں بلے من ء
شرطے است ء آشرط ایش انت تو گشے گوں مرد ء برو، من رواں بلے وہدے من ء
برگ ء بیت راہ ء دیم ء شما لہتیں مردم بہ ٹپین ات۔ وہدے مانزیک ء کائیں شمے
مردم حسن ء ہکل بہ کن انت کہ جن ء یلہ کن نیکہ ماترا کشیں۔ وہدے من ء رایلہ ء نہ
دات گڑا منی مردم انت، اگاں تٹگ گڑا آئی ء را ہمودا بہ جن ات۔ میرا براہیم آئی ء
اے شرط ء قبول کنت۔ آئی ء گشیت کہ تو فلاں روچ ء بیاء وتی جن ء بہ بر۔ ہماروچ ء

حسن ملان ء کئیت ء وتی جن ء زیریت ء وتی ہند ء ربادگ بیت۔ وہدے ساہ ء ڈگی ء
رسنت اناگہ ء بازیں مردے کہ دپونکہ اش بستگ بیت درکپنت ء حسن ء ہگل کن
انت کہ جن ء یل کن نے کہ ماترا کشیں۔ حسن کہ اشاں گندیت دمان ء جن ء یل
کنت ء لگیت تچک ء۔ نیں میر ابراہیم ہگل کنت وتی مردماں کہ آرانیل ات
رؤگ ء۔ کماندار ہمدان ء حسن ء گول تیراں شنگین انت ء دورے دینت۔ پمیشا
بلوچ دگہ بتلے ء تہاگشیت۔

جود ہما جود انت تری ء ناکوی پُسگ انت
زندگ ء جود انت ء مرانت گور ء مہرم انت

شاہو، تلانگ، حسن آئی ذال ء تاریخی شعر

ذال گشیت:

پیسری روچ ء گشت من ء کمنام ء ہے
 (منی) کہر با رنگ ء روگنیں تیراں دارنگہ
 ہورانی و ہد ء گشان ء لمب ء ءے بہ بند
 نمبانی و ہد ء تو لہیپ ء چیر ء ءے بہ کن
 من وتی تیر ماں گنور ء دکان ء زرتگاں
 ذی ناپسیری گوں رودنیں تیراں سابستگ انت
 پنچ ء پنچی ء جاہواں من ایر داتگاں
 بہرے پہ گوراں بہرے پہ کوہی پاچن انت
 بہرے پہ ترکانی اناگہ نیں آتکن ء
 بہرے پہ براتانی رگام رچیں رپنتاں
 منی شکار گور انت ء ہما کوہی پاچناں
 آسک ء کر گوشکاں بڑ شپانکیں مرد جن انت
 دیر نہ بیٹہ ء (یک شپے) مستیں نریاناں گرتہ
 ترک چاریگیں گوپشیں بانکوئے اتلگ انت
 و ہدے من چاراں چہ لہیپ ء کُنڈ ء دراتک

لنگ ۽ شلوارے لائچنگ میدی گردگاں
 من دل ۽ گشت کہ روت پر آمیش ۽ مادگاں
 بے خیال ات چه اسپر ۽ تاڑیں جابواں
 چم ے پہ کوہ ۽ برزترین مات بند ۽ جتہ
 تواروں پر جتہ من کمنام ۽ انچش ۽
 چو مہ رو کمنام چه سلاہاں یکے بہ زیر
 ترک ۽ نرگور ملک ۽ منے مال ۽ ماں رتنگ انت
 چک ے ترینت پہ من چو کہ بیگانہ ۽
 حسن گشیت:

ناں کہ تئی جوداں نے کہ تئی چکائی پتاں
 ناناں کہ تئی ہیشاں، ناناں کہ تئی سیاد ۽ وارشاں
 ناناں کہ تئی ہلک ۽ ناناں کہ تئی ملک ۽ مردماں
 من غریبے آل پہ غریبی راہے رواں
 من نزانہ کہ ملک شے ڈاہ ۽ لشکر انت
 تو جنینے ے ہیچ نزان ے نیک ۽ بد ۽
 سر نہ انت ککے کہ رُدیت ملانی پد ۽
 ذال گشیت:

من پدا گوانک جت، سلکتیں سیہ رو چومہ کن
 چو مہ رو تو کہ من تئی دوستاں کیگدیں
 آ تئی ہیچ انت واپیں ماں شاگیں گوانزگ ۽

آتئی بور انت بستہ ماں بنجاہ ءِ سرا
 چم نئے پہ کوہ ءِ بُرز تریں مات بند ءِ جتہ
 شر چاریت کہ کوہ کجام دیم ءِ بُرز ترانت
 لنگ نئے لرزان انت چو نولیں کائیگر ءِ
 ہیر گے چیرات ڈوکاں چو لاگی ڈمبگاں
 اے منی مات ءِ کارانت، کم عقلیں پت ءِ
 چہ منی بخت ءِ زرتگ نئے لیگاریں سرے
 من نہ زانت سیہ روتو وتی قولاں درست نئے
 من وتی دیم گوں تنگہیں ڈراں نہ دات
 من وتی جان گوں سندھی درپشوکیں نرمگاں
 مشکلی ءِ گوں کمنام ءِ سجاں نشتگاں
 برزے درنجاں من زری نمبان نئے کپنت
 جہل نئے درنجاں مُشک نئے گوں بلگاراں گڑاں
 دریگے بیتہ گنداں منی چپیں نیمگ ءِ
 چکوں تڑینگ داں منی ناکوزتک تلانگ
 اچ منی دست نئے گپتگاں کمنام ءِ سلاہ
 برزے درنجیت وتی بڑکاری کوپگاں
 تلانگ گشیت:

شما مہ گریوات تری ءِ ناکوی دختران
 من ہما مرداں ناز منی بالاد ءِ کت نئے
 من شمشہراں یک کمندیں گئے براں

ذال گُشیت:

گُشتگوں شیریں او تلانگ، جنگ ۽ شربہ دار
 لسہیں گیوار ۽ من ۽ سوگند چے برے
 تو اگاں جنگ ۽ سوپ کنے کائے گر پدا
 من گراں سُهناں الم ۽ کمنام ۽ گورا
 سانگ کناں پھرے گوں ترا بنداں من نکاح
 گر ہے جنگ ۽ تو شہید بیت ۽ او تلانگ
 قبر تئی جود انت پرمن ۽ تانکہ محشر ۽
 منی ۽ حسن ۽ سیادی ۽ بند ۽ بُراتگ
 دوستی حسن ۽ گوک ۽ سری دناناں شتہ
 مار ۽ پاد ۽ چو گز ۽ آزاتیں گُنٹگاں
 تاں زر ۽ پننجیں حشکی ۽ ڈاکیں راہ نہ بیت
 کمنام ۽ منی دل ۽ ہچبر نی جاہ نہ بیت
 ترک دُچار کپت گوں شاہو ۽ بلیں آتلانگ
 ترک ۽ سالار ۽ گوانک پر آشاہو ۽ کتہ
 ترک ۽ سالار گشیت:

تو گوزے رزمیاں مہ گر گئے گمبدیں
 شاہو گشیت:

ڈاچیاں کول است گوں وتی میریں واجہاں
 بزگل ۽ ٹول ۽ گوں کپوت گوانکیں پاچناں

تپہری تنیگ گوں دروہ دینت جامی کوپگاں
تیر چر وکیں ماں کش ء ء پھنات ء رچاں
ذال گشیت:

شاہو ء ہگل کت چش ء شیریں آتلانگ
شاہو گشیت:

اوتلانگ شیریں پیش گوری پیش گیراں بہ گر
تیراں پہ تاب کن تو پہ آشویں دژمنناں
تیرتئی ڈال ڈال ء چیا دیم ء چو کپنت
ذال گشیت:

چو جواب ترینتہ تلانگ، نا کو گوش بدار
تلانگ گشیت:

کچہ یے مان انت نے کہ تیران ء رودنیں
نے کمان ء را آہنیں عیبے ماں دگر
عیب چہ باسکان انت منی لوژ ء لاگریں
ہرکدر چکاں من کمان تیراناں نہ بارت
وٹی ء وہد ء تو من ء داتہ چے بگش
شام منی بیتہ سہرو ء حشکیں بس پنگے
بے دلیں ذاماتیں ہما کمنام ء وتی
سہت ء جنگ ء نی دل ء جاتیگ ورائنت

زال گشیت:

سے شپء سے روج شاہوئ شیریں آتلانگ
 جنگ کتہ مردی گوں ہما ترک ء لشکرء
 آخر ء شاہو گوں وتی ہوناں لیٹتہ
 وارنگ ات ٹپ ہم کاری نیں شیریں آتلانگ
 داں دوشش ماہء ہور بہ بی توپان چڑی
 شاہو ء جنگجاہ ء زمین کور حاک نہ بی
 بیا گہاراں من شمارا یک سو جے دیاں
 پہ وت ء دیستہ کہ شمارا من چو گشاں
 سانگ غریبی اے انچش انت سے تاکی تپء
 گرمپک ء ہوپ ء کہ نہ گندی مات ء پتء
 سانگ ہما انت کہ تری ء ناکوی پُسگاں
 زندگ ء جو دانت گرمے گورء مہرم انت
 عیسیٰ ماں کونڈ ء موسیٰ ماں شاگیں گوانزگ ء
 چُک من ء ننتیلنت کمنام ء شعراں باز کناں
 حسن باز انت من حسن ء دوستین ء گشاں
 دوستن باز انت من دوستین ء میرو ء گشاں
 منویں داگے من ردیں بروان ء دیاں

واجه فقیر شادہ و نبشتا نک

(اے کلگر چہ پولکار واجہ فقیر شادہ کتاب جنگانی حبرہ چے زورگ بوتگ بلوچستان اکیڈمی تربت و نیمگ و اے کتاب سال 2010 و شنگ بوتگ) شاہو و ترک و تلانگ

شاہو جگین و کماش و سکین مزین مالدارے بوتگ کہ آئی و گردگیں بگ، پتن رانیں گوکانی ہاریں گورم و سیاہموریں بزل، رنگسریں میش و میھڑاں ہج حساب نہ بوتگ۔ و ہدے شاہو و اولی جن مرتگ گڑا آئی و دگہ سانگے کتگ بلے آئی و چے ساری و جن و یک جنکے است ات۔

تلانگ شاہو و برات زتک بوتگ و آئی و مات و پت ہر دو مرتگ انت و شاہو و آرو دیننگ و مزن کتگ۔ بلے شاہو و نوکیں جن و تلانگ و سر اچتی زہرا تلنگ و آئی و چوانسان و وڑا ناں بلکیں چولوگ و دپ و کچک و دلت و وڑا چارتگ و باریں چے ڈولی و چنڈے نانے داگ و تلانگ و وتی زندہ و کئی و پکی گوازینتگ۔ و ہدے شاہو و جننگ رست و جوان بوت گڑا آئی و تلانگ نہ زرت و چہ ایشی و بدل و وتی نوکیں جن و برات زتک حسن ولد دوستین و زرت و گوں وتی جنک و سورے دات۔ چشکہ شاہو سکین مالدارے ات و آئی مال و دلتانی بازی و حال ہر جاگہ پرشنگ ات، ہمے ڈول و آئی و مالداری و حال ترکستان و شت سر بوت پمشکا ترکاں پہ بلوچیں شاہو و مال و دلتانی برگ و رمبینگ و چہ ترکستان و لشکر کت و دیم پہ جگین و اتک انت۔

شاہو ۽ بگ ۽ نام بہ گر ترکستان بہ رُمب
 داں دوشش ماہ ۽ ہور امیر ۽ جواں کتاں
 تیگ اش نوک سج ۽ اسپراش ماں رند کتاں
 اول پہ شاہو ۽ پتن رانیں مادگاں
 دومی پہ شاہو ۽ مہ واکیں گندگاں
 ترک چہ ترکسان چندات ۽ شاہو چہ جگین

وہدے شاہو ۽ راترک ۽ لشکر ۽ آہگ ۽ حال ۽ گپتگ کہ آپہ تی میھر،
 گورم، بگ ۽ بزرگانی رمبینگ ۽ پیداک انت گڑاے چہ لشکر ۽ آہگ ۽ چندے
 روج ساری چہ جگین ۽ دراتگ ۽ دیم پہ رودراتگ ۽ گوں وتی مالاں رواں بوتگ ۽
 تاں شت اودا ماں پیشکان ۽ کوہ ۽ دامن ۽ داشت ۽ دگہ جاگہہ نبشتہ انت
 دگشت کہ ترک چہ ترکستان ۽ دیم پہ جگین ۽ ارش کتگ من نزاں ترکستان دنیا
 کتام دگ ۽ بوتگ بلے آزالم بوتگ انت۔ وہدیکہ شاہو ۽ آہانی رُمب ۽ رتچ ۽
 پلپانچانی حال سر بوتگ، آہانی راہ بستگ ۽ گوں وتی سر مچار ۽ بہادرین بلوچاں بازینے
 چہ آیاں کشتگ۔ آیاں جنگ دیاں کتگ ۽ ہمے دگ ۽ کہ چاہان انت رسینگ۔
 آبرزیں کوہستگ ۽ گندے، آشاہو ۽ گٹ انت۔ کوہ ۽ بزر ۽ مزینیں گوربانے۔
 سک پراہ ۽ مزینیں ڈٹے۔ اودا مدام سر سبز، درچک ۽ آپ نہ کٹیت۔ آگٹ ۽ تہنا
 یک راہے است ۽ یک مردے چہ اوداں گوست گت کنت۔

ترک ۽ لشکر کابنت ۽ کوہ ۽ چپ ۽ چاگرد ۽ تمبو جن انت۔ ہر سپاہیگے کہ سر
 کپتگ آئی ۽ یک یک پہ آوہد ۽ سلاہ ۽ کہ تیر ۽ کمان بوتگ، جنگ ۽ دور داتگ

چہ ترک ء لشکر ء آہگ ء ساری تلانگ وتی ناکو ء چُگاں چہ اودا کشیت ماں
 پلیری دَمگ ء کاریت میر گوہرام نایں مردمی ء باہوٹ کنت۔ اے جنگ ء تلانگ ء
 ہمرائی ء ترک شاہو ء آدگہ دُرسیں مردماں کش انت۔ شاہو ء باروا گشت کہ آسکس
 ٹک تیرے بوتگ، آئی ء بچ تیرا دانہ بوتگ۔ جنگ ء وہداں آکوہ ء سراسر کپتگ گڑا
 آئی ء نزدیک ء کس ء شت نہ بوتگ۔ آئی ء کمانگ ء تیر بہہ ردنہ بوتگ انت۔ آئی ء
 وتی تیر کمان ء سراسر ترک ء لشکر ء تین ء تا پگانی سراسر ایریں نان یک یک ء تیر جنگ
 انت ء دُور داگ انت۔

وہدے اودا شاہو گوں ترک ء لشکر ء دیم پہ دیم ات ء ادا آئی ء جنک ء وتی مرد
 حسن ء را حال دات کہ تو ماں نپاد ء توک ء مہ وپس کہ منی پت گوں ترک ء ایوک ء
 جنگ ء انت ء اے تئی زحم ء اسپر انت ء مرچی سکی ء وہد انت ء برو مرچی وتی مردمی ء
 پیش بدار۔ گڑا گوں ہمے گپانی اُشکنگ ء آچہ نپاد ء توک ء در اُتک ء گوں وتی جن ء
 گشت ء۔ من وت ء را پر چیا بہ کوشاریناں۔ من شمے بچ نہ اوں ہمے گپانی کنگ ء
 درک ء زرت انت ء پہ دگے دیخی ء شت۔ آئی ء جن ء آئی ء را باز تو ار کت بلے
 آچونولیں کاسنگر ء جنک جنان بوت ء پہ وت ء دیم شت ء پُشت ء بہہ چک ء نہ
 جت ء نہ چار ات ء۔ چہ حسن ء تنجگ ء بیدلی ء گڑا آئی ء جن تیر کمان، زحم ء اسپر ء
 تلانگ ء دنت ء گوں آئی ء کشیت کہ حسن ء وتی دیم سیاہ کت۔ اے سلاہاں بزور برو
 گوں لشکر ء جنگ کن گڑا تلانگ سلاہاں چہ آئی ء دست گپیت بلے ہمانہ زورگ ء
 نادوستی ء شگان ء جنت گڑا ہمد حسن ء جن گوں آئی ء کشیت۔ اگاں تو چہ جنگ ء کل ء بہ
 چُٹ ء ء پدا بیائے گڑا من ء کول انت حسن ء سُنھن من ء بلے گوں انت بلے من ترا
 سانگ کناں۔

چہ شاہوہ تین ء تارپگانی سرء نانی جننگ ء دؤردیگ ء زندگیں ماہیگ ء
تیر کمان ء کنگ جننگ ء پد ترک ء لشکر ء زانت کہ آگول مارا جننگ نہ بیت۔ پممشکا
آہاں دگہ نوکیں مندر ء ہیلہے سازات۔ شاہوہ ء شرنگیں گہارے بوتگ۔ برے برے پہ
سنیل ء ندرگ یا کہ پس ء شنکانی چارینگ ء یہنگ۔ ترکانی کماندار سکین ء شرنگے ہم
بوتگ۔ کم کم ء پہ ہش ء دش آئی ء نزیگ ء یہنگ۔ شاہوہ گہار آئی ء عشق ء بند یگ ء
گنوک ء شیدا بوتگ۔ ترکانی مستر ء رد داتگ من ترا سانگ کناں پہ ہے شرط ء کہ وتی
برات ء منے دست ء بہ دے۔ توجہ برات ء جست بہ کن کہ آچوں گرگ بیت؟ آئی ء
نزوری چے انت؟ گہار ء چم کہ عشق ء دوت ء کور کتگ انت یک روچے پہ گشکند چہ
برات ء جست کتگ کہ دشمن چے ڈول ء ترا پروش دات کنت ء توچے ڈول ء گرگ
بے؟ شاہوہ پسہ داتگ منی مستر یں دشمن منی سینگ ء دراجیں مودانت۔ اگاں یکے منی
دوئیں دستانی شستاں گوں منی دل ء سرء مودان بہ بندیت من نمرات نہ کناں۔ گہار
گشیت بیا پہ چکاس انچوش کنان باریں، انچش انت کہ توگش ء؟ آنچش کت ء
سریگ ء ترینت ء ترک ء لشکر ء حال دنت کہ من وتی برات بستگ۔ ترک کابنت ء
شاہوہ کشت۔ گشت ترکانی مستر شاہوہ گہار ء سانگ ء کنت۔ اولی شپ ء نوکیں
جنک برے اے نیمگ ء برے آنیمگ ء لیٹیت ء گشیت۔ تی ء اب جاہ پہ من نہ وش
انت۔ مردک چہ جن ء جست کنت ”تی ء پت ء اب ء گندل چونینے بوتگ؟“ آپسہ
دنت کہ منی برات ء پہ من بوپے اڑ کتگ کہ چہ کر گوشکی پٹ ء پُر بوتگ۔ ترکانی مستر ء
پسہ داتگ۔ ترا پہ آبرات ء وپانہ بوت، من ء ہم دگریے دست ء کشائین ء۔
دوگژنگ ء تشنگیں اپس کارنت، آپ اش تشنگ ء کاہ اش گژنگیں اپساں دیر ء گستا
ایرکت انت۔ وش رنگ ء عاشقیں جنک ء یک پادے اے اپس ء دگہ پادے
آپس ء بست گوں اپسانی ترانج ء دؤر ء دوچپٹ بوت (۲)“

شاہو ۽ تلانگ گوں وتی ہمارا ہاں پہ مردی وتی حق ۽ سرا جنگ کت ۽ چہ ترکاں
 سے سد مردم اش کشت۔ تہنا گوں چند مردم ۽ اے بلا ہیں لشکر ۽ دیم ۽ دارگ گرانیں
 گپے ات۔ آہاں تاں وتی وس ۽ واک ۽ جنگ کت ۽ گد سرا وتی حق ۽ ہلا ریں مالانی
 سرا پہ وشنا میں موت ۽ مرت انت۔ تنیکہ بلوچ پہ مڑا ہے ایشانی بہادری ۽ گیر
 کارنت۔ چہ ہے جنگ ۽ تلانگ ۽ وشنا میں مرگ ۽ پد تاں روج ۽ مروچی ہے کوہ ۽ نام
 تلانگ انت۔ تاں اے کوہ است انت تلانگ ۽ شاہو ۽ نام میران انت ۽ آہانی نام
 گار ۽ کور حاک نہ بیت۔ ”شاہو ۽ ادیرہ ہما گٹ ۽ بُرز ۽ انت۔ گشت اُشر اش
 دُشگ انت ۽ حاک گوں شیراں تڑکتگ ۽ ادیرہ بستگ۔ آدیرہ دنیکت اسپیت
 اسپیت چوشیر ۽ انت (۳)“

تاں دوشش ماہ ۽ ہور ببیت توپان چڑیت
 شاہو ۽ جنگجاہ ۽ زمین کور حاک نہ بیت

”چہ شاہو ۽ تلانگ ۽ شہیدی ۽ پدو ہدے حسن وتی جن ۽ چُگانی حال ۽ گپیت
 کہ پلاں جاگہ ۽ انت گڑ اکنیت گوں میر گوہرام ۽ گشیت۔ من وتی چُگانی رند ۽
 اتلگوں گڑا آگشیت کہ من ۽ ارزے نیست بلے من رواں تئی جن ۽ جُست
 کناں۔ وہدے اے روت گوں آئی ۽ نام گپیت کہ حسن تئی چُگانی پت تئی رند ۽
 اتلگ، آلوطیت کہ ترا بہ بارت بلے جن انکار کنت ۽ گوں آئی ۽ گشیت کہ من نہ رواں ۽
 آمنی مردی ۽ چہ ہماروچ ۽ ہلاس بوتگ کہ چہ جنگ ۽ ساہار ۽ تنلگ ۽ ایشی ۽ بدل ۽ منی
 مرد تلانگ ۽ قبر انت۔ چہ میر ۽ بازیں گشگ ۽ جنین ناکامی ۽ منیت بلے گوں میر ۽
 گشیت کہ من ۽ شرطے است۔ من زاناں اے پہ من مردے نہ بیت ۽ من چہ ایشی ۽
 بہادری ۽ حال ۽ سہی آل کہ چونیں مردے۔ بلے وہدے اے من ۽ برگ ۽ بیت تو گوں
 چند کماندار ۽ منے راہ ۽ بند۔ وہدے ماشمے نزدیک ۽ رساں چہ شامیکے آئی ۽ ہکل بہ کنت

کہ جن ۽ چُچکاں یل دے۔ اگاں نہ تیک گڑا منی مردانت ۽ اگاں تیک گڑا آئی ۽
زندگ ۽ مَنیل ات کہ بروت انت۔ آانچوش کننت ۽ آگوں ہمکل ۽ تچیت ۽ گوں
تچگ ۽ شرط ۽ کماندارانی کمان گردکن انت کہ حسن ۽ پادچہ سر ۽ گوزانت ۽ ہما دمان ۽
ساہ ۽ سدیت (۴)“

چہ اے داستان ۽ مردم اے ماریت کہ ترک ۽ شاہو ۽ جنگ یک رندے نہ
بوتگ بلکیں باز رنداں لشکر پہ شاہو ۽ مال ۽ دلوتانی آوار جنگ ۽ رمبینگ ۽ اتنگ
انت پرچا کہ چیزے کماش گشیت اے جنگ ماں گنز ۽ پیشکان ۽ نزیک ۽ بوتگ ۽
پمشکا اے کوہ ۽ نام تلانگ ۽ مرگ ۽ پد نام کپتنگ۔ ہے ڈول ۽ بلوچستان ۽ یک
جاگہے است انت کہ نام ۽ تلانگ انت۔ دومی نیمگ ۽ ہے احوال است انت
کہ اے جنگ ماں چاہان ۽ کوہ ۽ بوتگ کہ شاہدی ۽ شاہو ۽ ادیرہ انگت ۽ است
انت۔

۳، ۲، ۱ : ترک چہ ترکستان۔۔۔۔۔ علی رئیس لندن

(ماہتاک بلوچی کوئٹہ، جولائی 2009۔ تا کدیم ۱۰ تا ۱۱)

۴ : غنی پہوال ۽ نبشتانک، الت چہ باسکان انت۔۔۔۔۔ ۽ زرتگ۔

(ماہتاک بلوچی کوئٹہ جنوری 2009 تا کدیم 31)

شاہو ۽ تُرک ۽ شعر

(۱)

شالا جزایے بند بے شاہو ۽ شپانک
 شاہو ۽ بگ ۽ نام بہ گر، تُرکستان بہ رُمب
 داں دوشش ماہ ۽ ہور امیر ۽ جواں کتاں
 تیگ اش نوک سج ۽ اسپراش ماں رند کتاں
 اول آ پہ شاہو ۽ پتن رانیں مادگاں
 دومی آ پہ شاہو ۽ مواکین گندگ ۽
 تُرک چہ تُرکستان چنڈات ۽ شاہو چہ جگین
 ہپ شپ، ہپ روچ سہت ۽ الگاری اتکاں
 دست لگاماں ۽ پاد رکاباں سُہرینتگاں
 اتک ۽ دچار کپت انت برہنگیں سیہ ڈنی سرے
 تُرک ۽ سالار ۽ گوانک پر آ شاہو ۽ کتہ
 دیم دئے رزمیگاں ۽ تو بہ گر گئے گمبیدیں
 شاہو ۽ جواب دات گوں پوپل ۽ ہیرواریں دپے

چو چوں شما ڈاچی ء کسانیں ہراں برات
 گورم ء گوسکاں گوں ٹولیں کائیگراں
 چُپ گرات گزند ء زمین چنڈیں نارہاں
 مادگ ء میشاں قولے ہستیں گوں واجہاں
 گوہریں تیگوں دروت دات جامی کوپگء
 تیروں چروکیں ماں کش ء پہناتاں گرانت
 گڑا عہدیں ڈاچیاں گوں کسانیں ہراں برات
 او تلانگ شیریں، پیسری پیش کڈ ء بہ گر
 تیراں پرتاب کن تو پر آ جوریں دژمنناں
 نا کو! من جناں تیراں، تیر منی ڈال ڈال ء ڈالاں
 غیر چہ ذالان ء درشتگیں آرتاں نہ جنت
 وشی ء روچاں تو من ء داتگ ات سُہروی پگے
 کمنام ء آسک داتگ ات گوں مُرگی بریان
 کٹوانی وہد ء دل ءے جاتیک وراں
 تیر کہ چہ شاہو ء کمان ء کش شتاں
 نے حولاں داشتاں، نے خراسانی اسپراں

شول بیتاں ماں کنگر ءِ اعلیٰ میں کشاں
 جُتنگ ءِ مرد کپتاں ءِ ہمگوش ءِ نریان
 ہپ شپ ءِ ہپ روچ تُرک ءِ گوں شاہو ءِ جنگ کُتگ
 ہپت مبارکیں شپ گونا تُرک ءِ روچ کتگ
 پیرکیں ترکے اتگ چہ ہما پیشی زانگاں
 بیا ات براتاں سازتگ شورے ماں دل ءِ
 شاہو یک شیرى ءِ شیر دلے مسکانیں تلانگ
 شاہو بلوچیں مردے چر آہندیگاں نہ انت
 ہمرکیبی ءِ بوراں ماں بالادے برات
 ہمرکیبی ءِ ماں سر ءِ نوہتاں جن ات
 ہپتمی سہب ءِ شاہو گوں ہوناں لیٹ اتگ
 قہراں بیریک ءِ گورواں مالوں نول کتگ
 یک گورے بزگل چو چٹیں تاروکیں شپاں
 یک گورے میش گڈ، ءِ کرپیں استینی کرپاں
 یک گورے گوک ءِ یک گورے سہر بکشیں شنک
 پاداں پہ شاہو ءِ شہیدی حوناں جن انت

ہپتمی روج ء ترک وتی آپ بند ء شتگ
 ترکانی ذالاں ماں دریگاں سسا کتگ
 از گُجا کاینٹ، اے بگل بندیں جہیزہار
 سُنٹ اش آسکی انت گرہیہ اش رُستگاں
 رنگ اش گانڈو انت کہ زری نمباں گپیتگاں
 کوراش چم انت کہ بورجن ء کش انت ماں گورء
 بے حُدا بند انت کہ ماں پڑ ء جلوآن دینت
 اے ہے شیرانی حُدا بنداں کُشتگ انت
 شیریں شاہو اش دیتگ ء مسکانیں تلانگ
 سے سد اُشماری ترک چر آ ترکاں گون نہ انت
 تاں دوشش ماہ ء ہور بہ بیت توپان چڑیت
 شاہو ء جنگ جاہ ء زمین کورحاک نہ بیت

تلانگ ۽ شعر (۲)

پيش ۽ گيشان ۽ ديستگ ات کمنام ۽ ۽ هه
 او کاروان رند تو اے گونڊليس تيراں دارنگار
 نمبباني وهڊ ۽ وتي گشان ۽ چيراش بهار
 ناگهاں شيطانين شنک اش بيراي کناں
 سه دانگ تير په سه ۽ چار رنگ ۽ ريتکگاں
 يکيه په براتاني مراگه ۽ شادهاں
 يکيه په سنيداں ۽ يکيه په کوهي پاچناں
 يکيه په بچاني مبارکين بوتناں
 ترک گوڻا بوراں شاهو ۽ هلک ۽ ريتکگاں
 ترک ۽ نرگور ۽ آبگرد انت ماں ميتگاں
 وهڊے چاراں که چه نپاد ۽ چير ۽ دراتک
 مني دلوں وش ات روت پر آ ميش ۽ مادگاں
 تاں بے حيال ات کم بحت اسپر ۽ تاتين جابواں
 دانکه گوانک ۽ راهے من کمنام ۽ رند ۽ کپتگاں
 او کمنام پدا پد تر ۽ بيا سلاهاں يکيه بزور
 ديم ۽ ترينت په من چو جنوکين کائنگر ۽

گشت ے، نے تئی جو داں، نے تئی چکائی پتاں
 گشت ے، من غریبے آل ۽ پہ غریبی راہے رواں
 سر نہ انت لکے سبز بیت، ملانی پداں
 شر وتی شلوارے چیر چتگ گوں میدی گردگاں
 کوہاں لک کپتگ چو اموچک واریں پاچناں
 لنگ ے لرزان انت چو نولیں کائیگراں
 شت گورے گزند ۽ گوں زمین چندیں نارہاں
 کمنام کمنام ایت سلاہ ے جاہے رپتگاں
 مشکلے ۽ گوں کمنام ۽ سجاں نشتگاں
 اگاں بزز ۽ درنجان اش زر ۽ نمباں کیاں
 جہل اش درنجان مشک اش چہ بلگاراں گڑاں
 دیر کن کہ ایمن تراست منی چپیں نیمگ ۽
 چکوں ترینت داں منی نا کو زتک تلانگ
 پیچ پہ سوہگ کوہن نہ بیت گوں کیس ۽ چادران
 چہ منی دست ۽ گپتگ انت کمنام ۽ سلاہ
 بزز اش درنجیت وتی مزاری سر کوپگاں
 شما مہ گریوات او تری ۽ نا کوی دتگاں
 شما مہ گریوات ۽ گریتگیں ارساں پہک کن ات
 من شمشہراں پہ گمبیدی گٹی ۽ براں

پر کمبیدیں گٹی ۽ مات کوہی شے
 بلے من ہما مرداں کہ تو ناز منی بالاد ۽ کتگ
 او تلانگ شیریں اگاں تو چُٹے چے کل ۽
 من ۽ کول انت گوں کمنام ۽ سہناں ترا گراں
 قاصدے سواریں من یک سُبکیں جنگے دیاں
 قاصد ۽ سواریں من یکبرے چکپروش دیاں
 عیسیٰ منی کونڈ ۽ موسیٰ منی شاگیں گوانزگ ۽
 چُک من ۽ نئیلاں کمنام ۽ گالاں باز کناں
 چیلکے رسیاں درک ۽ میداناں گواز کناں
 حسن دگہ بازانت من حسن ۽ دوستین ۽ گُشاں
 دوستین دگہ بازانت من دوستن ۽ میرو ۽ گُشاں
 میرو دگہ بازانت، من میرو ۽ شہک ۽ گُشاں
 شہک دگہ بازانت، من شہک ۽ سیاہی ۽ گُشاں
 سیاہی دگہ بازانت من سیاہی ۽ دیم سیاہ ۽ گُشاں
 دیم سیاہ دگہ بازانت من دیم سیاہ ۽ رُزواہ ۽ گُشاں
 گُڈ آغازی گوں ردریں برواناں بزیں

شاہمیرؔ جگینؔ ہتھلی

اے نبشتانک تہلیں دپترؔ ٹائیٹلؔ چہ شاہمیرؔ نیمگؔ جگینؔ ہتھلیؔ بن
گپؔ ماں زرؔ مہیشؔ اولیؔ تاک اولیؔ سال (مئی 2010) ؔ چاپ بوتگ۔
بلوچی بتل ”چہ جنکؔ لُج برینؔ ماتؔ سنٹی شرتراؔنت“ ؔ لوٹ پیلوؔ نہ بوت
کہ شاہوؔ مات چہ شاہوؔ پیدا کنگؔ پد سنٹؔ نہ بوت بلکیں آئیؔ یک جنکے ہم
پیدا کرت کہ اے جنک رند تراؔ نہ ایوکؔ پؔ آئیؔ کھولؔ ٹکؔ بدیں کارستے جوڑ بوت
بلکیں بلوچؔ دپترؔ یک کمنامؔ بدیں کردارؔ یےؔ بستارؔ مان انت۔ بلوچؔ دپترؔ
جگینؔ ہتھلی پچ مان نیاورنگؔ کہ ہمانوبتؔ اے ہتھلیؔ وتی دیم سیاہ کُرتؔ وتی
بلوچی ننگؔ دُڑیں ترکانی لشکرؔ کماندارؔ دستؔ دات۔ ہے نوبتؔ شاہوؔ گولؔ وتی
تلارؔ سُمبیں تیراں ترکانی دلبند گچن کرنگؔ اتنت۔ پدا بلوچؔ چہ وتی مرہاؔ شہرؔ
اے قصہ ماں وتی گیدی لچھاں جاگہ نہ دات۔ زاناں آہانی دلاں میریں شاہوؔ جبرگانی
زہ کنوکیں قصہؔ تہا جگرؔ سندوکیں اے گپؔ پؔ بلوچؔ سک میاریںؔ بے جلوہیں گپے
ات۔۔۔ بلے بازیں سوتلگؔ دلیں مردماں اے قصہ برے برے بیرہ دات۔
آدورؔ کہ شاہو جگینؔ سردارؔ ات۔ جگینؔ چہ وتی نڑکیں ہندؔ وشحالؔ
مالداریں ملکہ (ریاستے) ات۔ جگینؔ سرسبزیں چرا گجاہؔ شاہوؔ مال چراتؔ
روحؔ پؔ روحؔ مستر بوہان بوت۔ ہے نوبتاں پرہنگؔ قاجارؔ یونانیؔ اوگانیؔ عربانی
پیمؔ ترکاں ہم شلوار لانتلگؔ دنیاؔ پؔ وتی دستؔ مچؔ کنگؔ جہدؔ اتنت۔ اے
دُرتیں نام کپتگیں راج وتی دُورؔ مستریں دہشت گرد اتنت بلے چوش کہ جہانؔ

دودانت کہ زوراک ء آپ بُرزء تجھت، ہر دُورء کہ ہر کسی واک گیشتر انت آئی
 زوراک کی وتی واکداری (رٹ) ء برجاہ دارگ زانگ بیت ء ہر کس اے زوراک ء
 دیم ء سرچنڈی کنت آڈز ء ڈنگ ء نام ء جننگ ء شہید کنگ بیت۔

سبز دہمی سدی ء گڈی ء چار دہمی سدی ء بنداتی سال ہمانت کہ اے میان ء
 منگولین ترکانی لشکر ء ہر مز، خراسان، کرمان سجستان ء مکران ء اُرش کنگ ء پد لٹ ء
 پُل کرت۔ آہاں مکران ء تمامیں مزینیں شہراں لٹ ء پُل کرت۔ مردیں آدم کشت
 انت ء جنین آدم بے ننگ کرت انت۔ ایثاں چہ مکران ء مزینیں کچے ء مردم آوار
 جت ء مولد ء نیر جوڑکت ء فارس ء عراق ء نہادیاں بہا کرت انت۔

(بحوالہ ڈاکٹر حمید بلوچ، مکران عہد قدیم سے عہد جدید تک، تا کدیم 185)

ہے دُورء ترکانی نبیت پہ شاہو ء مالان ہم حراب بوت۔ چوش کہ شاہو کے
 چہ آہانی دست رس ء دورا ت بے ہما و ہدء کہ آہاں شاہو ء سرا اُرش کرتگ زانگ ہے
 بیت کہ آہاں مکران ء مہلوک ء دل ء وتی ترس نندار ینتگ ات۔ ہے ترس ء سبب ات
 کہ شاہو ایوک ترک ء دیمپان بوت ء آئی ء ہم بند ء ہم ہڈیں بلوچیں براتاں نشت ء
 تماشا چارات۔ چہ ہے سنیل چاروکاں یکے آئی ء ذامات ات۔ آئی ء پممشکا چہ وتی
 ناکو ء مک ء انکار کُت کہ آچہ آئی ء تورم ء نہ ات۔ شاہو ء لگوریں ذامات حسن ولد
 دوستین (بہ حوالہ فقیر شاد۔ جنگانی جبر۔ تا کدیم 83) ء و ہدے آئی جن گشیت کہ برومی
 کماش جنگ ء گپتگ مک ء ءے بہ کن۔ آپسو و دنت کہ

”منیگ ء آئی سیادی ء بند ایوک ء ذاماتی انت ء نہ کہ

من ء چشمیں زورے است کہ آئی ء مک کرت بہ

کناں۔“

ماں دپتر شعراں تلانگ ۽ شعر ۽ تہا شاعری ۽ آئی ۽ پسہ چوش شعری گوناپ ۽ پر بستگ
گشت ۽

نے تئی جوداں نے تئی چُگانی پتاں

من غریبے آل پہ غریبی راہے رواں

سر نہ انت ککے سبز بیت ملانی پداں

پلیری ۽ جہہ منندیں میر گوہرام ۽ ایوک ۽ آئی ۽ جنین آدم ۽ چُک وتی باہوٹ
کرت انت بلے آئی ۽ پہ مک ۽ دگہ چشیں مز نے گامگیجے نہ زرت کہ ستا کرز
زانگ بہ بیت۔ شاہو جگین ۽ مردماں ہم سلاہ جنت کہ آترک ۽ دیم ۽ دارگ ۽ گوں
آئی ۽ ہمو پگ بہ بنت بلے مردم چہ آئی ۽ ہمرائی ۽ ترک ۽ دست ۽ چیر ۽ بوگ ۽ پہوت ۽
گہتر سر پد بنت بلے شاہوتی دل ۽ دؤر نہ دنت ۽ بلوچ ۽ ربتی جنگ ۽ پڑ ۽ درکنیت کہ
روچ ۽ مروچی بلوچ ۽ جنگی رہبند انت انچوش کہ اے جنگ ۽ بلوچستان ۽ ماتکوہ شیریں
سر مچارانی سنگر انت آدور ۽ ہم آہاں شاہوماں وتی بڑزیں سرٹلاں نوان کت۔ شاہو ۽
کہ ترک ۽ پہہار ۽ پشت ۽ پدکنزگ ۽ بدل ۽ آہانی دپ ۽ جورکنگ ۽ شور کرتگ ات
وہدیکہ ترکاں ہالو ہالو دست ۽ نہ دات گڑاے جنگ ایوک شاہو ۽ مال ۽ پلگ ۽ نہ
بوت بلکیں نوں پہ آہاں شاہو ۽ جند ۽ جنگ الھی جوڑ بوت کہ پہ آہانی بیم پروشی ۽ لانک
۽ بستگ ات۔ شاہو ۽ بے ملام ۽ یل دیگ ترکانی نزیک ۽ انچیں گپے ات کہ چہ
وتی مزن مری ۽ دست ۽ بہ شود انت۔ پمشکا ماگندیں وہدے شاہو جنگ ۽ بیت آئی
مال جنین آدمماں پہ چرگ ۽ گون بنت بلے ترک آہاں ہیچ نہ گشت۔ ایشی ۽ یک سیبے
۽ اے ہم بوت کنت کہ جگین ۽ آئی کش ۽ گوری دمگانی گیشتر مردم ترکانی دیم ۽ تسلیم ۽
باگزار بنت پمشکہ آیلہ دیگ بوت انت ۽ جنگ ایوک ۽ گوں شاہو ۽ بوت۔ شاہو ۽

اے جنگ ۽ تلانگ ۽ کہ آئی ۽ برات زتک ات آئی ۽ راستیں باسک ۽ بدل ات۔
 تلانگ ۽ بابت ۽ گشنت کہ چوروے بوتگ ۽ شاہو ۽ درکسانی ۽ رودینتگ ۽ وتی
 جنک ۽ نام ۽ کرتگ بلے شاہو ۽ کہ وتی جننک ۽ مات ۽ مرگ ۽ پد دگہ سورے کرتگ
 ات ۽، دومی جن ۽ تلانگ نادوست ات ۽ ہمانی ۽ سرینگ ۽ سرا آئی ۽ تلانگ نہ
 زرت ۽ آئی ۽ بدل ۽ حسن ولد دوستین ۽ ذامات کرت کہ آئی ۽ دومی جنین ۽ برات
 زتک ات بلے وہدیکہ گرانیں نوبت اتک انت تلانگ وتی ناکو ۽ ہمزان بوت ۽
 حسن ۽ ملک یلہ دات ۽ تنک۔ اے ہے شاہو ۽ سرا بستگیں شعری بندے کہ بلوچی بتلے
 جوڑ بوتگ۔

”ہلت چہ باسکان انت کمان تیر نہ بارت“

بزاں تلانگ ۽ وتی ناکو ۽ راشگان جت کہ ”تومن ۽ اگاں مرچی ساٹ
 اتیں ۽ وتی ذامات ۽ پیم ۽ سیرلاپ بہ کرتیں، منی باسکان زورمان بوتگ ات ۽ ہے
 تیراں کہ من جنگان اش ٹک بوتگ اتنت۔“

شاہو ۽ تلانگ ۽ زور ۽ وس ۽ واک، ترکانی لشکر ۽ دہک ۽ ہم نہ ات بلے
 ماتکوہانی بے راہیں گر ۽ گٹاں آ کچ ۽ ہزاری لشکر ۽ مک کرت۔

شاہو پدا یک شیوار ۽ داناگیں ہم مردے ات۔ آئی داناگی ۽ بابت ۽ یک
 کسوے چوش انت کہ ہر دیں ترک ۽ لشکر آئی ۽ رند ۽ ات، آئی ۽ پہ آہانی رددیگ ۽ وتی
 مردمانی سواسانی دیم چپ کرت ۽ پادا کرت انت چوش ترکاں نہ زانت کہ آکجام
 نیمگ ۽ شت انت بلے ادادگہ چنویں کارستے دیم ۽ اتک ۽ دیم سیاہی یے کرت۔
 آشاہو ۽ شپانک ات کہ جبر یے سراگوں شاہو ۽ زہرے کرت ۽ آئی ۽ ہمرائی ۽ یلہ
 کرت ۽ راہ ۽ ترک ۽ لشکر ۽ ڈیکے وارت ۽ آئی ۽ شاہو ۽ سوج ۽ دات۔

اے رنگیں باجوئیں ہمراہانی دروہگ ء ابید ہم شاہو ء ترکان ء دست دپ ء
 دات۔ ٹک تیریں شاہو ء ترک ء لشکر ء راسک بازتاوان دات۔ جنگ وتی آسری
 روچاں ترندی ء مچ ات۔ تلانگ شہید کنگ بوت بلے انگت آئی ء ترک مان
 نیا ورت انت ترکاں آہانی راہ گٹ کرت ء نشت انت بلے آہانی ہچ رنگیں توجیلے سوب
 مند نہ بوت۔

گشت کہ ترکانی کماندار سکیں برہدار ء وش رنگیں مردینے ات ء شاہو ء گہار
 دل یلہ ء ہتلی نہیں جنکے۔ ہماوہد ء کہ دار ء یا پسانی چارینگ ء شنگ ات ہے ہند ء بنجل
 کرتگیں ترک لشکر ء سپاہیگاں دچار کپتنگ ات۔ اے دل یلہیں جنک ء حال زوت
 ترک لشکر ء کماندار ء ہم سر بوت۔ آئی ء وڑے نہ وڑے گوں ہے جنک ء نزکی کرت
 جنک چہ بلوچی ننگ ء رگ ء در اتک۔ ہچ اے جبرے کمار نہ کرت ء گوں ہما
 ترک ء مہر ء دوستی ء بنا بوت کہ آئی ء برات ء حون ء ٹٹیگ اتنت۔ ترک کہ پہ بدیں
 نیت ء شاہو ء گہار ء نزیک بوتگ ات ء پہ آئی ء وتی مہر ء موچکینے چیر کرتگ ات داں
 کہ چہ آئی ء مک ء وتی شاہو ء کشگ ء ارمان ء پیلو بہ کنت ء وتی دوستی ء کوریں
 جنک ء ہے لبے دات کہ اگاں شاہو ء آئی ء دست ء بہ دنت گڑا آگوں آئی ء سور کنت ء
 وتی لوگبا نئے کنت۔

ترک لشکر ء کماندار ء سوج ء پدا آیک روچے شاہو ء دوار ء شت ء گپ
 گپ ء جست نے کرت کہ ”ترادشمن چے رنگ ء پر وش دات کنت؟“
 شاہو ء پسہ دات کہ ”اگاں منی دست گوں منی دل بند ء مزین موداں بندگ
 بہ بنت گڑا من جنگی نہ بیاں۔“

شاہو ء گہار ء گشت ”بیا ترا ہے پیم ء کہ تو گشگ ء نے بنداں، چاراں تو
 سرات کن نے یا نہ؟“

شاہوہ کہ وتی گہارے سک دوست ات پہ پُر مہر میں بچکند گے وتی دست یلہ دات
 انت ء ہمے پیم گہارے آبست ء پُر تَرک ء لشکر ء مستا گے دیم دات۔

ادا کہ قصہ ء تھا اے رنگ ء بیان کنگ بوتگ کے دروگ ء گمان بیت پر چیکہ ہم
 رنگیں قصہ قصص الانبیاء نامی اسلامی قصہانی کتابے ء تھا پیغمبر یے ء بت ء ہم
 است۔ آہم سکیں تہر دے پزوریں مرد مے بیت کہ ہج رنگ ء چہ ڈر منانی دست ء پروش
 نہ وارت۔ آئی ء لو گبانک کہ گوں دشمنان ہمشنور بیت، آشپ ء برے سانکل ء برے
 سادے گوں وتی لوگ واجہ ء بندیت دانکہ دشمن ء دست ء کوشارینتے بہ کنت بلے
 آسادے سانکلاں گوں وتی زور ء پروشیت۔ وہدیکہ وتی جن ء جست کنت کہ آچوش
 پر چا کنگ ء انت، جن پستہ دنت کہ ”من تئی زور ء چکاسگ ء آل“ مردا یکیم بوت۔
 یک روچے پہ ٹھگی جست ء کنت کہ
 ”شتریں، تو کجام شی ء بندگ بے؟“

پسو ہمیش ات کہ شاہوہ گشگ بیت: ”بزاں کہ من ء گوں منی دل بند ء موداں اگاں
 کسے بہ بندیت من چہ وتی ترس ء وت ء بوتگ نہ کناں۔“

شاہوہ قصہ ء اے قصہ ء میان ء تپاوت و سک باز است۔ یکے و اے کہ
 فارسی ء عربی قصہانی تھا جنین آدم سک باز ایر جننگ بوتگ انت پمشکہ آاودا
 تراے رنگیں بازیں دروگیں روایت ہم گندگ ء کئیت کہ جنین آدم زور میاریگ
 کنگ بوتگ ء گیش شیخ سعدی ء قصہ است انت کہ ہمے رنگیں انت ء ہمے پیم
 ”الف لیلی“ چہ جنین آدم ء بے وفائی ء قصہاں سر رتیج انت۔ بلے بلوچ دپتر ء ترا جنین
 آدم ء چشمیں ایر جنی ہج جاگہ ء گندگ ء نئیت۔ بلکیں ”سمی“ نایں جنوزا مے ء وتی
 باہوٹ کنوکیں میر کمبر ء مات ء ڈسکیج آئی ء ہما و ہدے کہ آئی باہوٹ ء مال ء دولت
 رمبینگ بنت، شگان جن انت ء چہ واب ء پادکن انت۔

آمد کہ میاراں جلاں

نیمروچاں نہ وپس انت کلاں

۽ چاکر ۽ گہار بانڑی کہ وہدے گندیت کہ بلوچ ۽ لشکر ۽ چہ دشمن ۽ پرورش وارتگ ۽
تچگ ۽ انت، وت زحم ۽ زوریت جنگ ۽ پڑ ۽ مان دنت ۽ بلوچ زحم جناں شگان ۽
ٹاکور کنت۔ یاوت ہجے قصہ ۽ تہاشاہو ۽ جنک ۽ کارست درست ہجے پد رکن انت کہ
ماں بلوچانی گورا اے رنگیں قصہانی تہا جنیں آدم ۽ پے زور ایر جننگ ۽ دود نہ بوتگ
البت چوش بوت کنت کہ شاہو ۽ گہار ۽ شاہو چوش اے رنگ ۽ کہ بیان کنگ بوتگ،
نہ کوشار ینتگ منے مراد ادا اے نہ انت کہ ماے قصہ ۽ گوں دپتری کچ ۽ کیلاں وزن
بہ کنیں بلکیں ادا اے پے درونتے بیان کنگ بوگ ۽ انت، ۽ ہجے پیم ترک شاہو ۽
پرورش دیگ ۽ سوب مند بوت انت۔ ترک ۽ کماندار شاہو ۽ گہار ۽ وتی لوگ ۽ کنت۔

شپ کہ بوت آئی ۽ چارت کہ جنیں آدم ۽ واب نیا ہگ ۽ ات جنین اے پہنات ۽
آپہنات ۽ لیٹ ات۔ ترک ۽ کماندار ۽ نپاد چارت انت ۽ سما کرت کہ واب جاہ ۽
ز برات۔ آئی ۽ گمان کرت کہ ”زاناں پمشکا جنین ۽ واب نیت کہ واب جاہ ۽ وش
نہ انت“ آئی ۽ جسٹ کرت تہ گمانے راست بوت۔ آئی جسٹ کت کہ ”زاناں تی
نپاد چونینے بوتگ؟“

جنین ۽ پسودات ”کر گوشک ۽ پٹ ۽ گوں جوڑ کرتگیں نریں بوپے کہ پے من ۽ شاہو ۽
جوڑ کنا نینتگ ات۔“

ترک اجگہ بوت جیڑات ۽ کہ ”اے جنین ۽ کہ پے وتی برات ۽ نہ بوت کہ پے ایشی ۽
چوش مہروان ات، پے من ۽ چوں بیت؟ چوش مہ بیت کہ باندا من ۽ ہم دگہ کیلے ۽
دست ۽ بہ کوشارین ایت۔“

بلے آئی داں سہب ۽ ۽ وت ۽ مہتل داشت۔ سہب کہ بوت آئی ۽ وتی لشکر ۽
 راگشتگ کہ دوشد یک تریں اسپ بیارات۔ آئی ۽ ہگل ۽ پدا دوشد یک تریں
 اسپ آرگ بوت۔ مردمے پر مات انت کہ جنین ۽ یک رانے گوں یک اسپے ۽ ۽
 دومی گوں دگرے ۽ بند ات۔ انچوش کنگ ۽ اسپ دگہ دگہ نیمگے ۽ تاچینگ بوت
 انت ۽ چوش جنین چہ میان ۽ دوتل بوت۔

واجه اسحاق محمود ء ڈرامہ (پروش وار تگلیں سوب)

دسمبر 1989ء، لہذا نکی کاروان ء کتاب یا تا کبند کاروان (۴) تا کدیم 28ء
 واجہ اسحاق محمود ء نبشتگیں کسمانک ء نام انت ”پروش وار تگلیں سوب“ آمیر شاہو ء
 داستان ء رادیم ء ایر کنگ ء نبشتہ کنگ بوتگ۔ اے کسمانک ء بنیاد ہما پر بندانی سر ء
 انت ء ایشی تہا ریڈیائی کسمانکی دود ء خیال کنگ بوتگ انت۔ واجہ اسحاق ء ہے
 کسمانک ء چے نہ تہنادگہ بازیں تا کبند ء ماہتا کاں کمک زرتگ بلکیں ہمیشی بنیاد ء
 یک بلوچی فلمے ہم دیم ء آرگ بوتگ کہ اے نہ ایوک ء حُب ء شوکے بوتگ بلکیں
 یک جذبہ ہے ء در شان ہم بوتگ۔ بیات نوں ہے کسمانک ء نیمگ ء.....

مردم (کردار)

شاہو:	کماشیں بلوچے
لشکران:	جگین ء کماشے
تلانگ:	شاہو ء برات زتک
مریم:	شاہو ء جنک ء حسن ء لوگی
حسن:	مریم ء لوگ واجہ
زرک:	شاہو ء جنک
زندو:	شاہو ء جنک

شاهو ۽ جنک	دادی:
شاهو ۽ لوگی (زال)	گوهر:
حسن ۽ پت	دوستین:
ترک ۽ لشکر ۽ سردار	سردار:
سردار ۽ نائب	خرسند:

(پُشت ۽ الہانے چست بیت)

۔ ترک چہ ترکستان رمب اتنت شاہو چہ جگین
باسک ملانی پرشنگ انت بورانی لگین

(اولی ندرگ)

(جگین ۽ میتا پیں بیتگ انت، شاہو گون جگین ۽ کماشاں تران ۽ انت)
دوستین: شاہو! شماسد مردم ات، گون ترک ۽ پُرسلا ہیں لشکر ۽ تا کد جنگ کُت
کن ات؟
شاہو: من گون سد مردم ۽۔۔ زاناں جگین ۽ حامد پیں ورنہاں چے بیتگ؟
لشکران: جگین ۽ ورنہا گون ترکاں جنگ کنگ نہ لوٹ انت۔
شاہو: تچک ۽ بہ گُش ات کہ ما ترکانی ترس ۽ دلا پیں۔ من ۽ دیم ۽ بہ گُش ات
کہ ما لگور بیتگیں۔

دوستین: شاہو، مرد جنگ ءِ پہ وار کن انت۔ مہ بات شیرے کہ رو باہی نہ زانت۔

شاہو: شما گشگ لوٹ ات کہ ماترکاں ہجباری بہ دینیں۔ ما آہان ءِ ششک بہ

دینیں، ماترکانی ایر دست نہ ہیں۔ شے بلوچی ننگ کجاشنگ؟ شماپت ءِ

پیرکانی قبران پولنگ جننگ لوٹ ات۔

لشکران: شاہو! تو مئے بلوچی ننگ ءِ گوانک مہ جن۔

دوستین: بہ چار شاہو، اگاں میتگ ہجباری دنت۔ اگاں میتگ ششک دنت گڑ اتو

ہم بہ دئے۔ ایوک ءِ تو چے کت کن ءِ؟

شاہو: بلکیں شما مارتگ کہ شاہو ءِ چک جننگ انت ءِ شاہووت انچونزورانت کہ

وتی لجانی پانک ءِ زحم ءِ چست کت نہ کنت ءِ شاہو ءِ بور انچو پیر ءِ لا گرانت

شاہو ءِ زرت نہ کنت۔

لشکران: شاہو!۔۔۔

شاہو: جگین ءِ گہیں کماشاں گوشدار ات۔ شاہو لگوری ءِ نام ءِ وتی رند ءِ دات نہ

کنت، نام ءِ ننگ ءِ مرک پہ بلوچ ءِ تاوانے نہ انت۔ دراں ڈیہی پہ بلوچ ءِ

عیبے نہ انت۔ اگاں منی چک جننگ انت بلے بلوچ ذابول پہ وتی ننگ ءِ

زحم چست کنگ ءِ میار نہ کنت ءِ دنیگہ تلانگ زندگ انت۔

دوستین: شاہو اگاں تو مئے گپ ءِ نہ زیرے گڑ اتاوان پہ تووت انت۔

شاہو: اے تاوان ہم گنجے۔ شما جگین ءِ کماش بہ روات جنوزامی سنگہاں دست بہ

کن ات ءِ ورنہاں کاڑانی سریگاں سر ءِ بہ دئے ات۔

(بدل ساز)

دومی ندرگ

(مغرب ۽ وڊھانت، شاھوگوں وٽي چڱاڻ گپ ۽ انت)

شاھو: حسن! تو ۽ تلانگ باڳواھ ۽ مالان بہ زيرات ۽ پيش بہ کپ ات، من روج

دراء سر تر چڪ ۽ حيا لاا زير اا شمع رند ڪا ياا۔

حسن: نا کو! تلانگ بگ ۽ بہ زيريت ۽ پيش بہ کپيت۔ آدگه مالان من ۽ توگوں

أرداا هور بر ياا۔

تلانگ: نا کو، حسن راست گشيت، من پيش کپاا۔

حسن: نا کو! بلے مارو ۽ کجا؟

شاھو: پھ ما جگين تنک اتلگ، زمين تنک نيا تنگ!

حسن: نا کو، تئي حيا لا ۽ ترک مے رند گيري ۽ کدي کن انت۔

تلانگ: دژمن، دژمن انت۔ مرچي کنييت يا باندا۔۔۔ ما ودار يگياا۔

حسن: بابا، او بابا (کنديت) تلانگ! گشنت که جنگاني حکايت و ش انت

بلے ڈن ۽ گوں کنکي مردماا۔

تلانگ: ترااگاں چه تراکاں ترسيت، ميار يگ نہے۔ تئي پت دوستين انت۔ آئي ۽

ہم چه تراکاں ترسيت۔

گوهر: تلانگ، حسن ۽ ترس ۽ شگان ۽ مہ جن۔ جنگاني پڙ ۽ آچه ترا پشت تر نہ بيت۔

شاھو: گوهر! تو ۽ مریم أرداا بہ چن ات۔ تلانگ! تو ۽ حسن باراا بنداا کن ات۔

(بدل ساز)

سہمی ندرگ

(کارواں روگ ء انت چہ کجا بو ء تہا تو ار کئیت)

دادی: مریم! دوشی پت گوں تلانگ ء چے گشگ ء ات؟

مریم: پت گشگ ء ات، باہو ء مردماں گشگ کہ تُرک شمے رند ء انت۔ شمائے
گورابہ دار ات۔ مئے سر گوں شمے سر ء انت۔

زندو: گڑاپت ء چیانہ داشت؟

مریم: پت ء نہ لوٹ ات کہ تُرکاں باہو ء مردمانی دژمن بہ کنت۔

دادی: ماپہ باہوٹی آبانی گورانیاتگک اتیں۔ آہاں مارا سلاہ جتگ ات۔

مریم: پت ء نہ لوٹ ات باندا جگین ء مردم مارا اشگان بہ جن انت کہ شاہو
باہو ء ہوتانی گورابہ باہوٹی شگ ء تُرکانی دست ء ہوتانی کنگرے
گاڑلائینتگ انت۔

(بدل ساز)

چارمی ندرگ

(شپ انت کوہ ء دیم ء آس ء چپ ء چاگرد ء شاہو گوں چکاں دیوان انت)

حسن: ناکو، اے زید من ء باز دوست بیت۔

تلانگ: حسن راست گشیت۔ اے باز شتریں زیدے۔ اے ہند پہ ماسک
جوان انت۔

شاہو: اے جاگہ چہ جامو ء ڈیہہ ء ہم شتر تر انت۔

تلانگ: ہونا کو! ادادونیم ء کوہ انت ء یک نیمے تیاب۔ کوہ ء ایرد مگ ء ریک
پادیں کچر ء درستاں چے شتر تریں چیزاے گٹ انت۔

شاہو: گٹ چتو؟

تلانگ: اے گٹ ۽ سمر اوگ ۽ ابید چہ یک راہے ۽ دگر راہ نیست ۽ گٹ ۽ اے
سرا نچو مزن انت کہ مئے کلئیں دلوتاں جاگہ بیت ۽ یک مز نیں کمبے ہم
گٹ ۽ سمر است۔

شاہو: گڑا پما اے گٹ یک جوانیں سنگرے۔

تلانگ: ہونا کو! اے گٹ یک بے مٹئیں سنگرے۔ اگاں کدی ترکاں مئے سرا
اُرش کت گڑا بزاں ترک کوہ ۽ بُن ۽ بنت ۽ ما کوہ ۽ سرا۔

شاہو: گڑا بزاں پہ ترکاں دیم ۽ آہگ ہم گران بیت ۽ پد ۽ کنزگ ہم۔۔۔

(بدل ساز)

پنچی ندارگ

(اولی بہر: چہ جگین ۽ بازار ۽ شورے چست بیت)

ہور ہواریں توار: ترک ۽ لشکر پیداک انت، ترک ۽ لشکر پیداک انت۔

(دومی بہر: جگین ۽ بازار ۽ تُرکانی لشکر ۽ سردار اسپ ۽ سوار انت ۽ آئی

دیم ۽ جگین ۽ کماشاں دست بستگ ۽ اوشتاگ انت)

سردار: شاہو کجا انت؟

دوستین: سردار شاہو سے ماہ بیت کہ ماچہ بیتگ ۽ گلینتگ۔

سردار: گلینتگ؟

دوستین: جی ہو، سردار!

سردار: دروگ چیا بند ات؟ مرد ۽ کہ چہ ترک ۽ لشکر ۽ نہ تُرس ایت، آئی ۽ شما چتو

گلینت کن ات۔ بہ گشاں کہ شاہو یاگی بیتگ۔ بہ گشاں کہ آوت شتگ۔

دوستین: --- بلے --- سردار، مئے میار؟

(دوستین ۽ بدء سے چا بُک جنت ۽ گشیت)

سردار: تئی اولی میار ایش انت کہ تو دروگ بندگ ۽ ۽ تئی دومی میار ایش
انت کہ تئی چُک حسن شاہو ۽ ہمراہ انت۔

دوستین: سس --- سر --- سردار، حسن شاہو ۽ ذامات انت، من آئی ۽ راباز
گُشتنگ بلے ---

سردار: ائی شاہو کجا انت؟ من بس ہے جُست ۽ اتکاگاں۔

دوستین: سردار، مانہ زانیں کہ شاہو کجا انت ۽ مارا حال ۽ گپتنگ کہ آچہ باہو ۽
گوستگ۔

سردار: شاہو ہر جا ہے کہ بہ روٲ چہ ترک ۽ لشکر ۽ نہ رگیت۔ آئی ۽ چہ مئے
دست ۽ یک چیزے رکینت کنت، آچیز انت مرک ۽ بس ---
خرسند! لشکر ۽ حکم دئے کہ باہو ۽ نیم ۽ وا تر بہ کنت۔

خرسند: (پہ کو کار) لشکر! سردار ۽ حکم انت کہ لشکر باہو ۽ نیم ۽ وا تر بہ کنت۔

(بدل ساز)

شششمی ندارگ

تلانگ: نا کو، نا کو، ترک ۽ لشکر انت۔

شاہو: کجا انت ترک ۽ لشکر؟

تلانگ: بہ چار نا کو، ترک ۽ لشکر مارا انگر کنگ ۽ انت۔

(شاہو بزرگی ۽ سراسر کپیت)

شاہو: تلانگ! حسن! مارا ترکاں انگر کتنگ۔ گٹ ۽ راہ ۽ سر ۽ سنگر ۽ بہ گرات

--- بلے حسن کجاشت؟

تلانگ: نا کو، حسن لوگ ء شنگ، تو سنگر ء بہ گر، من حسن ء زیر اں کاراں۔

کسانیں بدل سازے

(چہ لوگ ء تہا توار کئیت)

حسن: مریم! ماگوں ترک ء لشکر ء جنگ کُت نہ کنئیں۔

مریم: اگاں ما جنگ کُت نہ کنئیں بلے مُرت و کنئیں۔ چہ مرک ء سر تر چیزے

ترک کُشت و کنئیں۔

حسن: تو جنینے ءے پچ نہ زان ءے نیک ء بد ء۔ سر نہ انت لگے کہ ردیت ملانی

پد ء۔

مریم: ترا اگاں وتی سرا نچو دوست بیت گڑا تو چہ جگین ء اتلگ ءے گوں چیا؟

حسن: گوں تراں جنگ کنگ وت کُشی یے۔ مارا باہدیں کہ وت ء دز گیر بہ

کنا ئینیں۔

مریم: دز گیر بہ کنا ئینیں۔۔۔ لگور۔۔۔ کم ذات۔۔۔ تو چہ ذال بولاں ہم کمتر ءے

برو بہ چار زرک ء، زندو ء، دادی ء ہم سلاہ بستگ انت۔

حسن: تو ہرچی بگش بلے من وت ء دز گیر کنا ئیناں۔

(چہ ڈن ء تلانگ ء توار کئیت)

تلانگ: لگور پہ شگان دلیر نہ بیت۔ حسن آتئی راہ انت توشت کن ءے۔

مریم: (گوں گریوگ ء) تلانگ وتیگ جان انت، درآمد جا مگ انت۔ جان

جان ء اوشتیت ء جا مگ دَرے جان ء

تلانگ: انگت تلانگ زندگ انت۔ ترک تلانگ ء جون ء لگت دے انت نی

شمے نیم ء کائنت۔

مریم: آسر، کونڈانی جاگہ دل ء سر انت۔

(کسانیں بدل سازے)

(گٹ ۽ سمرانت۔ شاہو، تلانگ، مریم، زرک، زندو، دادی سنگرانی تہا شنگ انت
چیر ۽ ترک ۽ سلاہ بندیں لشکر انت۔ حسن چہ کنڈگ ۽ ایر کپگ ۽ انت)

سردار: خرسند! بہ چار یکے ایر کپگ ۽ انت۔

خرسند: سردار! بلے اے وگوں دست ۽ گوشان انت۔

سردار: اوں۔۔۔ ہاہاہا (کنڈیت) منی حیال ۽ اے لگور حسن انت۔

(چہ برز ۽ توارے کنڈیت)

مریم: حسن! بوشت، وتی بہر ۽ برگوں۔ تئی سوناں گوں مرنگ ۽ جنوزامی مرگ
گہتر انت۔

(گوں تیر ۽ توار ۽ حسن دیم پہ چیر کپیت ۽ لیٹ گران ۽ ترکانی دیم ۽ کنڈیت ۽ کپیت)

خرسند: سردار، اشاں ووتی مردے وت جت۔

سردار: راج دپترانی تہا پُشت ۽ تیر وار تگیں مردمانی نام ۽ دیم ۽ لگور نبشتہ کن انت

۽ لگورانی جون ۽ کل ہم نہ کن انت ۽ آیانی چماں گوراگ کش انت ۽
آہانی ڈڈراں تو لگ شنگین انت۔ خرسند! سپاہیگاں بگش کہ اے لگور ۽

جون ۽ کسانیں گارے تہا دؤر بہ دئیت۔

شاہو: تلانگ! چہ ترکاں یکے دیم ۽ آیک ۽ انت۔

تلانگ: بلے کنڈیت نا کو۔

ترک جار چین: شاہو! شامے انگر ۽ ات ۽ شما چہ مارک ات ہم نہ کنے۔

شتر ترانت کہ وت ۽ رامے دست ۽ بہ دئیت۔

(اولی تیر چہ تلانگ ۽ کمان ۽ سر پیت ۽ جار جن دیم پہ چیر کپیت)

خرسند: لشکر! ارش، ارش، ارش

ہپتیمی ندارگ

(جنگ ۽ ہپتیمی سہب انت۔ ترک ۽ سلاھ بندیں لشکر پہ جنگ ۽ ساڑی انت ۽ سردار
گشتانک دیگ ۽ انت)

سردار: پرسلاہیں ورناباں! مروچی ہپت روچ انت کہ شما جنگ ۽ ات ۽ جنگ ۽ آسر
ہم شے دیم ۽ انت۔ من ہم چوشیں جنگ باز کتگ بلے اے گپ ہم راست
انت کہ منی زندہ گران تریں جنگ ہمیش انت۔ مئے منزل یک گٹے۔
گٹے ۽ یک راہے آراہ ہم یک نہ وٹیں کنڈگی ۽ کنڈگ ۽ سراسا ہو ۽ سنگر
انت۔ چرے ہپتیں روچانی جنگ ۽ من مارتگ کہ یک ۽ یک ماراشا ہو ۽
کماندار موہ نہ دینت کہ ماگٹے ۽ سر بہ کہیں۔ مئے واستا دوگپ پشت
کپتگ یکے ایش کہ ماواتر بہ کننیں ۽ بہ رویں بلے وتی دیم ۽ ہم کتاریں
جمپاں بہ چارات۔ اے یک قبرستانے۔ اے کوہنیں قبرستانے ہم نہ انت
اے ہے جنگ ۽ مرتگیں ترک ورنابانی قبر انت۔ ایشانی یلہ دیگ ۽ روگ
پہ ماننگ انت، پہ ماتاوان انت۔ دومی گپ ہمیش انت کہ ما یکبر ۽ اُرش
بہ کننیں۔ شاہو ۽ تیراں وتی سینگانی سراوراں بہ کننیں ۽ دیم ۽ بہ رویں دانکہ
شاہوگوں وتی کمانداراں لاچار بہ بیت ۽ ڈن ۽ دریت۔ شما پہ اے گپ ۽
ساڑی ات؟

(چہ لشکر ۽ نیم ۽ توار): ما ساڑی نیں۔ ما اوشتا تگیں۔ تی حکم ۽ دیری انت۔

(سردار ۽ دست ۽ اشارہ)

خرسند: لشکر، ارش۔۔۔۔۔

مریم: بہ جن تلانگ، ترک نزیک آیان انت۔

تلانگ: نا کو! ترک مرچی ہر وڑا جنگ ء ہلاس کنگ لوٹ انت ء نی نزیک ء ہم

رستگ انت۔ نا کومن چہ سنگر ء ڈن ء د رکایاں۔ دانکہ اے مردمانی ہار ء دیم
ء کئے بہ داراں۔ نا کو، مریم! شامحدا ء میار ات۔

خرسند: یکے در اتلگ، بہ جن ات ء۔ تیر، تیر۔۔۔

مریم: (کو کار کنت) تلانگ، تلانگ۔۔۔ ابا تلانگ جنگ بیت۔ تلانگ ء
وتی زبان موک ات۔

شاہو: چکاں! من تلانگ ء جاگہ ء گراں بلے وت ء رادز گیر نہ کنائین ات۔

خرسند: دومی۔۔۔ تیر، تیر، بہ جن ات ء۔

مریم: زرک، زندو! پت ہم جنگ بیت۔ ترک ہم نزیک آیان انت۔ من

پت ء جاگہ ء گراں۔ منی گپ شمارایات انت۔ وتی ہنجر اں دست ء
گورا بہ کن ات۔ دزگیر کنگ ء سر تروت ء رات کُش ات۔

خرسند: سہمی در اتلگ۔ بہ جن ات ء۔

زرک: مریم، مریم، اول، اول، زندو! دادی! شمارا مریم ء گپ یات انت۔

زندو: مارا گپ یات انت زرک۔ مارا گپ شری ء یات انت۔

خرسند: چارمی، بہ جن ات ء تیر، تیر۔۔۔۔

زندو: دادی چہ من رند تو سر کائے۔ بلے من زاناں کہ تو ہم شاہو ء جنگ ء۔

خرسند: پنچی، تیر۔۔۔ بہ جن ات ء۔

دادی: تو ہم شت ء، بلے دادی ہم شے گہار انت۔

خرسند: ششمی، بہ جن ات، تیر، تیر،

(بدل ساز)

(کے بے تواریء پد ترکء لشکر گٹء سراسا اوشتا تگء سردارء دیمء شش جون ایر

(انت)

سردار: (گوں حیرانیء) بس شش مردم؟ پدا ہم آگوں ترکء سلاہ بندیں لشکرء
ہپت روچاں مرگ! ششینانی تھا ہم یک ورنہ ہے، یک پیر مردیء
چار ذابول؟ ذابولانی تھا ہم یک سیزده سالی چلے۔ ستا کرزیت۔۔۔
شاہوشما ستا کرزات۔

یک سپاہیگے: سردار کڈ گانی تھا یک پیر ذالے زندگ انت۔
سردار: آئیء کارمہ دارات۔

(بدل ساز)

گڈی ندارگ

(شش جون دیمء ایر انت۔ ترکء لشکر اوشتا تگء وتی سردارء نیمء چارگء

(انت)

سردار: ماسو بین بیتگیں۔ ماشا ہوء ماللاں بریں آئیء بگء رُمبینیں۔ ترک
ذابول اشاں گند انت گل بنت کہ منے لشکرء شاہوئے بگ رُمبینتگ بلے و ہدے کہ
شپء تختانی سردار ج بنت گڑ ازان انت شاہوئے چہ ماچے بُرتگ۔ و ہدے شماوتی
اسپاں سوار بخت گڑا گندات کہ منے چنت اسپ بلے واجہ انت۔ ماسو بین بیتگیں
بلے ماء شما درست زانیں کہ اے سوب مارا چچو گرانء کپتگ۔ شش مردمء گوں
ترکء سلاہ بندیں لشکرء ہپت روچء جنگ کتگ۔ ماشا ہو پرورش داتگ بلے منے
سوب یک پرورش وار تگیں سوبے۔ راستیں گپ ایش انت کہ اے جنگء ما پرورش
وارتگء شاہو سوبین پیتگ۔

(بدل ساز)

(ترک ۽ لشکر ۽ شاہو ۽ مال ۽ دولت رمبہنتگ انت چہ پشت ۽ الہانے چست بیت)

ترک چہ ترکستان رمب اتنت شاہو چہ جگین
 باسک ملانی پُرشنگ انت، بورانی مگین
 مرد پہ ننگ ۽ مرتگ انت، جوناں دیم شکین
 شاہو ۽ جوناں مینتگ انت تُن آپین زمین

پیر محمد زبیرانی ء در گپتگیں پر بند

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ (1998) ء نیگ ء چاپ بوگیں کتاب ”عہدی شعر“
 کہ آئی ردء بند دیوک واجہ پیر محمد زبیرانی انت تا کہ ایم 113 ء پر بندے است کہ
 شیرمائی مریم رخشانی ء نام دیگ بوتگ ء وڈیرہ خیر بخش ڈوکی ء دیگال ء چے نویسگ
 بوتگ، چوش انت: (پہل لوٹاں کہ چا پگ ء نزوری ء باز جاہاں وانگ نہ بوتگ)

اوے من باتاں گوں وتی ذالی زانگاں
 زانگاں ذالیاں ہو مارے ورات
 ناز، اچ نا کو ء نوابیں بیچ ء کتوں
 ناز، اچ بالاچ ء سر ء مندلیاں کتوں
 چم پہ دوستیں ء ناہاریں بیچ ء جتوں
 دیستہ مس بگاں، دیستہ من تاڑی مادگاں
 دیستہ من بورانی لطیفویں کراگاں
 مڈی نیں ڈال ء دیستہ مس آ شیشیں گداں
 دیستہ مس گوکانی دو رنگیں کاریگراں
 دیستہ مس میشاں ء چلنگ پادیں بڑاں
 ہپتایاں گھوڑوانی ہانوڑوا

گھوڑوانی ہانواڑو ۽ ٿرڪانی توار
 سُھسی بانگوآہی ٿرڪ نربوراں سرڪتہ
 گون وتی دستاں داتگون ننگ ہتھیار
 کارچ، کاٺار ۽ سوڏہی یک ڏکین سگار
 نوہشیں شلوار اے مگنڊاں بزز ۽ بُرت نئے
 کوہ سلیمانی پاچنی ہپت درکے کت نئے
 دستے ماں بچ ۽، دستے ماں سبز ۽ پیٹک ۽
 چماں چریناں پہ وتی دوستیں مردماں
 شیگور ۽ ما ۽ شاگور ۽ ناکوزتک گسا
 جی ترا بات جی منی درمانی مریم
 من تی سُہراں نیلاں گون جویریں دژمن ۽
 جیگ مہ سندیتیں ۽ دروہ مہ دنت بے سوہیں کمان
 نی کہ من سرحدیں ہشی آں درکپاں
 چماں چریناں گون وتی آسکی کھجلاں
 سستو جیگ ۽ دروہ کتو بے سوہیں کمان
 بجزیاں بازار سوجام ۽ کوپگاں
 داں دے گونڈیں بیتہ تیغانی مار مار
 کشتہ بالاچ شدوی روک بیتہ ڏگار
 ہور مہ گواراتاں مکرئی ۽ کوہ ۽ سرا

ہور گواراتاں مئی بالاج ء ہونانی ہلو
 رند رخشانی شامبارک ء پیٹ کن ات
 گوانزگی چکاں دوستین ء بچ ء پیٹ کن ات
 تہ من ء منتاں مہ کن براہیم ء حسن
 مہ صدبری آ زمین تہا ہے بے سہب کمان
 (مس سدبری آزمینتگ ہے بے سوہیں کمان)
 تاں پدی روچے مرد جناں بلیت ء مہ روت

اہتیں بحث

اصلیں جنگجاہ؟

اے گپ و دراہیں کہ میر شاہوہ اصلیں چہ منندی جگین نیگ انت کہ
 گیشتر پر بنداں گیش اتگ۔ میر شاہوہ ترک، جنگجاہ گجا انت اے بابت، گپ مان
 گیشنگ۔ یکے و چاہان، نام گرگ بیت، پدا دومی نیمگ، پسو پیشکان، نام گرگ
 بیت۔ ہے وڑا ڈاکٹر محمد حیات مری سوری، د مگ، نام، گیپت، پدا پیر محمد زبیرانی
 مکڑی، نام، دنت۔ جگین تا پیشکان، فاصلہ، پدا ہما راہ، نشان داری کہ میر شاہوہ
 کاروان راہ، بوتگ۔ ہے ڈول، جگین تا چاہان، فاصلہ، پدا ہما راہ کہ آئی پند میر
 شاہوہ، بڑیننگ، اے دیم، ایر کنگ لوٹ انت۔ پدا واجہ ڈاکٹر مری، نشان داتگیں
 د مگ، فاصلہ۔۔۔ اے درستاں دیم، ایر کن، گڑا انجو کہ منے کلاسیک، بازیں
 بازیں، کساس، د رستیں پر بند دوئیں نیمگاں، است انت۔ بازیں جاہاں نامانی فرق
 انت۔ بلے واجہ ڈاکٹر حیات مری، پر بند یکے دیم، اتنگ و ہدیکہ اے د مگ، دو
 پر بند انت، جُست ایش انت کہ آیا اے دوئیں لہجہانی دوورژن (VERSION)
 انت؟ پدا ہما پر بند، اے ٹکر

کوہسری سندے بستے پہ لاگی پوہگ،

پادشپادی، پہ ہما کوہ، کلگراں

آشنکانی بن، دوردر کے کتے

واجہ ڈاکٹر محمد حیات مری، گشگ، رد، لہڑی، چے دگ روت علاقہ سوری

بناشکانی، مرادخان، چیدگ، درائیں ہما بنانی کوہ، دیم، جتگ انت۔

بلوچ چیدگ ء ہما جاہ ء بند انت کہ آجاہ ٹک ء نشان بہ بیت۔ مرادخان ء
 تچگ ء مانا چہ جنگ ء تچگ انت ء ایشی دومی مانا ایش انت کہ جنگ ہے جاہ ء
 بوتگ۔ واجہ حیات مری ء حساب ء۔ بلئے واجہ پیر محمد زبیرانی ء پر بند ء حساب ء مکرڑی
 ء کوہ انت۔

ایشی ء ابید بازیں شعرانی تھا است کہ اتک د چار کپت انت سیہ ڈنی سرے
 ترک چہ ترکستان سر بہ گر، شاہو چہ جگین
 اتک د چار کپت انت بر ہنگیں سیہ ڈنی سرے
 اگاں بر ہنگیں سیہ ڈنی سرے بوتگ گڑا چاہان ء پیشکان ء گٹ؟
 ترک چہ ترکسان سر گر انت ء شاہو چہ جگین ء گڑا ایشی مانا ایش انت کہ شاہو سر پد
 بوتگ کہ ترک پہ من پیدا ک انت ء سیہ ڈنی سرے ء د چار کپگ ہم بیچار کرزیت۔
 واجہ علی رئیس ء نبشتانک ء حساب ء ”وہدیکہ شاہو ء آہانی (ترکانی) رمب ء رتچ ء
 پلپا نچانی حال سر بوتگ، آہانی راہ بستگ ء گوں وتی سر مچار ء بہادر یں بلوچاں بازیں
 چہ آیان ء کشتگ۔ آیاں جنگ دیان کتگ ء ہے د مگ ء چاہان انت رسینتگ۔
 آبرزیں کوہستگ ء گندے شاہو ء گٹ انت، ”انگت گیشتریں گیشواری ء واجہ رئیس
 چوش کنت ہما چاہان ء سراہنگی کہ گہہ (نیک شہر) ء رونندی ء انت۔ واجہ غنی پھوال
 پیشکان ء گپ ء جنت وہدیکہ واجہ فقیر شاد چاہان ء ہم Quote کنت ء گنز ء
 پیشکان ء نزیک ء نام ء گپت۔ آگشیت کہ ”چیزے کماش گشیت اے جنگ ماں
 گنز ء پیشکان ء نزیک ء بوتگ ء پمشکا کا اے کوہ ء نام تلانگ ء مرک ء پد نام کپتنگ۔
 ہمے ڈول ء بلوچستان ء یک جا گہے است نام ء تلانگ انت۔“

چرے گپاں ابید حمید بلوچ ء کتاب ”مکران عہدِ قدیم سے عہدِ جدید تک“ ء ماں
 پسو (پیشکان) شاہو ء مال رمبینگ بوتگ ء ہمد اشاہو ء تلانگ جننگ بوتگ انت۔
 منی وتی پٹ ء پول ء پدا ہے جاہ ء روگ ء چارگ ء گپ ء بہ کنناں ہم مناسب بیت۔
 شاہو ء گٹ ہما ڈول کہ آبات ء نقشہ کشگ بوتگ، انچوش انت۔ جہل ء دریا،
 ریکپاد، چراگ، کوہ ء سرا آپ ء کمب۔ البت چشیں بلا ہیں آپ ء نشانی نیست ات
 کہ میر شاہو کمان ء تیر ء زندگیں ماہیگ مان بہ کنت ء پہ ترکاں شانیت۔ بلکیں
 (یا الم ء؟) واجہ علی رئیس چاہان ء سر بوتگ ء آہر گپے کہ دیم ء آرگ ء انت آئی
 بابت ء ہما دگ ء لہتیں روایت بہ بیت۔ چاہان ء کوہ ء نقشہ ء ڈیل ء داب ء سنگت
 دیم ء بیار انت بلکیں پٹ ء پول دیمترا جنزیت۔ من وتی سرکاری کار ء وہداں
 دو براں شاہوی گٹ ء شنگان۔ اودا جہلادی ء یک کسانیں شیبے است انت۔
 ہمیشی ڈمپگ یا اسپنڈ ء سرا لہتیں قبر بوتگ (کوسٹ گارڈ ء کیمپ ء پشت ء) ء
 آہان ء پد رکتگ چارتگ انت گڑا اودا انسانی ڈھانچہ (کنٹ یا Human
 skeleton) بوتگ۔ مارا گشتگ اش کہ اے ترکانی قبر انت وہدیکہ من ء اوہداں
 گشتگ بوتگ کہ میر شاہو ء قبر بزر ء انت ء نوں پدا چہ واجہ ارشاد ء زہیر (پیشکان) ء
 جسٹ کتگ گڑا آئی گشتگ ء حساب ء شاہو، تلانگ ء پیریں جنین آدم ء قبر ہے کوہ ء
 بزر ء تلمسی ء سرا انت ء ہے کوہ ء دیم ء جہل ء ترک ء سپاہیگانی قبر انت، پہ نشان ایر
 انت۔

یکیں داستان یا مماثلت

میر شاہوہ داستانء گوں واجہ ڈاکٹر محمد حیات مریء کتاب گاریں گوہرء داستان بالاچء وہدے دیم پہ دیم کن نئے۔ گڑانہ ایوکء داستانء یک بہرے پہک ہمیش انت بلکیں بازیں نام ہم یک انت۔ آد مگء چے اے یک پر بندے دیمء اتنگ بوت کنت کہ دومی پر بندے اوں ہموداں ترگء بہ بیت ء یہ درء آرگء ودار یک بہ بیت۔ چریشی بازیں گپانی گیشواری شتر تریں وڑے ء بوت کتگ ات۔

من گپء اتاں کہ بازیں نام ہم یک انت دوئیں نیمگاں مریمء نام یک انت۔ تچوک ء پتء نام دوستین انت۔ دوئیں نیمگاں لگور یا تچوک سیریں مردے بزاں ذامات سیرء آبدانیں مردے۔ دوئیں نیمگاں پہ مکء آ یوک نا کوزتک انت۔ ہر دوئیں پر بندانی تھا آرا ڈالچار کنگ بوتگ ء سانگ ء نہ زورگ بوتگ۔ دوئیں نیمگاں نا کوزتک تسلادنت شگان ہم جنت۔ ہتھیاراں نمب گرگ ء گپ ء چہ نپادء تلء در آ یگ ء جبر، برزیں کوہ ء نیمگ ء تچگ ء ڈوکانی کپگ ہم دوئیں نیمگاں است انت۔ انچو دشمن ہاترک انت کہ مال ء دولتانی رمبینگ ء کابنت۔ دوئیں نیمگانی پر بنداں مریم وتی پشومانی ء درشان کنت ء کشیت کہ من نزاننگ کہ آوتی قولاں درست نہ انت بزاں دوئیں نیمگ ء پر بندانی بازیں بند ہم یک انت۔

اے پیمء منی دل ء چوکہ مئے کلاسیک ء اے دُرستیں پر بند دوئیں نیمگاں کہ انچو گشگ بنت انچو اے پر بند ہم۔۔۔ ء انچو ایشی جتکیں پر بند ہم ہمودا بیت۔ چریشی بازیں چیزانی گیشواری بوت کنت کہ اے پر بند ء کتگ چوکہ ترک چہ کابل ء قندہار اتنگ انت۔

مردمانی کساس

منی دست کپتگیں پر بندہ تھا

زرک ۽ زندو، دادی گوں نریں کسہاں
 بیا ات گہاراں شمارا من سو جے دیاں
 کہ پروتوں دیستگ ۽ شمارا چوش گشاں
 سانگ غریب بیگ انت، انچو کہ سے تا کی پت ۽
 گرمپک ۽ ہوپ انت کہ نہ گندی مات ۽ پت ۽
 سانگ ہماسانگان، ترو ۽ ناکوگی پُسگاں
 زندگ ۽ جوداں، کہ مراں گور ۽ مہرماں

زرک، زندو ۽ دادی، مریم ۽ گہارا انت۔ اے وڑا اے چار جنین آدم بوت
 انت حسن، تلانگ ۽ میر شاہو سے مردین آدم۔ دُرسی ہپت ۽ پدا جاہے جاہے
 پیر ذال ۽ گپ بیت۔ میر شاہو ۽ مات یادومی جن۔ ایشاں یک گور کن ۽ واجہ اسحاق
 محمود ۽ کسمانک ”پروش وار تگیں سوب“ ۽ گیشتریں گوہر ۽ کردار است انت کہ آئی رد ۽
 میر شاہو ۽ دومی جن بیت۔ خیر، ہماہاں کہ اے داستان ۽ تہا لُمی بہرے است کئے آہاں
 درکت کنت۔ آو داستان ۽ لُمی بہر انت۔ واجہ ڈاکٹر محمد حیات مری ۽ در گیت تگیں پر بندو
 ہچیر ڈالچا رکنگ نہ بیت۔

وش و ش ۽ طل ات بیڑی گراں الیں کر گزاں

نوا کلگری زوریں سنگ شے پاداں ہون کناں

بزاں جنین آدم چہ یکی ۽ گیش انت کہ آہاں ۽ ہدایت کنت کہ شماوش و ش ۽ بہ گردات
 چومہ بیت کہ کوہانی زبریں سنگ شے پاداں بہ لگ انت ۽ ہون بہ کن انت۔

ترک ۽ ہبیل

آ کجام سال ۽ ترک ۽ نربوراں مانڑوا

ترک ۽ نربوراں مانڑوات سنیں قندہار

بانگہی سہسی کابلی ترکاں سر کُتہ

کابلی ترکاں قندہار ۽ پوشیدگاں

اے ٹکر چہ واجہ ڈاکٹر محمد حیات مری ۽ کتاب ۽ زرنگ کہ ایشی تہا گیشینگ
 بوتگ کہ ہمے ترکاں کہ ارش کتگ چہ قندہار ۽ اتلگ انت۔ ۽ انچودگہ بازیں تاریخی
 کتاب ہم اے گپ ۽ گشت کہ ترک چہ ہمانیمگ ۽ دیم پہ منے دمگاں اتلگ انت۔
 بلے واجہ ملا شفیق محمد ۽ چے رستگیں پر بند ۽ تہا ”ترک چہ ایران جہہ جتہ شاہو چہ جگین“
 انت۔ وہدیکہ واجہ فقیر شاد ۽ کتاب ۽ مان انت کہ ”ترک چہ ترکستان چند ات ۽ شاہو چہ
 جگین“ ۽ واجہ علی رئیس ۽ نبشتا نک ۽ سر بر سر بر ۽ ترکستان نبشتہ انت وہدیکہ آئی توک ۽
 جاہے ترکمانستان نبشتہ انت، ۽ پداہے نبشتا نک ۽ تہے یک کرداری ۽ دپ ۽ گشائین
 ایت کہ ”من نزا ناں ترکستان کتام دگ ۽ بوتگ“ اے دُرستاں کہ دیم ۽ دارے گڑا
 واجہ ڈاکٹر محمد حیات مری ۽ درگیتنگیں پر بند شتریں راہے پیش داریت۔

گمانی نہیں وہد

کئے اگاں داستانء وہدء سرا بیچار بہ کنناں ہم حراب نہ بیت۔ تاکہ بند
 زرِ مہیش ء اولی تا کہ اولی سال چاپ مئی 2010، واجہ شاہمیر ء نبشتا نک (کہ اے
 داستان ء گوں ہمگڑ نچ انت) ء گشگ بوتگ کہ ”سیز دہمی صدی ء گڈی ء چار دہمی
 صدی ء بنداتی سال ہما انت کہ اے میان ء منگولیں ترکانی لشکر ء ہرمز، خراسان، کرمان،
 سجستان ء مکران ء اُرش کرتگ۔“

بلے بازیں تاریخی کتاب انگت ساری تر ء گپ ء جن انت۔ واجہ ملک محمد
 سعید دہوار ء تاریخ، بلوچستان ء تا کہ ایم 281 ء گشگ بوتگ کہ عرب وہدے اے
 د مگ ء پترتگ انت ء ادے ہندی مردماں گوں د چار کپتگ انت گڑا ہمدے ہندی
 یادگی مردمانی تہا ترک گوں بوتگ انت۔ اے محمد بن قاسم ء دور ء بار یگ ات۔ چوناء
 عرب سال 643 د مگ ء اتلگ انت ء تاں سال 661 ء عباسی دور بوتگ۔ غزنی ء
 حاکم ء سلجوق ہم ترک بوتگ انت ء غز ترکمان ہم مال ء دلو تانی رمبینگ ء مدام ہے
 د مگ ء سر ء چاپ ء بوتگ انت کہ آہان ء وت ء سُنک ء گٹہ دیگی بوتگ ء وتی لشکر
 والینگے بوتگ انت۔ ارزان تریں د مگ ہے بوتگ کہ مزاحمت ء رواج نہ بوتگ۔
 اے پیم ء بازیں تاریخی واقعاتاں دیم ء داران ء ماگمان کت کنینس انچو چگی ء بزاں
 Roughly کہ اے واقعہ/ داستان سال 1000 ء کئے برز تر یا کے جہل تربوت
 کنت ء شعر ء زبان ہم ایشی کوہنی ء د راکنت بلے پے پٹ ء پولکاراں پڑ و پچ انت۔

واجہ مولائی شیدائی رند ء لاشار ء جنگ ء 1480 عیسوی ء گشیت وہدیکہ
 دگہ بازیں مردم 1540 عیسوی ء نام ء گپت۔ مغل شہزادگ ء بلوچستان ء آ یگ ء

دہلیء تحت۔۔۔ ایشانی بابت ء بیچار کنان ء اے گپ ء گشاں کہ ظہیر الدین بابر ء
 سال 1526ء ء مغل سلطنت ء بنیاد ایرگت۔ چار دہ صد ء ہشتاد عیسوی گوں ہمایوں ء
 آگ ء دپ نہ وارت۔ اے پیم ء 1540 راست ترگشگ بوت کنت، ء پدا بلوچانی
 ہجرت میر جلال خان ء سروکی ء ء شہک ء وتی مردماں گشگ کہ

چُکّاں مہ دارات یک دے
 ترک ء جبر گرانیں گے
 مال ء برات ماں سر شے
 کٹ ء پہ گٹے دجمیں

اے بند پیش دار انت کہ ترک چہ ساری ء ہے د مگ ء اتلگ انت، ء آہاں
 مال بُرتگ ء زورا کی کتگ۔ غزتر کمان وت سُنک دیوک بوتگ انت ء آہاں وتی
 سُنک ء بہر چہ ہے راج ء کشتنگ کہ تپاک نہ بوتگ۔ اے پیم ء گمانی و ہد ء گیشواری ستر
 کہ برجمیں پیے بوت نہ کنت بلے انچو چکی ء ہمانت کہ من بُرز تر ء گشتنگ۔

پیغام

چوناء و بلوچ ء ہمک داستان ء تھا یک نہ یک پیغامے مان بیت بلے اے
داستان ء سراسر شرمی ء بیچارہ کنے گڑا ایشی تھا پیغام باز آنت۔ انچو بقول ء مئے لہتیں
سینتریں واجہ کارانی ء ”ادامنی دگ ء ہمک سنگ، یک شاہدی یے دنت۔ یک
داستانے کشیت ء وتی کلوه ء دیم ء کاریت“ انچو ہے داستان ہم بلوچ زند رہند ء
اخلاقیات ء یک زندگیں ء شرم پداریں عکسے کہ وتی چچی ء باز کلوبانی واہندا انت۔

بلوچ ذابول ء رالگوریں لوگ واجہ کدی دوست نہ بیت۔ آپر آئی زند ء ہستی،
مال ء مہر ڈرساں سرگوزگ لوٹیت اگاں لوگ واجہ نے لگورے۔ آتاں وتی عمر ء گڈی
سند ء آئی بدیں کرد ء نہ شمشیت ء ہر روچ شگانانی زپت ء کچلیں جوراں ایر برگ ء
بدل ء مرک ء شرتز لیکیت۔ آوتی پشومانی ء درشان ء ہم کدی بھیلی نہ کنت ء آوتی گپ ء
نگد کنت ء دپ ء پُر ء کشیت۔ اے داستان ء تھا مریم ء کردار وتی گہاراں پنت دنت،

سانگ غریب نیگ انت انچو کہ سے تا کی تپ ء

گر مپک ء ہوپ انت کہ نہ گندی مات ء پت ء

سانگ ہما سانگاں ترو ء نا کوگی پُسگاں

زندگ ء جو دانت کہ مراں گور ء مہرماں

میریں شاہو ء کردار ء پیغام ایش انت کہ پہ وتی مال ء ننگ ء مرک

شریں گپے۔ آئی ہم چواید گرانی وڑا زندگ بوت کتگ ات اگاں زورا کافی گپ بہ

مستنیس بلے آراوتی نام راج ء پیشانی ء براہ کنگی بوتگ ء چہ وت ء مستر ء باز مستریں
 زوریے دیم ء اوشتا تگ ء وتارا حقیں راجی بامردے پیشداشتگ۔

ہے پیم تلانگ ستر کہ دل ء گران بوتگ بلے وہد یکہ آئی آریز ء کس حراہیں
 وہد ء انگر کتگ انت گڑا آئی وتی ساہ ہم دوست نہ داشتگ۔ چرے پیغاماں ابید
 شری ء بہ چارات گڑا اے داستان ء اے کردار رند گیری ء مراد ء کرزانت۔

انچو Negative کردار حسن ء شپانک انت کہ آہم کدی شמושگ

نہ بنت۔

چے کنگ لوٹیت؟

اے پیمیں داستان ء کردار پجارج زندہ Boost دینت ء اے راجی مدی
یے زانگ بنت۔ مئے راج کم وانندہ انت ء چہ وتی راجی پجارج زندمان ء مدی ء
چیدگاں سرجم ء سرپد نہ انت ء و ہد ء ہم کدی آئی ہما ہداری نہ کنگ۔ اُشکنگ ء ہما
دگ ء تہا دیرنی ء کاروتی پئورانی سرا انت۔ اے بازشریں گپے، سک ساڑا ہگ
لوٹیت بلے اے گپ ہم دیم ء اتلگ کہ چہ ہے دیرنی کار ء ہے تاریخی جاہ بازتاوان
بار بوگ ء انت۔ اے و شریں گپے نہ انت۔ دگ ء مردمانی، دانشورانی،
ادارہانی، ریاستانی اے فرض بیت کہ آوتی ہے تاریخی ملک (Heritage) ء بہ
پہریز انت۔ چیا کہ اے مئے تاریخ ء گوں ہمگزنخیں انچیں مدی یے ء راج دپتر ء
انچیں بلاہیں بالادے پہ مئے راج ء کہ لہتیں بیگواہیں تاکہ یمانی چننگ ء نزارگ ء
آئی چنڈگ ء پلگارگ ء بے بہائیں کار ء عملے۔ اے کہ بیگواہ نہ بنت گڑا یک
سرگنو کے روچے توکل کنت ء ایشی و ہد ء دومی جزئیاتاں پٹ ء پول کنت ء دست ء
دنت۔ ہر جاہ ء کہ مئے اے راجی ”ماہ ء روچانی“ قبر انت، ادیرہ ء کنگ ء آہانی بابت
ء ہر سرپدی یے کہ است DISPLAY کنگ بہ بنت ء ایشی ء را آرکائیوز
(Archives) ء حاترانا مینگ ء واستا سمر ء پُر کنگ مرچی و ہد ء لوٹ انت کہ اے
راج ء تاریخ ء گوں انصاف ء مہر ء گپ ء حبرے بیت۔ منی اے دوئیں چاریں گپ
دز بندی یے زانگ بہ بنت۔